צבא ההגנה לישראל
חטיבת דובר צה״ל
תא חוק חופש המידע
טל׳: 073-3862229

ד׳ אדר תשפ״א
16 פברואר 2021

עו״ד אלעד מן
ב״כ ״העין השביעית״
שלום רב,

הנדון: **בקשת המשך בעניין מסמכי הוועדה לבחינת ממשקי העבודה שבין תא הכתבים הצבאיים לבין מערך דובר צה״ל**

שלכם: (1) מיום 3 ביוני 2019
(2) מיום 22 באוגוסט 2019
שלנו: מיום 18 באוגוסט 2019

1. בהמשך להתייחסותך מיום 22 באוגוסט 2019 ולשיח שנערך עמך שקלנו פעם נוספת את עמדתנו כפי שהובאה בתשובתנו מיום 18 באוגוסט 2019. לאחר בחינה, סברנו כי ניתן למסור לידיך את דבריהם של הדוברים החיצוניים שהופיעו לפני הוועדה שבכותרת, וזאת בכפוף לפנייה אל הדוברים החיצוניים בהתאם להוראות סעיף 13 לחוק חופש המידע, התשנ״ח - 1998 (להלן: ״**החוק**״), כדי לאפשר להם להתנגד למסירת המידע.
2. בהתאם, פנינו כאמור אל כלל הדוברים החיצוניים.
3. מצורפים כעת דבריהם של הדוברים החיצוניים אשר לאחר בחינתם הוחלט למסור לך את המידע. יובהר, חלק מהדוברים אשר לא הביעו התנגדות למסירת המידע ביקשו לבצע השמטות נקודתיות בפרוטוקולים ומצאנו לקבל זאת, כמפורט להלן:

א) בדבריה של גב׳ גילי כהן, הושמט מידע אשר לאחר קבלת עמדתה של הגב׳ כהן, נמצא כי מדובר במידע שאי- מסירתו היה תנאי לגילויו או שמסירתו תפגע בהמשך קבלת המידע, בהתאם לסעיף 9(ב)(7) לחוק;

ב) בדבריו של מר מוטי גולדמן, הושמט מידע בעמוד הראשון אשר לאחר קבלת עמדתו של מר גודלמן, נמצא כי יש במסירתו משום פגיעה בפרטיותו, בהתאם לסעיף 9(א)(3) לחוק. מדובר בקטע בו מר גולדמן הציג את עצמו ואת מצבו האישי והמשפחתי. כן הושמט מידע שלאחר קבלתו של מר גולדמן, נמצא כי חוסה תחת הסייג הקבוע בסעיף 9(ב)(7) לחוק.

4. יצוין, כי חלק מהדוברים החיצוניים אליהם פנינו ביקשו לצרף הבהרות לצד המידע הנמסר. מצאנו להיעתר לבקשות אלו, משום שיש בהן כדי להבהיר את התמונה העובדתית המתגבשת מהמידע הנמסר. להלן ההבהרות הרלוונטיות:

א) מר משה רונן עודנו חבר בארגון העיתונאים והיה חבר בארגון במועד הופעתו לפני הוועדה. בתשובתו לשאלה ״מתי פרשת מארגון העיתונאים״ (בעמוד הראשון לפרוטוקול), הוא התכוון למועד **סיום תפקידו** כרכז חופש העיתונות.

ב) גב׳ ברברה אופל-רום ציינה בדבריה, בעמוד הראשון, כי ״יש הרבה עיתונאים זרים שהמשימה שלהם היא אך ורק לעסוק בביטחון״. מדובר בטעות - כוונתה הייתה לומר כי יש **מעט** עיתונאים שהמשימה שלהם היא אך ורק לעסוק בביטחון**.**

ג) בעמוד השלישי לדבריו, מר עמוס הראל ציין כי ״גילי כהן הגיעה מ׳במחנה׳, היא הייתה כתבת שפלה אצלנו לשנתיים והפכה לכתבת צבאית מצוינת״. כוונתו של מר הראל הייתה כי הגב׳ כהן שימשה בתפקיד כתבת **המסקרת את אזור השפלה.** למען הנוחות והדיוק, הוספנו הבהרה זו בסוגריים על גבי המסמך.

5. בנוסף, בחלק מהדברים תוקנו טעויות סופר כמפורט להלן:

א) בעמוד הרביעי לדבריו של מר עמוס הראל הוא צוטט אומר כי ״אם קובעים תנאי פתיחה אובייקטים....״. מר הראל אמר בפועל: ״...תנאי פתיחה **אובייקטיביים**״.

ב) בעמוד הראשון לדבריו של מר אבירם אלעד, הוא צוטט אומר: ״עד לאחרונה הייתי עורך החדשות של ׳וואלה׳״. מר אלעד אמר בפועל: ״עד לאחרונה הייתי **העורך הראשי** של ׳וואלה׳״.

בברכה,

תא״ל **הדי זילברמן**
דובר צה״ל והממונה על חופש המידע בצה״ל

יהודה גרוס ודיויד הורוביץ׳

פרוטוקול ישיבה מס׳ 2 :

איילה פרוקצ׳יה : אני רוצה להודות לכם שבאתם. אתם למעשה הגשתם את העתירות נגד דובר צה״ל שהביאו בין היתר להקמת הוועדה. השאלה המרכזית שאנחנו עוסקים בה היא האם צריכים להיות קריטריונים לאופן שבו דובר צה״ל נותן מענה לכתבים שמסקרים עניינים צבאיים. האם השתייכות לארגון הכתבים היא קריטריון או לא? האם נכון שתהיה חלוקה לקבוצות שונות לצורך סוג המענה הניתן על-ידי דובר צה״ל. למשל, קבוצה אחת של כתבים המתמחה בסיקור ענייני צבא וקבוצה אחרת של יתר הכתבים העוסקים בנושאים שונים, ובינהים גם צבא? או אולי חלוקה על בסיס אחר? אם כן, מה הקריטריונים הראויים לאבחנה הזו? נקודת המוצא שלנו היא שאנחנו מונחים ע״י עקרון השוויון, אבל גם לעקרון זה יש סייגים, ולא מפעילים אותו בצורה דווקנית ומוחלטת. חשוב לנו להבין את הרקע לעתירה שהגשתם וגם לקבל התייחסות לגוף העניין. אציין שהדברים שתמסרו יירשמו לפרוטוקול.

דיויד הורוביץ : עליתי לארץ מאנגליה ב-1983 ואני עוסק מאז בעיתונות במשך 35 שנים. התפקיד הקודם שלי היה עורך ראשי של הג׳רוזלם פוסט (JP) בו שימשתי בין 2004 ל-2011. התפטרתי מתפקיד העורך בגלל צמצום במשאבים בעיתון. בעקבות זאת, הקמתי את העיתון The Times of Israel מתון רצון שיהיה מאוזן ולא מוטה פוליטית ושיהיה גוף תקשורת ללא אג׳נדה.

איילה פרוקצ׳יה : מה קהל היעד של העיתון?

דיויד הורוביץ : גם בארץ וגם בחו״ל. אנחנו יוצאים לאור און ליין. האתר מעודכן 24 שעות 7 ימים בשבוע באנגלית, אבל יש לנו גרסאות גם בערבית (היחיד בארץ) גם בפרסית, צרפתית ובשנה הבאה גם בעברית. אנחנו מעסיקים בערך 50 עיתונאים, וזה עיתון מאוד רציני. יש לנו 4 מיליון כניסות ייחודיות ו-20 מיליון דפים שנצפים בחודש.

יוסי ביידץ : בתשלום?

דיויד הורוביץ : הכניסה היא בחינם ויש לי משקיע אבל הוא לא מתערב בתכנים וזה יוצא דופן. כשהקמנו בפברואר 2012 את האתר ביקשנו להצטרך לתא הכתבים הצבאיים בדומה ל-Jerusalem Post (להלן גם-JP). אז הם אמרו מי אתם בכלל, וזה זכותם כי היינו חדשים. עם הזמן כלי התקשורת הפך למוצלח. אנחנו בין האתרים הכי גדולים באנגלית לעם היהודי עם ה-JP והארץ. זה לא היה שוויוני שלאתר שלנו אין גישה לחומרים של הצבא. נכון שיש סייגים לשוויון, אבל בעניין שלנו הם לא רלוונטיים. כי למתחרים הישירים שלנו יש גישה לחומרים ייחודיים כי הם נפגשים עם שר הבטחון, ראש אמ״ן, הרמטכ״ל וכו׳. בהתחלה הבנתי אותם כי לא ידעו מי אנחנו, אבל עכשיו האתר הוא רציני ויש לנו הישגים בתחום העיתונאי. באוניברסיטה העברית עשיתי תואר ראשון ביחסים בינלאומיים, וכשחגגו 90 שנה לאוניברסיטה הזכירו אותי כמי שהכי

הרבה השפיע על התקשורת בארץ. אנחנו מדווחים על המתרחש בצורה אובייקטיבית, ויש לנו גישה אמפטית לצה״ל. אני חושב שהצבא צריך להתחנן שאנחנו נצטרף, ואני לא מבין את הגישה שלהם, ולא מבין למה הייתי צריך להגיש עתירה ולבזבז כוחות ומשאבים. בבג״ץ נוצר ויכוח מי קובע בכלל מי כתב צבאי? אני מבקש מכם לא ליפול לשם. אני חושב שצבא שמסוגל להגן עלינו מפני איראן וחמאס יכול להחליט למי לתת גישה מבלי להתייעץ עם מישהו. דרך הפעולה הקיימת היום פוגעת בנו עסקית, אנחנו מקבלים חומר חלקי באיחור. אני לא יודע איזה כללים תחליטו, אבל אנחנו מקבלים טיפול לא הוגן ללא הצדקה ובניגוד לאינטרס הצבאי.

איילה פרוקצ׳יה: את העניין הספציפי שלכם ראינו בעתירות ובתשובות של המדינה, וזה נושא שראוי לפתרון נכון. אנחנו במסגרת הוועדה עוסקים בשאלה הקשורה בהסדר הכללי שראוי לגבש, ואני רוצה שתתייחסו לזה. האם צריכה להיות אבחנה בין כתב לכתב מבחינת היחס של דובר צה״ל? יש שתי גישות: אחת, את אותו סוג של שירות ניתן לכולם, ללא הבדל בין מי שהוא בעל ניסיון לבין מי שאיננו כזה. גישה אחרת אומרת נעשה קטגוריות של כתבים כי מטבע הדברים דובר צה״ל לא יכול לתת את אותו שירות למאות כתבים ללא אבחנה. ישנם גם היבטים של אמינות, ניסיון, וכל מיני תנאים שמאפשרים להבחין בין כתב לכתב. אם נוצרות שתי קבוצות, אז בקבוצה הראשונה, דו״ץ ישקיע יותר בגלל שהם אנשי המקצוע. לקבוצה השנייה יינתן שירות של אינפורמציה שוטפת בגבולות מצומצמים.

משה שלונסקי: בלי קשר לעתירה, האם אתה תומך בתא כתבים צבאיים במתכונתו היום? האם זה דבר נכון?

איילה פרוקצ׳יה: המשמעות של השאלה שלי היא שאם הולכים לקריטריונים אז מתנתקים מתא הכתבים הצבאיים ולחברות בתא לא תהיה רלוונטיות, אלא רק לעמידה בקריטריונים תהיה רלוונטיות.

דיויד הורוביץ: השאלות הללו הן רגישות ומסובכות. בגדול, עיתונאים התפקיד שלהם הוא למצוא דברים שאנשים אחרים לא ימצאו, והם צריכים למצוא מקורות. אבל כשגוף כמו הצבא נותן אינפורמציה מותר לו לקבוע קריטריונים סבירים, אבל הוא צריך לתת אותם לאנשים שעובדים בתחום ולא בהתאם לנוחות של הצבא לעבוד איתם. הצבא צריך לתת את המידע בצורה שוויונית והוגנת לפי קריטריונים. הקריטריונים הם: גוף רציני לעומת גוף מינורי ושולי. הגוף הרציני צריך שיהיה לו כתב צבאי במשרה מלאה, אחרת הכתב לא יבין.

איילה פרוקצ׳יה: אז אתה תומך באיזושהי אבחנה בין סוגי כתבים?

דיויד הורוביץ: אני מבחין בסוג הגוף וגם באישיות שממלאת את התפקיד. לגוף רציני עם כתב צבאי רציני מגיע לקבל טיפול שווה. נניח שמישהו מציע פתרון שאומר שרק לגופי תקשורת רציניים בשפה העברית יינתן מענה, יש בעיה בעולם המודרני כי ״הארץ״ יש להם גירסה באנגלית, אז אתה פוגע במתחרים האחרים בשפות הזרות. הפתרון של תא הכתבים הצבאיים היה להוציא את JP, אבל זה לא נותן פתרון.

איילה פרוקצ׳יה: אתה מסכים שמי שלא עונה על הקריטריונים שיקבעו יקבל שירות מסוג אחר?

דיויד הורוביץ: כן, רק שלא ישחקו עם הקריטריונים.

איילה פרוקצ׳יה: איך מיישמים זו שאלה אחרת, אנחנו עוסקים בהבניית הנורמות שישרתו את המטרות.

דיויד הורוביץ: אני לא מצפה מראש אמ״ן להופיע בפני 60 כתבים בגלל קריטריון כזה או אחר.

איילה פרוקצ׳יה: כמה כתבים צבאיים מוגדרים ככתבים צבאיים?

רפי סלמה: יש בערך 25 כתבים צבאים בתא.

יהודה גרוס: אני חושב שתלוי במה מדובר. כשיש תדרוך מצומצם אז צריך לבחור אנשים, אבל כשיש הודעה או מסיבת עיתונאים אז שיפיצו לכולם באותו הזמן. כשנותנים קודם לכתבים אחרים ויש אמברגו זה לא הוגן וזה מפלה מערכות מסוימות וזה מופרך. השאלה של תא כתבים צבאיים אזרחי לא רלוונטית כי עם כל הכבוד לקולגות שלי לפעמים זה גן ילדים כי הם רבים ביניהם.

משה שלונסקי: השאלה אם זה עובד נכון? האם אתם מקבלים עקרון של תא של 20-30 כתבים שמאובחנים מאחרים?

דיויד הורוביץ: אנחנו כבר לא מאמינים ביכולת לקבוע קריטריונים שווים. אם היו קובעים קריטריונים שווים היינו מאמינים.

איילה פרוקצ׳יה: לדובר צה״ל אין שום שליטה על תא הכתבים הנוכחי, ואין שום קשר ביניהם. מה שקרה הוא שהשתייכות לתא הכתבים הכתיבה במשך שנים את סוג הקשר עם דובר צה״ל. נקודת המוצא של הוועדה עשויה להיות שצריך להתנתק מתא הכתבים הצבאיים כקריטריון לקשר עם דובר צה״ל, ואנו שואלים על פי איזה קריטריונים דובר צה״ל צריך להפעיל את סמכותו. יתכן ששוויון מלא לא יכול להתקיים בעולם התקשורת המודרני. לכן, צריך בתוך העקרון של השוויון ליצור איזושהי מערכת כללים שדובר צה״ל יכול לפעול במסגרתה ולהשקיע השקעה מיוחדת בכתבים שעומדים בקריטריונים.

דיויד הורוביץ: אני מסכים איתך. הצבא צריך לקבוע עקרונות סבירים.

יהודה גרוס: יש מקרים מסוימים שזה כן משנה, אם מדברים על נושא מסוים ואתה מבין את התחום יש הבדל משמעותי, אז זה מוצדק להבחין. אבל כשיש החלטה של הצבא לפרם מידע, זה

צריך להיות הכי שוויוני. הרבה פעמים העבירו לי מידע באיחור כי רצו לתרגם אותו לאנגלית, למרות שאני דובר עברית.

איילה פרוקצ'יה: אתה כותב בענייני צבא כתפקיד מרכזי או כותב גם בעניינים אחרים?

יהודה גרוס: אני הכתב לענייני ביטחון במשרה מלאה.

איילה פרוקצ'יה: במסגרת עקרון השוויון, גם אם הולכים בגישה שאני הצגתי, החתירה לשוויון מביאה ממילא לכך שכל דבר שאפשר לחלוק עם כולם, צריך לחלוק בצורה שוויונית. עניינים יותר ספציפיים אתה עובד עם קבוצה קטנה יותר ולא עם אחרים.

יהודה גרוס: יש פרקטיקות מקובלות בעולם (כמו פול) של חלוקת מידע שוויוני.

דיויד הורוביץ: זה פוגע בו יום יום, כי הוא מקבל מידע מאוחר וחלקי, וזה מגוחך.

רון בן ישי

פרוטוקול ישיבה מס׳ 2:

איילה פרוקצ׳יה: תודה על נכונותך להופיע בפני הוועדה. עניינה של הוועדה הוא לשקול אפשרות לצייד את דובר צה״ל במערכת קריטריונים שתגדיר עם מי מבין הכתבים הצבאיים הוא עובד בדרך של מתן השקעה מיוחדת ועם מי הוא עובד באופן שוטף בדרך של העברת אינפורמציה שוטפת. האם בכלל יש הצדקה להבחנה זו? מה מקומו של תא הכתבים הצבאיים במסגרת השיקולים האלה והאם יש משמעות להשתייכות הארגונית הזו? אם יש מקום לאבחנה בין קבוצות, מה לפי דעתך צריכים להיות הקריטריונים להשתייכות לקבוצה המועדפת? אפשרת אחרת היא לקבוע כי יש לתת לכל מי שמגדיר את עצמו ככתב צבאי יחס שוויוני ומוחלט. לכאורה, נטיית דובר צה״ל היא לומר שצריכה להיות קבוצה של מומחים בענייני צבא שעוסקת באופן מקצועי בסיקור צבאי ולקבוצה הזו מוצדק לתת שירות מיוחד, ולא ניתן להעניק את השירות המיוחד הזה לכולם. מה לדעתך הגישה הנכונה לעניין זה. מעניין אותנו לשמוע את עמדתך בעניין תא הכתבים, בהקשר לנושא האמור.

רון בן ישי: זו שאלה מאוד קשה. מצד אחד, יש פה אינטרסים גילדאיים של הכתבים הצבאיים שהם נובעים מהיסטוריה – מי שהיה בתא מתחילתו רוצה לשמור על מעמדו. כשהיו בישראל מספר מצומצם של כלי תקשורת היו מעט כתבים צבאיים. עיתון ״הארץ״, למשל, החזיק בתא הכתבים הצבאיים ברוב התקופות שלושה כתבים. ״ידיעות אחרונות״ החזיק לפחות שניים (פרשן צבאי וכתב צבאי), וזה נדמה לי גם המצב היום, ולא היו אתרי אינטרנט בכלל. הבעיה התחילה מרגע שהתחילה העיתונות המקוונת. אז השאלה היא האם עיתונות מקוונת צריכה כתב צבאי, האם כלי תקשורת שנותן מענה כולל לקוראיו צריך כתב בנושאים צבאיים. יש פה בוקה ומבולקה. השאלה אם אתר כמו 0404 צריך שיהיה לו כתב צבאי משלו. האם ירחון ״מולד״ צריך שיהיה לו כתב צבאי.

איילה פרוקצ׳יה: אי אפשר להכתיב לכלי תקשורת אם להיזקק לכתב צבאי אם לאו, זה שיקול הדעת שלו.

רון בן ישי: מנקודת הראות של דובר צה״ל, הקריטריון הכי חשוב הוא התפוצה האמיתית של כלי התקשורת, והתכיפות שלו. כלומר, אם אני ירחון ואני לא עוסק בענייני צבא ובטחון על בסיס קבוע, איני דומה לכתב של רדיו, עיתון יומי או רשת טלויזיה שעוסקים בענייני צבא כל הזמן. תחנת טלויזיה אם היא עוסקת בחדשות היא צריכה כתב צבאי בכפוף לתפוצה. כלומר, אם כלי התקשורת משרת 10,000 איש אז אני לא הייתי מכניס לו כתב צבאי.

תהילה אלטשולר: מה שקרה עם ערוץ 20 בחורף האחרון הוא שמותר לו לשדר חדשות מבלי להקים מערכת חדשות, אז לבוא עכשיו ולומר שאתם קטנים מידי עבור דובר צה״ל, כשהמחוקק גילה דעתו בעניין זה בעייתי.

רון בן ישי: אם רוצים לעשות צדק, אז כולם צריכים להיות בפנים, אבל אז אני לא אהיה בתא, ואני אעדיף לקיים מערכת קשרים אישית עם דובר צה"ל. אגב, זו מערכת קשרים שקיימת בלאו הכי בין כל דובר לעיתונאי. דובר צה"ל יכול לעשות את זה ככה, ואף אחד לא יכול לבוא אליו בטענות כי הוא צריך לעשות את קשרי הציבור הכי אפקטיביים לצה"ל.
איילה פרוקצ'יה: זה מה שיקרה אם לא יהיו קריטריונים, ואז דובר צה"ל יעניק שירות למי שהוא רוצה? זה בעייתי. הרי הרקע להקמת הוועדה הייתה הגשת עתירה של The Times of Israelבגין אי צירוף הכתב לתא. כלומר, צריך להיות איזשהו מבנה של תנאים אובייקטיבים למתן שירות של דובר צה"ל שיסברו את האוזן.

רון בן ישי: זה מאוד פשוט. אם אני רוצה לדעת משהו, אני מגיש שאילתא, ואז הדובר יחליט עם כל מי שנוגע בעניין מה לענות לי לשאילתא. אם אתם רוצים צדק, זה הדבר היחיד שיהיה.

איילה פרוקצ'יה: צריך צדק במובן של הפעלת הסמכויות בצורה נכונה. דובר צה"ל מבצע כל מיני פעולות עם הכתבים הצבאיים שמעשירות אותם בידע צבאי ובדברים שוטפים. השאילתא לא שייכת לעניין הזה. אבל מה צריכים להיות הקריטריונים לאופי הקשר בין דובר צה"ל לכתבים?

רון בן ישי: תא הכתבים הצבאיים הוא דפוס יעיל, כי יש לו מספר חברים מצומצם. כבר היום הוא גדול מידי. אני למשל, לא הולך לכל תדריך, אבל אני משתתף בתדריכים כי זה כלי עבודה. אחת הבעיות בתא זה הפערים במידע ואז נוצר מצב של שאלות אידיוטיות.
איילה פרוקצ'יה: לכן אולי הקריטריונים צריכים לנטרל את גורם החברות בתא הכתבים הצבאיים כנתון המשפיע על אופי הקשר עם דובר צה"ל, ולהתמקד בניסיון, מומחיות, רמת אמינות אלוי גם על קהל יעד, האם רק ישראלי או גם בינלאומי. שפה – האם רק עברית או גם אנגלית וערבית. כלומר, תנאים פרסונאליים ולא מוסדיים. וכך לבנות קבוצה ייעודית שתקיים תנאים מוקדמים מסוימים.

רון בן ישי: בשביל זה צריך לקבוע סט של קריטריונים, ובשביל זה אתם פה. אני אומר לך שסט הקריטריונים הזה הוא כמעט בלתי אפשרי, מפני שברגע שנקבע סט קריטריונים הוא לא יעמוד במבחן בג"ץ.

איילה פרוקצ'יה: זה לא נראה לי. נקודת המוצא היא שוויון, ובעל תפקיד צריך להפעיל את סמכויותיו באופן שוויוני, אבל זה לא עקרון מוחלט. יכולים להיות סייגים לשוויון ואם הם מידתיים, סבירים ומקדמים תכלית ראויה אז הם יעברו את מבחן בג"ץ. לכן אני שואלת, מה לפי דעתך צריכים להיות הקריטריונים?

רון בן ישי: ראשית, כלי התקשורת. כלומר, זה נוגע לכלי תקשורת שעוסק במתן מידע מלא או כלי תקשורת כמו איזראל דיפנס ניוז.

איילה פרוקצ'יה: למה לא להעדיף מבחן פרסונאלי שעיקרו שזה כתב צבאי שזה כל עיסוקו ומקצועו עם מינימום ניסיון?

רון בן ישי: אם הולכים על מבחן פרסונאלי, אז הקריטריון היחיד הוא שמדובר בכתב שעוסק רק בנושא הצבאי. יש היום במדינת ישראל הפרדה בין כלי תקשורת זרים שמשרתים בעיקר קהל יעד בחו״ל, לבין כלי תקשורת בארץ.
יוסי ביידץ: מה לגבי The Times of Israel?

רון בן ישי: זה כלי תקשורת זר.

רון בן ישי: יש פה עוד עניין פרסונאלי של איש התקשורת. אי אפשר להעמיד כקריטיון את שנות הניסיון. כי, למשל, גילי כהן כשהתחילה לעבוד ב״הארץ״ לא היה לה ניסיון צבאי, והיא עדיין צריכה לקבל את התדריכים.

איילה פרוקצ׳יה: אם נקבע מינימום ניסיון, אז מי שאין לו ניסיון יוכל לקבל תוכנית הכשרה מיוחדת מדובר צה״ל לכתבים צבאיים חדשים.
רון בן ישי: מניסיוני, דובר צה״ל יכול להדריך מהיום עד מחר, אבל הוא לא יכול ללמד להיות כתב צבאי. כי ניסיון ככתב צבאי אתה רוכש בעיקר בשירות הצבאי שלך, ורצוי שתהיה קצין, ולא ניתן להגביל את הכתבים הצבאיים לקצינים בלבד. אני התנדבתי להיות כתב צבאי כי היה לי רקע צבאי.
תהילה אלטשולר: אתה חושב שלצורך תחום אחר צריך להיות ניסיון. כתב בריאות צריך להיות רופא?

רון בן ישי: אם אדם הוא רופא הוא עדיף ככתב בריאות.

משה שלונסקי: אם הייתי מעמיד בפניך קריטריון אישי או של כלי תקשורת מה הייתי בוחר?

רון בן ישי: צריך שילוב. אם אתם רוצים קריטריונים, אתם צריכים קריטריונים משולבים. שישלבו את מאפייני כלי התקשורת ואת המאפיינים האישיים. אבל אני לא כופר באפשרות שכתב צבאי יהיה אדם בלי ניסיון צבאי בכלל.

איילה פרוקצ׳יה: אומרים אנשים מהמערכת הצבאית שאנשים ללא כל ניסיון צבאי יושבים בתדריכים ולא מבינים א׳ ב׳ בענייני צבא. איך לדעתך נכון להתמודד עם זה?

רון בן ישי: מאחר שהם בצבא לא מבינים, אבל הם מבינים בפוליטיקה, אז כל השאלות הן בכיוון הפוליטי. איך מנטרלים את זה? אני לא יודע. אבל אם ״קול ישראל״ יחליט למנות את כתבת המשטרה שלו לכתבת צבאית, מה תגידי לה? את לא באה לתדריכים?

איילה פרוקצ׳יה: משטרה זה לא צבא, ואם היא תבוא ללא כל ידע בענייני צבא זה בעייתי. צריך איזשהו חתך רוחב סביר. שנות ניסיון בכתיבה צבאית הם קריטריון רלוונטי. ומי שאין לו, יהיה בתקופה הכשרה.

רון בן ישי: זה לא טוב, כי קוראיו של אותו כתב יקבלו שירות פחות טוב מאשר אם הוא יהיה בתדריכים הללו. אני חרד ממצב שבו כלי העבודה הזה יהפוך ללא כלי.
איילה פרוקצ׳יה: עולה טענה שאי אפשר לתת שירות מועדף לקבוצה שגדולה מ-25 איש. מרגע שאתה מרחיב את הקבוצה גם לאנשים נוספים שאין להם ניסיון, זה יגדיל את הקבוצה לממדים כאלה שעלולים להפוך לבלתי מעשי לתת את השירות המיוחד.

רון בן ישי: יש פה עוד בעיה בקבוצה המועדפת. כי ישנם פרשנים וישנם כתבים.

איילה פרוקצ׳יה: האם נכון לעשות אבחנה בין פרשנים לכתבים צבאיים רגילים?

רון בן ישי: אני כפרשן רוצה לדעת מה שאומרים לכתבים הצבאיים, זה כלי עבודה מבחינתי. החומר של הכתבים הצבאיים רלוונטי מאוד. הפרשנות שלי מתבססת על עובדות, ויחסר לי השיח עם המג״ד בגולני.

איילה פרוקצ׳יה: אתה תקבל את זה מאותם כתבים צבאיים מנוסים שאתה סומך עליהם.
רון בן ישי: זה בלתי אפשרי.

איילה פרוקצ׳יה: מה לגבי הסיווג בין פרשן לכתב? האם אין קושי?
רון בין ישי: המערכת תדע לעשות את הסיווג מיהו פרשן ומיהו כתב.

איילה פרוקצ׳יה: ברוב המקרים הפרשנות משולבת עם העובדות, ולכן השאלה האם לא צריך לאחד את שתי הקבוצות?

רון בן ישי: אני מתקשה למצוא קריטריונים. האמריקאים לפני מלחמת המפרץ הראשונה והשנייה, אמרו שכל מערכת תקבע לעצמה והכתבים שיתלוו לכוחות האם אלה שעברו אצלם קורס, ואז טענו נגד חופש הביטוי, אבל הלכו לעניין הזה. האמת היא שאותם כתבים היו מוגבלים, ובסוף כולם לעגו להם, כי יתר הכתבים הסתובבו איפה שהם רצו. הקריטריונים שפינקלר הציג, הם הכי טובים שאפשר להציע לכם, ואני הסכמתי להם והייתי שותף לניסוח. הרעיון של שלונסקי לשלב כתבים בקורס צבאי הוא לא מופרך, ובשביל כבוד צריך לעבוד, ואז האדם ילך לאחד הקורסים הצבאיים. דובר צה״ל עושה קורס למתעדים שלו ואני הוזמנתי להרצות להם, והחברה האלה יודעים לצלם אבל הם לא יודעים לבנות סיפור, ולכן המתעדים של דובר צה״ל לא מצליחים לייצר תוצר. גם כשדובר צה״ל היה עיתונאי, זה לא עבד. בעוד שבועיים מתחילה השתלמות במכללה לבטחון לאומי של כתבים ופרשנים צבאיים, וזה יוצא מן הכלל. כלומר, באים ראשי המערכות הבטחוניות ומדברים עם כתבים צבאיים במשך שישה או שבעה מפגשים. זה כלי עבודה אדיר. אלא שההשתלמויות הללו הם למיטיבי לכת.

איילה פרוקצ׳יה: זו השתלמות שנתית?

רון בן ישי: בערך אחת לשנה או שנתיים. לצערי, הקריטריונים זה כמו לרבע את העיגול והמסמך הזה שפינקלר הציג בפניכם הוא הטוב שאפשר לעשות.

איילה פרוקצ׳יה: ראוי להתייחסות.

רון בן ישי: התא הוא חיה משונה ולא נוח לי עם התא.

קובי פינקלר

פרוטוקול ישיבה מס׳ 2:

איילה פרוקצ׳יה: תודה על הופעתך בפני הוועדה. האם אתה משמש כיו״ר התא כיום?

קובי פינקלר: כן. בין בסוף שנות ה-60 לשנות ה-70 הכתבים הצבאיים היו שייכים לדובר צה״ל. לאחר מכן הכתבים הצבאיים התאגדו תחת אגודות העיתונאים.

איילה פרוקצ׳יה: האם המטרה של התאגדות התא היא רק הקשר עם דובר צה״ל?

קובי פינקלר: המטרות של התא מחולקות לשניים: הקשר עם הצבא והקשר עם יתר הגופים הביטחוניים (שב״כ, מוסד, תעשיות בטחוניות וכו׳) וזה מתוך הרצון שלנו להבין וללמוד. עד שנת 2010 היו כלי תקשורת ממוסדים ותמונת המצב הייתה ברורה, וכל נציגי כלי התקשורת הממוסדים היו בתא. אגודת העיתונאים בתל-אביב, דובר צה״ל, ויו״ר התא היו מחליטים מי בתא. הקריטריונים התבססו על כך שייעוד הכתב הוא עיסוק בנושא הצבאי. ב-2010 חל מהפך מסוים בעקבות הקמת אגודות העיתונאים בירושלים ובחיפה וזה הקטין את הכוח של אגודת העיתונאים בתל אביב. לכן ב-2010 התפרקה ההנהלה ומי שהיה בתא אז נשאר בתא.

איילה פרוקצ׳יה: הקריטריון לא היה פרסונאלי אלא מוסדי?

קובי פינקלר: נכון. במשך 4-5 שנים המערכת הזו דשדשה ולא היה שינוי בחברות ועבדנו בצורה נהדרת. ב-2014 הטילו עלי להיות יו״ר התא, והטילו עלי לחדש את ימיו של תא הכתבים לענייני צבא ובטחון.

משה שלונסקי: מי אמר לך את זה?

קובי פינקלר: סגן דובר צה״ל, כי הם ראו שלא ניתן להמשיך לעבוד באותו אופן שבו נהגו לעבוד קודם. אז לקחתי על עצמי את העניין. תוך 48 שעות ישבתי על כל אחד מחברי התא שהיו באותו זמן, וקיימתי איתם שיחה במטרה לחדש את התא ולעבוד לפי נהלים שעליהם יהיו חתומים. למשל, התחייבות לעמוד באמברגו, בכללי ציטוט וכדו׳. זה לא עבד בגלל השונות של הכתבים ובגלל האינטרסים הכלכליים.

איילה פרוקצ׳יה: הניסיון היה להכניס קו של אתיקה מבחינת כיבוד התנאים של אמברגו או תנאים של סודיות. איך זה עבד?

קובי פינקלר :נכון, זה עבד בסדר גמור, למרות שהיו חריקות מידי פעם.

איילה פרוקצ'יה: איך אתם מתמודדים עם הפרות?

קובי פינקלר: עם נזיפות וכדו', אבל זה היה בעייתי. היה לנו מקרה שבו ניתן תדרוך בראשון בבוקר וסוכם ברחל בתך הקטנה שלא מוציאים את זה, ולמחרת ב-6 בבוקר אחד הכתבים פרסם את זה. אני התקשרתי לכתב ונזפתי בו, ומוטי אלמוז הבטיח להטיל עליו סנקציות, אבל זה לא קויים. אבל בסופו של דבר זה עבד. ישבתי עם רונן, והוא אמר לי שיש עתירות. דובר צה"ל, הפצ"ר ויו"ר לע"מ ישבו איתי וגיבשנו קריטריונים על רקע הבג"צים, אבל לא רק כי המציאות הייתה קשה, אלא גם כי מערכות שלחו כתבים לא מוכשרים וללא ניסיון. מסמך הקריטריונים אומר את הדבר הבא: כתב המבקש להצטרף לתא צריך להיות מחזיק בתעודת לע"מ בתוקף; העיסוק העיקרי שלו צריך להיות בסיקור התחום הצבאי; הוא פועל בכלי תקשורת (עיתון, תחנת רדיו וכו') המוכר על-ידי לע"מ; כלי התקשורת צריך לקיים מערכת חדשות קבועה וייעודית, ולפרסם את תכניה באחת מהשפות הרשמיות בישראל, לקהל יעד ישראלי, בכלי תקשורת מוכר, ארצי ויומי.

איילה פרוקצ'יה: מה עם בלוגרים?

קובי פינקלר: הם לא בפנים כי אין להם מערכת חדשות. בכל מקרה, אנחנו הגבלנו את מספר החברים ל-2 בכל גוף, ובלבד שאחד מהם בעל ניסיון של מעל 10 שנים. חשוב להגיד שהניסיון והוותק הם חשובים. אני חושב שנכון להבחין בין פרשנים לכתבים כי רמת האנשים שהם בעלי ניסיון רב גבוהה יותר מהאחרים.

איילה פרוקצ'יה: האם אין קושי לסווג בין פרשן לבין כתב?

קובי פינקלר:על המערכות לסווג.

קובי פינקלר: אם תפני לכל מערכת הם יגידו לך מי פרשן ומי כתב, אבל חלקן משחקות עם זה.

איילה פרוקצ'יה: מה עם קהל יעד מחוץ לישראל?

קובי פינקלר: יש לכך מענה בדובר צה"ל בענף תקשורת בינלאומי. בכל מקרה, ההגבלה של 2 כתבים נתקלה בהתנגדות של התאגיד שיש להם 4 כתבים. קריטריון נוסף הוא ניסיון של שנתיים לפחות בסיקור הצבאי, וכל מערכת יכולה להכשיר אנשים להיות כתבים צבאיים, והם מקבלים

ימי עיון והשתלמויות ייעודיות. בנוסף, נדרשת התחייבות לסודיות. התחייבות להשתתפות בשני שלישים מהתדרוכים שנערכו, והתחייבות לעמידה בכללי האתיקה. מסמך הקריטריונים נפל בגלל אינטרסים כלכליים. נציג של אחד העיתונים אומר לי שהוא תומך בזה, אבל יפטרו אותו אם הוא יתמוך. כלומר, הבעיה במסמך הייתה לא של הכתבים אלא של העורכים שלהם שלא הסכימו. בעיה נוספת היא שמירה על כרטיס שחקן. כלומר, אנשים שעברו מכלי תקשורת אחד לאחר ושמרו על מקומם. המסמך נפל בגלל ש-4 התנגדו לעומת 17 שתמכו.

משה שלונסקי: האם צריך לקבל את ההחלטה פה אחד?

קובי פינקלר: לא.

איילה פרוקצ'יה: לפי הכללים שהצעתם העותרים בבג"צים היו מתקבלים?

קובי פינקלר: לא, כי עיקר ייעודו של העיתון שלהם הוא קהל יעד בינלאומי.

איילה פרוקצ'יה: יש להם קהל יעד משולב.

קובי פינקלר: אם הם היו עומדים בכלל הקריטריונים היו מתקבלים. תפיסת העולם שלי היא שמי שחדש יכול וצריך לקבל הכשרה של שנתיים. בסופו של דבר, אם אנחנו נרצה להגדיל את הקבוצה ונצטרך להגדיל, אז זה יבוא על חשבון האיכות.

איילה פרוקצ'יה: מה עמדתך לגבי האפשרות שדובר צה"ל יגבש לעצמו קריטריונים על בסיס פרסונאלי הנוגע לסיווג כתבים. למשל, על פי וותק, אמינות, קהל יעד מוגדר וכדו', מתוך ניתוק מוחלט מעובדת קיומו של תא הכתבים הצבאיים? כלומר, הקריטריונים לא יהיו קשורים כלל לשאלת ההשתייכות של כתב לתא הכתבים. והאם בכלל אפשר ליצור שתי קבוצות?

קובי פינקלר: הקריטריונים שלנו הם מאוד סבירים. מועדפים יש בכל מקרה. יש לי חבר שאילאיל שחר לא מכניסה אותו לתא הכתבים המדיניים. בשביל להיות חבר בתא כתבי הכנסת צריך לשלם 250 ₪. כי שם אין מישהו שיוצר לך העדפה. פה צריכה להיות העדפה.

איילה פרוקצ'יה: אתה לא רואה אפשרות של יחס שוויוני לגמרי?

קובי פינקלר: יש היום מתן שירות שוויוני, כי דובר צה"ל מעביר לכל הכתבים הודעות דובר צה"ל. היתרון שלנו הוא האפשרות לשאול שאלות הבהרה ולקבל ימי עיון ותדריכים.

איילה פרוקצ׳יה: אם כך, אתם למעשה מיוחסים.

קובי פינקלר: אנחנו לא מיוחסים, זו עבודתנו. אני חושב שצריך להתייחס לכך שאם רוצים לשמר את המסגרת של תא הכתבים, הוא צריך להיות איכותי, כדי שהצופה או המאזין ידע שהוא מקבל שירות איכותי.

יוסי ביידץ: בקריטריונים שלך, כשמגיע מישהו חדש מעיתון רציני, אבל אין לו ניסיון - התנאי שלו להיכנס היא אותה תקופה הכשרה?

קובי פינקלר: כן.

יוסי ביידץ: מי אחראי על ההכשרה של השנתיים?

קובי פינקלר: כלי התקשורת בסיוע דובר צה״ל ויתר גופי הבטחון.

איילה פרוקצ׳יה: האם לדעתך דובר צה״ל צריך לפתח תוכנית הדרכה לכתבים צבאיים חדשים?

קובי פינקלר: כן, ואנחנו עשינו את זה בשיתוף עם דובר צה״ל.

<u>מוטי גולדמן</u>

<u>פרוטוקול ישיבה מס׳ 3:</u>

אילה פרוקצ׳יה: אני מבינה שביקשתם להיכנס לתא הכתבים ונדחיתם.

מוטי גולדמן: לפני בערך 8-9 שנים. העיתון קם לפני 10 שנים. זה עיתון ארצי של פלג באגודת ישראל.

אילה פרוקצ׳יה: מאז הפנייה לתא הכתבים שבה נדחיתם, אני מבינה שיש לכם כתב צבאי.

מוטי גולדמן: אני הכתב הצבאי.

אילה פרוקצ׳יה: אתה כותב רק בענייני צבא או גם בנושאים אחרים?

תהילה שוורץ אלטשולר: אשמח לשמוע קצת רקע על העיתון.

מוטי גולדמן: [redacted], התחלתי לעבוד בעיתון המבשר ככתב שעושה כתבות צבע, התחום של הסיקור הצבאי התפנה והציעו לי למלא מקום. התחלתי לסקר את זה והזמני נעשה קבוע.

אילה פרוקצ׳יה: כמה שנים אתה כותב בענייני צבא?

מוטי גולדמן: שמונה שנים. ניסיתי להתקבל לתא, מתוך תפיסה נאיבית שהתא אמור להיות מנגנון באמצעותו הצבא מספק מידע לאזרחים. אני מספק מידע לסקטור מסוים, והסקטור הזה מקבל ממני מידע. אנחנו העיתון הכי נפוץ דיגיטלית, 70,000 מנויים בתפוצת מייל. בפרינט, בסביבות 10,000. זה נחשב מקסימום במגזר החרדי. מהדורת המייל היא חינמית. ניסיתי להתקבל לתא, עברתי מסכת השפלות, התנהגו אליי בוולגריות. כרמלה מנשה כל הזמן אמרה שתא הכתבים הצבאיים זה לא סטטוס חברתי וניסתה לסייע לי. היא סידרה לי פגישה עם פולי. פולי אמר לי שזו פוליטיקה, חונטה, אין אפשרות להיכנס לשם. הוא נתן לי להבין שאני מבזבז לו את הזמן. נקבעה לי פגישה עם אחד הקצינים. הוא אמר שהוא משתמש בתא לצרכים שלו, שאני לא יכול לתת לו כלום, אז אין לו אינטרס. הוא אמר שיש לו משאב מוגבל.

תהילה שוורץ אלטשולר: מה היחסים שלכם עם עיתון "המודיע"?

מוטי גולדמן: יש לנו קשרים טובים עם "המודיע". אנשים נוטים לא לפתוח מלחמות.

תהילה שוורץ אלטשולר: עיתונות חרדית באופן כללי – יש עוד אנשים שממלאים פונקציות של כתב צבאי בעיתונים חרדיים אחרים? ידוע לך על עוד אנשים שלא נכנסו?

מוטי גולדמן: עיתון "משפחה" – אני מכיר את הכתב שלהם. הוא עשה מאמץ גדול להיכנס, ולא נתנו לו. אני עשיתי את המאמץ הגדול ביותר כי "המודיע" הוא המתחרה שלנו, ויש לו יתרון על פנינו. כאן אנו זקוקים לחסדים של גורם שלישי.

אילה פרוקצ׳יה: אתה מסקר רק עניינים צבאיים?

מוטי גולדמן: לא. אני גם כתב מדיני, חבר בתא הכתבים המדיניים. יש לי טור שבועי בענייני צבא. אני גם מרצה בנושאים הקשורים בצבא, במהלך חופשת בין הזמנים, תלמידי ישיבות יוצאים לקמפינג, ואני מרצה כל שנה בתשלום לתלמידי ישיבות בנושאי צבא. [redacted] אני נותן לתלמידי ישיבות את הבסיס. הרבה פעמים אני מסביר להם איך עובד הצבא מבחינה היררכית. לפעמים אני מרצה על צוק איתן. הרצאה מאוד פשוטה.

משה שלונסקי: כשאתה פונה לדובר צה"ל – אתה מקבל היענות?

מוטי גולדמן: הקצין ענה שאין לו אינטרס בי, שלא עשיתי צבא. מעולם לא ידעתי שזה תנאי מקדים. בשנים האחרונות היה ניסיון בדובר צה"ל להקים תא חרדים, שאין עלבון גדול מזה. לא משנה שלא קיבלנו כלום מהתא הזה. בואו נשים תא של רוסים, תא של אתיופים? במה התא החרדי עוסק? הם פונים אליי באירועים של הנח"ל החרדי. אני לא כותב על הנח"ל החרדי בעיתון. אני כותב על כולם, רק לא על הנח"ל החרדי. כשאתה מספר על משהו אפילו בהקשר שלילי אתה מחזק את הקיום שלו. אני לא כותב על שירות נשים או על הנח"ל החרדי.

אילה פרוקצ'יה: האם בעיתון שלכם יש סיקור מעמיק של עניינים צבאיים, של התרחשויות, של מה שקורה בימים האחרונים בדרום, או שאתם מסקרים עניינים מסויימים שמעניינים את הקהילה החרדית בהיבטים הצבאיים? האם הכתיבה הצבאית תהיה דומה בנושאי ההתרחשויות, מערכים צבאיים, מלחמה בדרום, לעיתונות החילונית? אני שואלת את זה כך, כי אחת השאלות שבפנינו היא האם השירות שדובר צה"ל נותן צריך להיות שוויוני לחלוטין, או שנכון ליצור קבוצה קטנה, יחסית, של כתבים צבאיים מובהקים שעוסקים בנושאים הצבאיים כתחום מומחיות מובהק ולתת להם ערך מוסף מבחינת התרומה, ימי עיון, תדרוכים, פגישות עם ראשי הצבא וכו'.

מוטי גולדמן: בעמוד הראשון של העיתון שלנו יש מאמר פרשנות שלי שקשור להסלמה האחרונה. המאמר הזה, מבחינת התוכן שלו, אם תיתנו אותו כבוחן עיוור לכל אדם במסדרון ותשאלו אותו איפה זה נכתב, אין שם שום שיח שנוגע למגזר החרדי, אלא הוא נטו מקצועי.

עופר הראל: אבל אתה לא מקבל שיחת רקע כדי לכתוב את זה.

אילה פרוקצ'יה: אבל זה קורה גם בתקופות יותר רגועות? איך זה ייראה?

מוטי גולדמן: יש את האייטמים שהם, מלבד משחקי כותרת, בגדול די זהים למה שאפשר למצוא בעיתונות החילונית, כי הם מאוד אינפורמטיביים.

אילה פרוקצ'יה: כתיבה של עמוס הראל יכולה להיות גם ב"מבשר" ולדבר לקהל החרדי באותה מידה?

מוטי גולדמן: כן. יש לי טור שבועי, אני מסכם את השבוע.

תהילה שוורץ אלטשולר: תן שתיים או שלוש דוגמאות לנושאים שעסקת בהם בחודש האחרון.

עופר הראל: אם מכניסים אותך לתא, האם אתה תתחיל להסתובב באוגדות, חטיבות, ולכתוב על בסיס יומי? לא חייב, אבל זה מה שאתה מצפה לו?

מוטי גולדמן: כן, ללא ספק. יש עכשיו, למשל, את הסיפור של מינוי הרמטכ״ל.

אילה פרוקצ׳יה: אנחנו מנסים להבין אם לכתיבה הצבאית שלך יש אופי ייחודי, או שהיא דומה לכתיבה צבאית רגילה באמצעי התקשורת הכלליים.

מוטי גולדמן: יש אופי ייחודי כי הכתיבה ברמה יותר נמוכה, כי המידע של הקוראים שלי על צה״ל הוא יותר אלמנטרי ממה שיש בקהילה החילונית. אנחנו עושים כל חג בשיתוף דובר צה״ל כתבת עומק על אחת מיחידות צה״ל, וקיבלנו מכתבים מאוד רעים מהציבור.

אילה פרוקצ׳יה: אם תתחיל לקבל את כל הדברים הנוספים שעליהם אתה מדבר, האם יהיה לזה הד בקהילה החרדית אליה אתה פונה?

מוטי גולדמן: בטח, זה יופיע בטור שלי. היום צה״ל חסום בפני הקוראים שלנו. הם מקבלי רק לקראת החגים מנות של צבע, אבל בשוטף הם לא מקבלים. הפסקנו עם זה כי העורך שלנו הרגיש פראייר.

תהילה שוורץ אלטשולר: מה היית עושה אם היית במקום שלנו? איזה קריטריון היית קובע?

מוטי גולדמן: ניסיתי להבין מאיזה מקום דו״ץ פועל. לדעתי, הסטנדרט צריך להיות, דבר ראשון, עיתון שיש לו תפוצה וקיימות, לא כל אתר אינטרנט. לא כל בלוג. צריך לייצר משהו שמתייחס למוכרות ולנראות.

אילה פרוקצ׳יה: מה לגבי ניסיון מקצועי של הכתב האינדיבידואלי?

מוטי גולדמן: אני חושב שניסיון מקצועי זו דרישה מלאכותית, כי אם לכתב אין ניסיון מקצועי הוא לא יבין את התכנים אליהם הוא נחשף. אתם צריכים לוודא שאף אחד לא ייקח את המסקנות שלכם ויעשה שימוש פסול. פז״ם זה בסדר.

תהילה שוורץ אלטשולר: מה עם סיווג ביטחוני?

מוטי גולדמן: בטח, אני מוכן לעבור.

יעקב כ״ץ

פרוטוקול ישיבה מס׳ 3:

אילה פרוקצ׳יה: אנחנו יושבים בוועדה כדי לבחון את נושא מערכת היחסים בין דובר צה״ל לבין הכתבים הצבאיים, שהיא מערכת לא פשוטה ומורכבת, עם עתירות ברקע. השאלה היא איך נכון להסדיר את מערכת היחסים הזאת. היסטורית, קיים תא הכתבים הצבאיים שהיה לאורך שנים קנה המידע לקשר מועדף בין דו״ץ לבין הכתבים הנכללים באותו תא.

יעקב כ״ץ: הייתי כתב צבאי, והג׳רוזלם פוסט כלול בתא הכתבים הצבאיים. אני מודה לכם על ההזדמנות להופיע. ביקשתי להגיע כי אני קצת מודאג כעורך הראשי של העיתון. הייתי 10 שנים הכתב הצבאי של העיתון, עבדתי מול 5 דוברי צה״ל שונים. אני מודע לעתירות לבג״ץ. תמיד היו יחסים מאוד טובים, מאוד קורקטיים עם דובר צה״ל. היינו חברים בתא - לפחות 30 שנה יש נציג של העיתון בתא הכתבים. אז הגיעה העתירה. היה ניסיון של דובר צה״ל יחד עם כמה נציגים מתוך התא להוציא את הג׳רוזלם פוסט מהתא, כי אנגלית היא לא שפה רשמית במדינת ישראל. העיתון הוא עיתון יומי בארץ, אנו משרתים וכותבים לקהל מקומי, ולמיליונים שקוראים אותנו כל יום יום באתר. אנחנו לא זרוע של מדינת ישראל אבל נותנים שירות טוב למדינה. כמובן שאנחנו עיתון ציוני ופטריוטי, יודעים גם להעביר ביקורת, אבל זו חלק מהעבודה והעשייה של התקשורת ושלנו כעיתון. העיתון קיים 86 שנה. לכן אני חושש ממה שהולך להיות, כמי שהיה כתב צבאי 10 שנים, שהיה לו את היחס המועדף - אתה מקבל מידע שנותן לך יכולת לכתוב דברים בצורה נכונה.

תהילה שוורץ אלטשולר: בוא נפתח סוגריים. דבר איתי מפוזיציה של כתב צבאי. צריך בכלל את תא הכתבים? מי צריך להיות בו? בעולם מושלם.

אילה פרוקצ׳יה: אני אוסיף למה שתהילה שואלת. נניח שאנחנו מתעלמים מתא הכתבים ומגבשים מערכת קריטריונים שבונה קבוצה מועדפת. כמובן, צריך יחס שוויוני בכל הנוגע לעדכונים שוטפים. לדובר צה״ל אין שליטה על התא עצמו. הוא מצידו צריך לתת שירות שיעמוד במבחן רציונלי ומבחן של הגינות. מה צריכים להיות הקריטריונים להשתייכות לקבוצה הנבחרת?

יעקב כ״ץ: תסלחי לי אבל זה לא מדויק שלדובר צה״ל אין שליטה על התא.

אילה פרוקצ׳יה: קח לדוגמא את Times of Israel. פנה פעמיים, ונדחה על ידי התא.

יעקב כ״ץ: Times of Israel אולי המתחרה שישפיע עליי יותר מכולם, ואני אומר לו ברוך הבא.

אילה פרוקצ׳יה: איך היית בונה מערכת רציונלית של כללים שנותנים לכל הכתבים הצבאיים שירות, ובכל זאת בונים קבוצה נבחרת שלה נותנים יותר?

משה שלונסקי: אם בכלל?

יעקב כ״ץ: צריך להסתכל על דוגמאות שיש במקומות אחרים – למשל בבית הלבן. אם יש לי תעודת עיתונאי, אני יכול להיכנס. אותו דבר עם הפנטגון – אתה מקבל את הסיווג כדי להיכנס לפנטגון וזהו. יש לי שליח בוושינגטון שיכול להגיע לכל דבר.

עופר הראל: זה גם תדרוך סגור או תדרוך מצלמה?

יעקב כ״ץ: כשאתה היית דובר, אתה לא הבאת את כולם, יכולת לבחור את מי להביא.

עופר הראל: כשהייתה הרמת כוסית, לא הייתי מזמין כל מי שיש לו תעודת לע״מ. הקבוצה של וושינגטון פוסט עדיפים על הג׳רוזלם פוסט.

אילה פרוקצ׳יה: נסה לחשוב איך היית בונה מערכת כללים שתהיה סבירה. למשל, האם צריך לדרוש תקופת ניסיון מסוימת? האם צריך לדרוש התמקדות בנושא הצבאי והביטחוני ולא כתיבה בנושאים שונים? האם צריך להיות קשר לאמצעי תקשורת מסוים מוביל, או שיש להתמקד בקריטריון פרסונלי? שאלות מהסוג הזה.

יעקב כ״ץ: שאלה קשה, זה מורכב. קחי אותי כדוגמא. ב-2005 התחלתי ככתב צבאי, לא היה לי רקע מיוחד בנושא הצבאי. הייתי כתב טוב, למדתי, אבל בהתחלה לא היה לי ניסיון.

אילה פרוקצ׳יה: אם תהיה תקופת ניסיון שבה רוכשים מומחיות, ורק לאחר מכן מצטרפים לקבוצה המובחרת?

יעקב כ״ץ: זה מגביל את כלי התקשורת, אבל אני לא יודע מה אחרים יגידו. אם הכתב הצבאי שלי מתפטר, זה יגביל אותי במי שאביא לעבודה. נראה לי שזה יגרום לבעיות.

אילה פרוקצ׳יה: גישה זו עלולה להגדיל מאוד את מספר המשתתפים בקבוצה.

יעקב כ״ץ: הצעתי לרונן וגם לכם, אולי מול Times of Israel לומר שצריך להיות עיתון מודפס.

אילה פרוקצ׳יה: למה?

יעקב כ״ץ: אפשר לקחת את התקנון – אם אתה לא שפה רשמית אבל יש לך נוכחות בישראל. אם לג׳רוזלם פוסט לא היה עיתון יומי, ניתן היה לומר ש- Times of Israel וגרוזלם פוסט הם לא לארץ.

עופר הראל: הטיעון לא מחזיק כי העיתונות הכתובה היא בתהליכי הכחדה.

תהילה שוורץ אלטשולר: מה זה משנה? זה עדיין פועל ב-DNA של עיתון.

יעקב כ״ץ: אתה מחפש פתרון למה לתת למישהו יחס מועדף. למה אתם לא רוצים לתת לשליח של הניו יורק טיימס להצטרף? זה קצת יותר קשה, אזרח זר...

תהילה שוורץ אלטשולר: הקהל שלו אחר.

יעקב כ״ץ: לכן מי שיש לו עיתון שיוצא כל יום בישראל, כנראה שהוא משמעותי.

תהילה שוורץ אלטשולר: אז אמרנו קהל ישראלי. אתה חושב שגודל של כלי התקשורת לפי TGI זה רלוונטי?

יעקב כ״ץ: יכול להיות שכן.

תהילה שוורץ אלטשולר: אתה חושב שלכתב צבאי צריכה להיות הכשרה או ניסיון מסוים?

יעקב כ״ץ: אני חושב שזה עוזר אבל זה ייצור בעיות. אם לא היו מקבלים אותי בעבר בגלל הדבר הזה אז זה היה חבל. מי מחליט מתי אני מוכן?

תהילה שוורץ אלטשולר: ניסיון יהיה קשה לדרוש. האם אפשר לדרוש סוג של סיווג ביטחוני?

יעקב כ״ץ: כן, אני חושב שזה נכון. מי שהוא כתב צבאי הוא בעצם חלק מהמערכת. זה יתרון לדובר צה״ל שהוא מצליח לחבר אנשים אליו בצורה הדוקה, אלה אנשים שהוא יכול לסמוך עליהם, מצד שני זה מגביל אותך כי אתה מבין שאתה חלק מהמערכת, קצת יותר קשה לך לבקר את המערכת.

תהילה שוורץ אלטשולר: היית מוכן שהמחשב שלך יעבור סוג של תהליך של אבטחת מידע, או להתחייב שחברה שלישית תהיה אחראית לעשות את זה? אחד הדברים שמאוד מפחידים זה המכשירים הניידים שלך כי האויב יודע לזהות אותך.

יעקב כ״ץ: אני פתוח לזה.

אילה פרוקצ׳יה: מה לגבי בלוגרים?

יעקב כ״ץ: אני חושב שאם אין לו שייכות מוסדית אז אין מקום לכלול אותו. שייכות מוסדית נותנת יציבות שהיא חשובה מאוד.

אילה פרוקצ׳יה: זה אומר שכל מי שלא שייך למערכת עיתון מוכר בעצם יהיה בחוץ.

יעקב כ״ץ: נראה לי שכן.

עופר הראל: אתה אומר קהל ישראלי. יבוא אליך גם אל מוניטור, יגיד שהוא כותב בעברית, מי אתם שתגידו שאני לא פונה לקהל הישראלי, מי אתם שתקבעו?

תהילה שוורץ אלטשולר: על זה הסכמת כבר, אתה חושב שזה לא אכפת לך.

יעקב כ״ץ: ל״הארץ״ יש מהדורה באנגלית, המתחרה הכי גדול שלי זה הארץ. הארץ מתחרה איתי בשני מישורים, גם אתר וגם במהדורה מודפסת. Times of Israel מתחרה רק במישור האינטרנט. בסוף, נכון שהמהדורה המודפסת בדעיכה, אבל אצלנו לפחות אנחנו עדיין מחזיקים ושומרים על יציבות.

אילה פרוקצ׳יה: קריטריון של השתייכות לעיתון, בין אם הוא עיתון פיזי ובין אם אינטרנט, אבל להוציא בלוגרים? זו עמדתך?

יעקב כ״ץ: אפשר גם למדוד לפי מספר עובדים, הקלקות.

עופר הראל: אי אפשר להגיד לרון בן ישי לצאת מהתא.

יעקב כ"ץ: אדם כמו רון בן ישי, בסוף הוא לא יהיה בתא, אבל הוא יקבל יחס מיוחד כי הוא רון בן ישי.

אילה פרוקצ'יה: לא יזמינו אותו לפגישות עם הרמטכ"ל.

יעקב כ"ץ: אני חושב שבימינו כשאנחנו רואים מה קורה עם התקשורת המוסדית בישראל ובארה"ב, יש פה הזדמנות לחזק את התקשורת המוסדית בעניין זה. הקשר לתקשורת מוסדית זה חשוב למדינה דמוקרטית, לשקיפות על הצבא. את מכירה את זה מוועדת השלושה שאת יושבת בה.

<u>קיטועים- גילי כהן</u>

<u>פרוטוקול ישיבה 3:</u>

אילה פרוקצ'יה: אני מניחה שאת יודעת על איזה רקע הוועדה הוקמה. אנו מתמקדים בשאלה איך לבנות את הקשר בין דובר צה"ל לבין הכתבים הצבאיים. האם צריך להיות יחס שוויוני כלפי קבוצת הכתבים כולה, או שנכון יהיה לבנות מערכת שבה תהיה קבוצה קטנה שתקבל ערך מוסף בקשר עם דובר צה"ל, ואם כן, מה צריכים להיות הקריטריונים להשתייכות לקבוצה כזו? את היית כתבת צבאית 5 שנים, היום כתבת מדינית. את היית חברה בתא הכתבים הצבאיים.

גילי כהן: אני חושבת שהשאלה צריכה להיות מיהו דובר צה"ל. הגורם בעל האינטרס הרב ביותר להמשך המצב הקיים הוא דובר צה"ל כגוף. הוא מאוד נהנה מהקשר ההדוק בינו ובין הכתבים הצבאיים. הקשר כל כך הדוק, שאני מרגישה ש-90% ומעלה מהסיפורים מגיעים מדובר צה"ל. אתה כעיתונאי מתבסס על המידע השוטף ועל ה"אקסטרות" שמגיעות. השיטה שדובר צה"ל עובד בה לא מוכרת בשום גוף אחר. הוא מספק המון חומרים, תדרוכים, פגישות, אין מה להשוות את זה לשום גוף אחר. דובר צה"ל בעצמו לא אומר שהוא נותן את זה רק לכתבים צבאיים, אלא גם לכתבי חינוך אם הוא צריך. חשוב לו לשמור על הקשר עם הכתבים הצבאיים. העולם כבר לא קיים ככה, והמודל הזה בעיני בעייתי פעמיים - בעייתי לעיתונות ובעייתי לדובר צה"ל. המודל יצר תלות כל כך גסה, שקרה שאנשים מתדפקים על דלתו של דובר צה"ל ומבקשים ממנו מידע. המצב לא הוגן כמה פעמים. הוא לא מעניק את ה"אקסטרות" רק לכתבים צבאיים אלא גם לכתבים אחרים – [redacted].

משה שלונסקי: זו העבודה בעיתונות.

גילי כהן: אתה צודק. ברגע שהוא עושה את זה הוא אומר שהוא הולך על פי רייטינג והשפעה. הוא לא נותן את זה לכתב המדיני של ג'רוזלם פוסט, הוא לא נותן את זה לכתב המדיני של מקומות אחרים, אלא בדיוק לאנשים שהוא יודע שיודעים שהמילה שלהם חשובה. דובר צה"ל הוא לא שונה משום דובר אחר, גם אם הוא לא אוהב לשמוע את זה. לכן אני חושבת שאופן הפעולה שלו צריך להיות אחר. אשווה למודל האמריקאי. אני מנויה לכל מייל שהבית הלבן מוציא, בלי שום מחלוקת, בלי שום סינון, כל דבר הם מוציאים. מה שאני לא מקבלת, אני מבקשת, והם יכולים להיעתר או לסרב. פניתי לראיון עם בכיר אמריקאי, פעם אחת הסכימו ופעם אחת לא. הם עושים תדרוכים באירועים גדולים בתפוצת מייל ענקית. יש מספר מוגבל ומי שיענה יזכה להשתתף. אני מניחה שכתבים רציניים יענו, או שהם יקבלו תדרוך נפרד. אבל אין דיפרנציאציה בהגדרה.

תהילה שוורץ אלטשולר: את לא רואה הבדל בין כתבים שמסקרים צבא בקביעות, לפרשנים?

גילי כהן: השוטף לא מעניין. מה דובר צה"ל עשה עכשיו? פתח חשבון טלגרם, וכל מה שיוצא לכתבים הצבאיים שהוא שוטף – הכל מועבר בטלגרם הזה, לכל מי שרוצה להתחבר לערוץ הזה.

תהילה שוורץ אלטשולר: אני יכולה גם? שזה כמו דף פייסבוק, אין הבדל

גילי כהן: זה 90% מהעבודה של הכתבים הצבאיים. זה מופץ קודם לשידור בוואטסאפ, ושתי דקות אחר כך בטלגרם. זה לא נותן להם ערך. לדעתי עיקר הכעס של מי שפנה נובע דווקא מהשוטף ולא מהערך, הם כנראה עוד לא הבינו שהשוטף זמין להם.

אילה פרוקצ'יה: הם מדגישים את הנושא של הזמנה לתדרוכים.

גילי כהן: לדעתי, איך שחוויתי את זה, דובר צה"ל ימשיך לעשות דיפרנציאציה כי יש אנשים שהוא סומך עליהם יותר ועל אחרים פחות. גם דובר משרד הבריאות מתייחס אחרת לאנשים.

גילי כהן: השאלה מתחלקת לכמה היבטים – תדרוך הרמטכ"ל. לדוגמא, היה תדרוך של ראש הממשלה לפני 10 ימים. הזמינו את תא הכתבים המדיניים. יש תא כזה, שכל אחד כמעט יכול להיכנס אליו, והגיעו יותר אנשים ממה שיש בתא. זה היה פה בלשכה, ולא רק כתבים ישראלים. היה גם הכתב של ג'רוזלם פוסט, אבל לא כתב של רויטרס. בגדול, כל אחד יכול להיות בתא. אתה צריך להיות מוגדר על ידי גוף התקשורת שלך ככתב מדיני.

מה השוני? בסופו של דבר ה-40 איש האלה הם לא באמת כתבים מדיניים. יש 20 כתבים מדיניים ויש 20 שאוהבים את ההתהדרות בזה. לגבי ה"אקסטרות", אני חושבת שדובר צה"ל יכול לספוג את הפגיעה בשליטה בכתבים הצבאיים, ולהתמודד עם זה שבתדרוך הרמטכ"ל לא יהיו 20 אנשים אלא 30 או 50.

משה שלונסקי: ומה עם תדרוך רח"ט מחקר?

גילי כהן: אז מזמנים את ה-30 איש. מדוע דובר צה"ל עושה תדרוך רב משתתפים? כדי לא לתת 40 פעם את אותו דבר.

תהילה שוורץ אלטשולר: אני רוצה לחדד את זה. שמענו מישהו שאמר שמגיעים כתבים צבאיים שלא יודעים כלום, לא מבינים תוכניות מאוד בסיסיות של הצבא, ויושב איתם שר הביטחון ואומר לדו"ץ שהוא לא מוכן לבזבז את הזמן עליהם יותר. זה פריווילגי?

גילי כהן: אני חושבת שכן. נסיעת רה"מ לניו יורק. כל מערכת שרוצה להצטרף יכולה אבל צריכה לשלם. גם בתדרוך – הובכתי באיזשהו שלב. האם זו פעם ראשונה שמישהו מובך בסיטואציה? האם דו"ץ צריך עטיפת מגן שתגן עליו? אני טוענת שאפשר להמשיך עם המודל הקיים. מי שמוגדר כתב צבאי בגוף התקשורת יקבל "אקסטרא". "אקסטרות" נוספות דובר צה"ל יוכל לתת למי שירצה כמו היום.

אילה פרוקצ'יה: הוועדה קמה על רקע סיטואציה שהשתתפות בתא הכתבים משמשת קריטריון לקשר המיוחד עם דובר צה"ל. יש כתבים צבאיים שלא מתקבלים לתא, ואין לדו"ץ שליטה על תנאי הקבלה, והוא מצידו צריך לפעול ביחס שוויוני בכפוף לקריטריונים סבירים ומידתיים. השאלה אם כתב מסויים עונה על קריטריונים? עלינו להתנתק מתא הכתבים, ולראות מהי אותה קבוצה נבחרת, איזה תנאים כתב צריך למלא כדי להשתייך לקבוצה. האם קריטריון פרסונלי, מוסדי, אולי משולב, זאת השאלה.

גילי כהן: מוסד התא לא קיים. אין באמת תא. יש את מה שדו"ץ מגדיר, ברצותו או שלא ברצותו. יש תשובה יחסית קלה. המודל צריך להיות משולב. בעל תעודת לע"מ, וזה פותר את כל בעיית

הבלוגים. תעודת העיתונאי חוסכת את ההתעסקות. כמו כן, נדרש עיסוק יומיומי או שוטף בענייני צבא.

אילה פרוקצ'יה: מה דעתך ביחס לדרישה של ניסיון?

גילי כהן: אם משתחרר קצין בדרגת רס"ן והופך להיות כתב צבאי, האם נגיד לו לא? בעיניי זה לא נימוק.

גילי כהן: כדי לקבל תעודת עיתונאי צריך שורה של פרסומים, אבל אין הכשרה.

אילה פרוקצ'יה: השאלה אם השתייכות לכלי תקשורת צריכה להיות תנאי, כי זה מוציא את הבלוגרים.

גילי כהן: יש מספר בודד של בלוגרים שיש להם תעודת עיתונאי. לא רבים. לדעתי אם בלוגר רציני יקום בישראל ויסקר צבא וביטחון הוא ראוי להיות בתא. זה נפתר באמצעות תעודת העיתונאי.

אילה פרוקצ'יה: יש מעקב אחרי קבלת תעודת לע"מ?

גילי כהן: צריך לחדש אחת לשנה.

אילה פרוקצ'יה: מה לדעתך דינם של כלי תקשורת מחוץ לישראל שמבקשים להיכלל?

גילי כהן: שוב, תעודת עיתונאי. חשוב שהאדם ידע עברית.

אילה פרוקצ'יה: ומה בנוגע לעיתונות באנגלית?

גילי כהן: אין מקום לאבחן. זה הרבה מהניסיון שלי מול דו"ץ, לדעתי עושים טעות והרבה פעמים מדברים לקהלים הלא נכונים.

עופר הראל: אפשר לייצר אינטימיות בשיחה של 50 איש?

גילי כהן: אני חושבת שגם עכשיו אין אינטימיות. גם היום יש מנעד אנשים שסומכים עליהם או לא.

משה שלונסקי: למה לא לדרוש סיווג של סודיות?

גילי כהן: אני לא הייתי מסכימה לכלול את זה.

עופר הראל: אני לא חושב שזה מתאים למדינה דמוקרטית.

גילי כהן: כמו שעכשיו רוצים לעשות בדיקות למחשבים של כתבים, זה לא מתאים. לדעתי יש בדיקה ביטחונית שב"כית מינורית לכניסה לאירועים. כתב סוכנות הידיעות האיראנית, למשל, לא מחזיק בתעודת עיתונאי.

תהילה שוורץ אלטשולר: אז את אומרת בלי סיווג של סודיות.

עופר הראל: יש שאלה כאשר בן מיעוטים פועל ככתב צבאי.

אילה פרוקצ'יה: מה לגבי עיתונות שפונה לקהל יעד מחוץ לישראל?

גילי כהן: אני חושבת שדו"ץ היום חושב רק על עיתונות ישראלית.

אילה פרוקצ'יה: יושב עיתונאי של הניו יורק טיימס, מסקר ענייני צבא ישראליים, האם הוא ראוי להיכלל בקבוצה?

גילי כהן: אני חושבת שאלמנט העברית מסייע לכם פה, כי כתב הניו יורק טיימס לא יודע עברית, וזה גם לא מעניין אותו.

תהילה שוורץ אלטשולר: תוכלי לומר עוד כמה דברים על חלוקת אייטמים?

גילי כהן: דובר צה"ל מנהל את זה כבר היום. זו התוספת החשובה. השוטף "נו שוין". הסיפור הוא שרח"ט המחקר מתראיין לראשונה מאז נכנס לתפקידו אצל נחום ברנע. העיתונאים מוחלשים כי הרגילו אותם לקבל את המידע בכפית, ומאוד בולטים העיתונאים שלא רק אוכלים בכפית.

עופר הראל: זה טבעי שכן תיעשה חלוקה, בסוף יבוא כלי תקשורת שיגיד אתם נותנים לכולם את רח"ט מחקר, תנו לי ביזור.

גילי כהן: האם דובר צה"ל לא מתמודד היום בדיוק עם אותה דילמה?

עופר הראל: כלי תקשורת רוצים סיפורים שיהיו רק אצלם, אני מבין את זה.

אילה פרוקצ'יה: לפי קו המחשבה שלך, צריך יהיה לגבש קריטריונים להשתלבות בקבוצה המיוחדת.

גילי כהן: אני אומרת שתא הכתבים הצבאיים ימשיך, ולדעתי צריך לעמוד בשלושה תנאים כדי להשתייך אליו - תעודת עיתונאי, עיסוק שוטף בצבא, ודובר עברית. יהיו פה 50-60 איש.

אילה פרוקצ'יה: יש אפשרות לקבוע קריטריונים על בסיס פרסונלי בלבד, ויש אפשרות לקבוע על בסיס השתייכות מוסדית לאמצעי תקשורת מסוים, או לשלב ביניהם. איך את היית רואה את זה?

גילי כהן: אני הייתי בתא הכתבים מתוקף היותי כתבת צבאית בעיתון "הארץ". זה היה אינהרנטי לעבודה ב"הארץ". זה לא נכון שזה יהיה קריטריון.

אילה פרוקצ'יה: במילים אחרות, את אומרת שמערכת קריטריונים פרסונלית זה מה שצריך לקבוע, ולא השתייכות לעיתון.

משה שלונסקי: דובר צה"ל יגיד בעצם מי הכתבים שהוא מזמין, כי אין תא כתבים צבאיים.

גילי כהן: גם היום באופן מעשי דובר צה"ל הוא זה שאומר את מי הוא מזמין כי אין תא.

אילה פרוקצ'יה: במערכת קריטריונים חדשה – מי שיענה עליה יכנס. מערכת כזו, אם תהיה סבירה ומידתית, אי אפשר יהיה לתקוף בבג"ץ. אם הקריטריונים יהיו סבירים ומידתיים יהיה אפשר להגן על זה. היום אין קריטריונים מהותיים ויש מצב שרירותי.

משה שלונסקי: המצב בעתיד יהיה שהוא יזמן את מי שהוא רוצה.

גילי כהן: כשדובר צה"ל נותן ראיון בלעדי לכתב אתה יכול להתעצבן, אבל האם אתה תגיש בג"ץ על זה?

אילה פרוקצ'יה: דובר צה"ל לא מנוע מלהיפגש עם כתבים אינדיבידואליים ולמסור להם מידע. אנחנו מתמקדים בהתייחסות הקבוצתית והיא תחת ביקורת; לא ניתן לעשות ימי עיון ולמנוע באופן קבוע מהכתב הצבאי המסויים להיות בפנים, אם הוא עונה על התנאים המהותיים.

גילי כהן: בסדר גמור. אלה האנשים עליהם הוא סומך. מבחינה פורמלית, לא צריך כל שבוע יום עיון. יש כל חודש.

תמיר אשל

ישיבה מס' 3:

תמיר אשל: אני חושב שזה יפה מאוד שפתחתם את הנושא לוועדה.

אילה פרוקצ'ה: אנחנו ועדה עצמאית שדובר צה"ל מינה כדי לבחון את שאלת היחסים בינו לבין הכתבים הצבאיים ואת מקומו של תא הכתבים הצבאיים במערך הזה.

תמיר אשל: אני מבין את הצורך בתא הכתבים הצבאיים, זה מוסד חשוב לעיתונות בסך הכל, אבל הוא קצת ארכאי היום. אני נפלתי מחוץ לתא ומחוץ לאגודת העיתונאים. התחלתי ב-1978 במגזין באנגלית שעסק בהיסטוריה צבאית. המגזין הלך והתרחב ויותר נטה לטכנולוגיה צבאית. סגרנו את המגזין כחלק מהתמורות שהיו בעולם. היה לנו מגזין באנגלית, גרמנית, ספרדית. הוא יצא מהארץ לחו"ל, והיה מיועד לחו"ל. היה לנו מגזין אחר שיועד לארץ, והיה מאוד מוצלח, אבל לא היה רווחי במיוחד אז בשנות ה90 נאלצתי לסגור אותו. הקמתי אותו לתחייה כשמצאתי לו מקום ברשת. ב2002 ובעיקר מ2004, בטווח הביניים עבדנו הרבה עם סיב"ט ועזרנו לתעשיות לקדם את העשייה שלהם בחו"ל. נפלתי בין הכסאות כי לא הייתי כתב של מגזין זר מצד אחד, אני כן מייצג מגזינים, אני עוסק בפרסום, מזה אני חי. כמעט אף פעם לא הייתה לי תעודת עיתונאי. לתא הכתבים הצבאיים אפילו לא יכולתי לחלום להגיע. עבדתי עם דובר צה"ל באופן הדוק במשך 25 שנה, כל שנות ה80 וה-90.

אילה פרוקצ'יה: במה התבטא הקשר עם דובר צה"ל?

תמיר אשל: הכתיבה שלי הייתה בענייני צבא, ביקשתי וקיבלתי ביקורים בצה"ל, בחיל האוויר, בחיל הים.

משה שלונסקי: נחשבת לצורך העניין כתב זר?

תמיר אשל: עבדתי ככתב זר, אבל כולם הכירו אותי וידעו ונתנו לי גם העדפה כי הבינו שהניסיון והידע מצדיק פנייה אליי. במהלך התקופה הזו עבדתי עם מגזינים זרים.

אילה פרוקצ'יה: מה קורה היום?

תמיר אשל: אני עובד קצת עם מגזינים זרים ועם האתר Defense Update. היום אני לא מצליח לקבל כלום. בעבר הייתה לי דלת פתוחה.

אילה פרוקצ'יה: באילו נושאים אתה כותב?

תמיר אשל: טכנולוגיה צבאית. יש המון מגזינים מקצועיים בעולם שצריכים את הדברים האלה.

משה שלונסקי: אתה כותב למגזינים האלה?

תמיר אשל: היום פחות, בעבר יותר. אני כותב לגרמניה, לסינגפור, אין היום הרבה מגזינים שיכולים גם לשלם.

אילה פרוקצ'יה: אבל זו לא כתיבה צבאית מובהקת, כלומר זה לא דומה למה שעושה כתב צבאי מן השורה בעיתונים המובילים.

תמיר אשל: זה יותר מקצועי מהם. לדוגמא – זרוע היבשה הציגה סדרת מוצרים – רחפנים וכדומה. הזמינו את הכתבים הצבאיים, הכתבים כתבו, הוציאו כתבות. ידעתי שהיה אירוע כזה, אבל לא ידעתי מתי. ההבחנה שעושים היא בסדר, אני מכיר את התעשיות, ברגע שאני רואה הדק חכם אני יודע בדיוק מאיפה זה הגיע, אין לי בעיה להוציא את הכתבות בצורה הכי מקצועית שיש. הבעיה היא שצה"ל לא נראה הכי טוב בסיקור הזה. כל הקרדיט מגיע לתעשייה במקום שהוא יגיע לצבא. ראיתי את התדרוכים שנותנים לעיתונאים, לפעמים העיתונאים לא יודעים להתמודד עם זה אז הם מוציאים את חומר הגלם. לכן רציתי לדבר אתכם. בעצם הכתבים, כמה שנראה לכם שהם מנוסים, מעטים מהם באמת מבינים.

אילה פרוקצ'יה: לגבי הכתיבה בארץ, לקהל יעד ישראלי, באתר שלך. באיזו תדירות אתה כותב באתר בכלל, ובאיזו תדירות בענייני צבא?

תמיר אשל: האתר פונה לקהל זר וישראלי ויש לנו כתבות 3-4 פעמים בשבוע. הייתה תערוכה בסין ששלחנו לשם אנשים.

משה שלונסקי: מי זה שלחנו?

תמיר אשל: אנשים שעובדים איתי ועם הבן שלי.

משה שלונסקי: איך אתה משלם להם?

תמיר אשל: הם עובדים ללא תשלום.

משה שלונסקי: אלה לא עיתונאים.

תמיר אשל: הם לא עיתונאים. הם מעבירים לי חומרים, ואני כותב את הכתבות.

תהילה שוורץ אלטשולר: איזה "טראפיק" יש לכם?

תמיר אשל: אנחנו מגיעים ל150,000 איש בחודש, וזה כולל גם את הרשתות החברתיות, ובסביבות קצת פחות ממאה אלף לאתר בלבד.

תהילה שוורץ אלטשולר: האתר הוא באנגלית? אתם יודעים לאפיין מי הקהל שלכם?

תמיר אשל: 40% אמריקאים, אחר כך בריטים, קנדים, הודים, צרפת, גרמניה, ישראל במקום שמיני בערך.

עופר הראל: אתה לא עובד עם מדור תקשורת בינ"ל?

תמיר אשל: הוא לא מצליח לעבוד איתי, הוא לא מצליח לייצר לי חומרים.

אילה פרוקצ'יה: אתה לא בדיוק כתב זר, אתה מעין יצור כלאיים.

תמיר אשל: אני יכול לבוא מטעם בית הוצאה גדול בגרמניה, אבל זה לא יהיה הוגן לאתר שלי. אם אבוא ואבקש להצטרף לתרגיל, לא בטוח שאוכל לכתוב שם את הכתבה.

תהילה שוורץ אלטשולר: בתור מישהו שעובד בכמה אמצעי תקשורת, איך אתה מנהל את הקשר שלך, איך אתה מציג את עצמך?

תמיר אשל: עורך Defense Update.

תהילה שוורץ אלטשולר: אם יש לך סיכום עם כתב עת גרמני?

תמיר אשל: אני אתן דוגמא. לפני שנתיים התחלתי לעבוד עם כתב עת גרמני. ביקשו ראיון עם סגן הרמטכ"ל, יכולתי לעשות את זה לבד בלי שום בעיה. הם רצו לעשות את זה בזמן תערוכה בצרפת. באתי ושלחתי הודעה וטלפון גם לדובר צה"ל וגם לדובר משהב"ט, היחידים שדיברו איתי זה האגף לייצוא ביטחוני, ואף אחד לא הצליח להרים את הכפפה הזו, וחבל. זה עיתון רציני שמופץ ב18,000 עותקים.

עופר הראל: גם בתחום הזה אתה מאוד נישתי. אתה לא תלך לראש אמ"ן לקבל הרצאה אסטרטגית.

תמיר אשל: אני נישתי בהחלט. אבל עולם התקשורת היום הוא נישתי. אבל דובר צה"ל צריך לדעת לתפקד מול בלוגר.

תהילה שוורץ אלטשולר: אתה חושב שאתה צריך לשבת באותו תא עם הכתבים הצבאים?

תמיר אשל: אני רוצה שיהיה מי שיטפל בי. היום אני נכנס לפליקר ופייסבוק ויוטיוב ומוריד את החומרים שאני צריך.

אילה פרוקצ'יה: אז מה חסר?

תמיר אשל: חסר ה"אדג'".

אילה פרוקצ'יה: בעצם אתה לא חלק מקבוצת הכתבים הצבאיים, אלא יש לך צורך מאוד מיוחד.

תמיר אשל: לא לגמרי. אני מכיר הרבה אנשים בתחום שלי שמתלוננים על אותם דברים. המערכת לא עוזרת לנו יותר מידי. יש לנו את הקשרים ואפשר להסתדר.

אילה פרוקצ'יה: השאלה היא אם המערכת בנויה לתת טיפול מיוחד לצורך עיתונאי מאוד ספציפי, מאוד מובהק, שלא משותף לקבוצה הכללית.

תמיר אשל: כשזה היה , זה לא היה כי מישהו הכיר אותי יותר אלא כי הייתה יותר פתיחות. בעידן המודרני אנחנו צריכים להתחבר לפתיחות שהייתה פעם.

עופר הראל: תזכור שפעם גם היו פחות כלי תקשורת.

אילה פרוקצ'יה: השאלה היא אם הגוף של דובר צה"ל אמור לתת מענה לצרכים אינדיבידואלים מסוג זה.

תמיר אשל: יש לדובר צה"ל את המנגנונים לעבוד עם כתבים. חלק גדול מהדברים שעושים עם הקבוצות האלה פונה למכנה המשותף הרחב. אני אומר שזה בסדר, אבל צריך למצוא בתוך מנגנון העבודה הזה איזושהי דרך שתעזור לאנשים שרוצים מעבר. שהמערכת תהיה מסוגלת להכיל את הבקשות של האחרים באיזושהי צורה.

אילה פרוקצ'יה: בעניין שלך גם אין קבוצה.

תמיר אשל: יום חיל האוויר למשל. בעבר אני והרבה אחרים היינו מגיעים בלי שום בעיה. באיזשהו שלב לפני כמה שנים החליטו שרק אנשים עם תעודת לע״מ יכולים להגיע, דרישה של השב״כ. זה אירוע שאת הנאום אתה יכול לקבל אח״כ בכל מקום, אבל את כל הדברים האחרים אתה לא יכול לראות. גם כאן, מי שמתעניין בטכנולוגיה יכול להגיע לפני שראש הממשלה יגיע.

עופר הראל: כמה ישנם כמוך?

תמיר אשל: בזמנו הבמה ביום חיל האוויר הייתה מלאה.

משה שלונסקי: מה אתה מבקש מהמערכת?

תמיר אשל: אני מבקש יותר פתיחות. אני מעלה בקשות, כמו בעבר. אם זה יום חיל האוויר, אם זה תדרוך של מפקדת זרוע היבשה.

משה שלונסקי: אתה כתב לענייני טכנולוגיה, לא ממוסד.

אילה פרוקצ׳יה: אולי המערכת צריכה לפתוח מדור לעניינים אינדיבידואלים.

תמיר אשל: המערכת צריכה להיפתח אל הנושא של בלוגרים.

משה שלונסקי: לדעתי הכתובת שלך היא הצד הטכנולוגי של מערכת הביטחון.

תמיר אשל: אם תהיה יכולת של המערכת לטפל במקרים בודדים כמוני, ואם ירחיבו את המעטפת לאנשים אחרים, כלומר בלוגרים בתחומים אחרים, המערכת רק תרוויח.

אבירם אלעד

פרוטוקול ישיבה מס' 4:

איילה פרוקצ'יה: תודה שנענית להזמנת הוועדה.

אבירם אלעד: עד לאחרונה הייתי העורך הראשי של "וואלה", למשך שנתיים , ולפני זה עסקתי

בתחום התקשורת כחמש עשרה שנה.

איילה פרוקצ'יה: אני מבינה שאתה מכיר באופן כללי את הרקע להקמת הוועדה. השאלה שעל הפרק היא מה צריכה להיות מערכת היחסים בין דובר צה"ל לכתבים הצבאיים לסוגיהם. עד כה, נוצר מצב שבו ניתן טיפול מועדף לחברי תא הכתבים הצבאיים להבדיל מאלה הפועלים מחוץ לתא. השאלה היא איך צריך לבנות את ההסדר הראוי. יש טענות של גורמי תקשורת שונים שהם מחוץ לתא על קיפוח. איך אתה רואה את זה? יש עניין במיוחד לשמוע עמדה של גוף תקשורת שאינו עיתון מודפס, אלא אתר אינטרנט.

אבירם אלעד: יצא לי לאורך 15 השנים האחרונות לעבוד הרבה עם דובר צה"ל. ב"וואלה", ב"הארץ", וב"מעריב", ואני מכיר לא רע את הגוף הזה. אני בא גם עם ניסיון של סגן אלוף במילואים, מג"ד בצנחנים, ואני מכיר את הצבא לא רע וגם את הצרכים הדובריותיים שלו.

איילה פרוקצ'יה: עסקת בכתיבה צבאית?

אבירם אלעד: לא, אבל אני מכיר את הסיקור הצבאי. אתם נכנסתם לבור. כי אני חושב שזו סיטואציה מורכבת שאני לא בטוח שיש לה פתרון, בטח לא מושלם. המצב כיום של רוב כלי התקשורת הישראלים הוא סביר כי יש מענה והעסק בגדול עובד. תפקיד הכתב הצבאי במדינת ישראל הוא מאוד ייחודי ביחס לעולם בכלל ולעולם התקשורת הישראלי בפרט, כי יש לכתב הצבאי שני תפקידים. האחד, לספר את האמת גם כשהיא לא נעימה,. וכשאתה מסקר גוף בלב הקונסנזוס, יש לך אתגר לסקר אותו. השני, זה לטווח את המידע לציבור הישראלי. המידע יכול להיות של חיים או מוות, וזה מאוד ייחודי לכתב הצבאי הישראלי. אם הוא לא יבין מה זה טיל מסוג מסוים ואת השלכותיו, אז בזמן מלחמה הוא לא ידע להסביר לצרכנים שלו מה ההשלכות ומה צריך לעשות. זו דוגמא פשטנית, ויש דוגמאות יותר מורכבות. מידת ההבנה של הכתב הצבאי בחומר היא קריטית כדי שידע לתווך אותו. החדשות שאנשים שומעים משפיעות עליהם. לכן בישראל זה עסק רציני, ועמוד השדרה של החדשות חייב להיות רציני, הציבור רוצה את זה. אני חושב שבתוך הסיטואציה הזו הצבא צריך גוף מתווך שידע להעביר את המסרים בצורה פשטנית יותר, מובנת יותר. אני לא מדבר רק על הסברה כמו של פיקוד העורף אלא לקחת מסרים מורכבים של התפשטות איראנית בלבנון ולהסביר למה זה יכול להוביל מלחמה. לכן התפקיד של הכתבים הצבאיים זה להיות בקיאים בחומר ולדעת לתווך אותו לקהל הישראלי. אחת השאלות

שעלו היא - מי הוא כתב צבאי? לדעתי השאלה הזו לא רלוונטית. במדינה דמוקרטית המסוקר לא קובע מי מסקר, ואלו שיקולים של העורכים והמנהלים של כלי התקשורת. לכאן אסור בשום פנים ואופן להיכנס לזה.

משה שלונסקי: מה כן?

אבירם אלעד: אנחנו נשארים עם השאלה איך הצבא עובד עם הקבוצה הזו.

משה שלונסקי: אבל אתה בעד קבוצה נבחרת?

אבירם אלעד: אין ספק שיש אינטרס הדדי של שני הצדדים שתהיה מערכת יחסים הדוקה, רצינית ומעמיקה לאנשים ספציפיים שהם הכתבים הצבאיים שיופרדו מכל השאר, ויש מקום לקבוצה נבחרת. האופי של מי שיהיה בקבוצה הזו תלוי בכלי התקשורת ששלח אותו. ולשאלה מי האדם אנחנו לא צריכים להיכנס חוץ מהתנאי שעיקר עיסוקו בתחום הצבאי.

איילה פרוקצ'יה: האם היית מתייחס בצורה שווה לכתב בלי ניסיון בכתיבה צבאית בכלל לבין כתב צבאי שיש לו ניסיון בכתיבה צבאית עשרות שנים?

אבירם אלעד: אם כלי התקשורת החליט שהוא סומך עליו, אז צריך לאפשר לו להיכלל.

איילה פרוקצ'יה: לדובר צה"ל יש משאב מוגבל, והאינטרס הציבורי מוביל לכאורה לתפיסה שאת המשאב המוגבל צריך להשקיע בדרך היעילה והאפקטיבית ביותר, במי שיש לו מומחיות, ידע, ניסיון ובקיאות שמבטיחים שהקהל הישראלי יקבל את המידע והפרשנות הראויים.

אבירם אלעד: אני מסכים, אבל הצבא לא יכול לעשות את האבחנה מי מנוסה ומי לא, ואת זה צריך לקבוע כלי התקשורת ששלח אותו.

איילה פרוקצ'יה: כדי לקבל תעודת לע"מ, נדרשות שנת ניסיון כעיתונאי ועוד שנה של התחייבות כלי התקשורת להעסיק את העיתונאי, וכל מה שהתעודה הזאת נותנת הוא אפשרות להיכנס למקומות בהם מתקיימים אירועים בעלי חשיבות עיתונאית. פה אתה עוסק בקבוצה נבחרת שמקבלת תשומות גדולות מצה"ל, ואתה אומר שלא אכפת לך אם הכתב הוא טירון ויתפוס מקום של כתב אחר יותר מנוסה?

אבירם אלעד: זה לא על חשבון. לכלי התקשורת יש הקצאה ואם הוא החליט לשלוח את הטירון אז אין לי בעיה עם זה, ולדובר צה"ל לא יכולה להיות שום אמירה בעניין הזה. לדעתי, צריכים להיות שני פרמטרים ברורים לגבי כלי התקשורת. אחד, כלי תקשורת ארצי.

תהילה אלטשולר: מה עם רדיו דרום?

אבירם אלעד: רק ארצי. התנאי השני הוא קהל יעד ישראלי.

איילה פרוקצ'יה: ומה אם זה משולב, ישראלי ובינלאומי?

אבירם אלעד: מי שרוב קוראיו הם ישראלים, ואת זה אפשר להוכיח בקלות.

תהילה אלטשולר: מה לגבי פאנט?

אבירם אלעד: התשובה היא כן, אבל יש פה סוגיה של בטחון מידע. לגבי זה, אני חושב שאסור לצה"ל לעסוק בזה. לא ניתן לצאת מנקודת הנחה שכשאתה יושב עם עיתונאי ואתה מספר לו סוד מדינה הוא לא יעשה עם זה שום דבר. הסוד בישראל הוא מאוד קטן והרוב המוחלט הוא לא סודי.

איילה פרוקצ'יה: אתה מתנגד לתנאי של בדיקה ביטחונית?

אבירם אלעד: חד משמעית מתנגד. אני מציע שלא לחשוף את הכתבים לחומרים מסווגים. לפני חודש כנסו את הכתבים ליום עיון לגבי חיזבאלה ותוכנית ההתקפה בצפון. ישבו שם 20 כתבים צבאיים. אתם חושבים שהם שמרו על זה בסודי סודות בליבם? ברור שהם דיברו על זה.

איילה פרוקצ'יה: אתה מניח שלא צריכה להיות חובת סודיות, ולכן גם לא צריך למסור מידע סודי?

אבירם אלעד: כבר היום כשמעבירים מידע מסווג, עוברים הרבה מאוד מסננות וזה לא באמת מסווג. לגבי הגודל, אני לא בטוח שהוא כזה מכשול. אנחנו ב-2018 ואפשר להעביר מידע בכל מיני צורות. אני לא בטוח שכשהרמטכ"ל מקיים שיחה יש הבדל אם יושבים 20 או 50 איש.

משה שלונסקי: יש הבדל אם אתה מכיר את 20 האנשים איתם אתה יושב או לא מכיר את הרוב.

אבירם אלעד: ברור שיש לאינטימיות ערך, אבל יש גם אינטרסים רחבים יותר. כי יש כלי תקשורת שעומדים בקריטריונים והם לא נמצאים בתא הכתבים הצבאיים.

איילה פרוקצ'יה: מה עם בלוגרים?

אבירם אלעד: הקריטריון של כלי תקשורת ארצי מוציא בלוגרים. צריך לקבוע רף כמעט כלכלי. כלומר, כלי התקשורת הוא חברה, עם עובדים עם מערכת תקשורת. צריך לנסח כלל למה הוא כלי תקשורת.

משה שלונסקי: הסברת כמה חשוב הניסיון והידע, ומצד שני אתה אומר שצריך לקבל כל אחד. איך אתה מיישב בין הדברים?

אבירם אלעד: אני יוצא מנקודת ההנחה שכלי התקשורת ירצה באופן טבעי מישהו רציני. בנוסף, דובר צה״ל יכול לעשות הכשרה, העברת ידע, לעשות נוהל כניסה לכתב חדש, מעין השתלמות לכתב חדש. אבל אני עומד על העניין הזה שכלי התקשורת יבחר.

איילה פרוקצ׳יה: הוא ילמד כשהוא חלק מהקבוצה הנבחרת של הוותיקים?

משה שלונסקי: כשאני נכנסתי לתפקיד עשו לי הכשרה של שבועיים שלושה והצטרפתי לתרגילים וכמה גזרות.

אבירם אלעד: אם משה שלונסקי לא היה טוב, אז כלי התקשורת היה מוציא אותו. גם היום בתא יש כתבים עם היקף ניסיון שונה וזה עובד, גם אם לא מושלם.

משה שלונסקי: עצם העבודה היומיומית מקנה את הניסיון.

איילה פרוקצ׳יה: לפי הקריטריונים המינימליסטיים שלך, הפועל היוצא יהיה שיכנסו המון אנשים והרבה גופי תקשורת, כי אתה מגדיר את זה בצורה רחבה וגם הקריטריונים הפרסונאליים כמעט ולא קיימים בדבריך. המשמעות היא שיהיו 60-70 כתבים ויותר. האם זה לא ירייה ברגליים? כי בהיקפים כאלה נאמר לנו שדובר צה״ל לא יוכל לתת את התשומות העודפות שהוא נותן לקבוצה קטנה, ועם זה צריך להתמודד.

אבירם אלעד: דובר צה״ל צריך לתת ביום יום מענה לשאילתות.

איילה פרוקצ׳יה: זה ניתן גם לקבוצה הלא נבחרת.

אבירם אלעד: כשיש השתלמות עם מפקד אוגדה 91 אז יעשו שתיים שלוש השתלמויות ולא אחת.

איילה פרוקצ׳יה: דובר צה״ל מעוניין להשקיע את המשאבים המוגבלים שיש לו בצורה האפקטיבית ביותר ולקחת את האנשים הטובים ביותר ולהשקיע בהם. אותו כתב צבאי צעיר מתחיל בעל הכישרון יצבור ניסיון בהדרגה ויתקדם והוא יגיע לקבוצה הנבחרת ביום מן הימים.

אבירם אלעד: לא צריך קבוצה נבחרת. כתב רציני שעובד בכלי תקשורת רציני צריך לקבל מענה בין אם הוא חבר בקבוצה הנבחרת ובין אם לא. דבר אחרון, מכל שאר תחומי הסיקור במדינת ישראל, אני לא מכיר גוף אחר שמעמיד תנאים לסיקור שלו.

איילה פרוקצ׳יה: יכול להיות שההסדרים שאנחנו נציע כאן ביחס לכתבים צבאיים ישמשו במשך הזמן גם תחומים אחרים.

<u>עו"ד אלעד מן</u>

<u>פרוטוקול ישיבה מס' 4:</u>

איילה פרוקצ'יה: תודה שנענית להזמנת הוועדה. כתבת מסמך עמדה מעניין ומרשים, יש בו רעיונות שאנחנו בוודאי נתייחס אליהם גם בדו"ח הכתוב. האם אתה מכיר את הרקע להקמת הוועדה?

אלעד מן: כן, אני יודע. היו לי שיחות עם מוטי אלמוז, עם רונן מנליס וגם עם גורמים אחרים ביחידת הדוברות, ועקבתי אחרי העתירות בעניין הזה.

איילה פרוקצ'יה: הטענה בעתירות היא לחוסר שוויון בהתייחסות של דובר צה"ל לכתבים צבאיים באשר הם. הקריטריון עד היום היה השתייכות לתא הכתבים הצבאיים, כשלא ברור כלל מה הקריטריונים לחברות בו. על רקע זה הוקמה הוועדה הזאת לבחינת מערכת היחסים ואיך צריך לבנות מערכת יחסים ראויה. האם צריכה להיות התייחסות כלשהי לתא הכתבים הצבאיים הנוכחי? האם צריך להיות שוויון מלא בהתייחסות של דובר צה"ל לכל מי שמגדיר את עצמו ככתב צבאי גם אם אינו חבר בתא? או האם אפשר ליצור שתי קבוצות - קבוצה אחת רחבה שאליה עובר כל המידע השוטף וכולם בעצם יכולים לקבל אותו, ובצידה קבוצה נבחרת של כתבים צבאיים מיומנים שמובילים את תחום הסיקור הצבאי והפרשנות הצבאית שתקבל יחס מועדף מדובר צה"ל בדרך של ימי עיון, תדרוכים, פגישות עם בכירי הצבא, סיורי השתלמויות וכדומה כדי לשמור על רמה גבוהה של כתיבה צבאית? אם מכירים בצורך בקבוצה נבחרת, אז מה הקריטריונים להשתייכות אליה? מוסדיים או פרסונאליים? למשל, שנות ניסיון, בדיקה ביטחונית, סיקור ענייני הצבא כעיסוק עקרי וכו' או אולי קריטריונים משולבים?

אלעד מן: נדמה לי שליבת העיסוק של הוועדה עוסק בשער הכניסה לדובר צה"ל ולא במה שקורה בחדר. אם שואלים באופן קונספטואלי, אז לא צריך להיות שוני בין כניסה בשער המידע הספציפי הזה לשערי מידע של רשויות אחרות שיש להם היבטים של בטחון ושמירת סוד. אני לא בטוח שבמשרד לבטחון פנים נעשתה עבודה על מי הוא כתב משטרה. אני חושב שהבעיה היא לא עם כלי התקשורת הממוסדים כי איתם נעשה שיח שוטף והם מחליטים מי מסקר מטעמם.

איילה פרוקצ'יה: יש כלי תקשורת מובילים שאין להם חברים בתא הכתבים הצבאיים.

אלעד מן: אני חושב שתא הכתבים כמסגרת לא פורמאלית צריך להצדיק את היחס שהוא מקבל. אני לא בטוח שיש הצדקה להעדיף גוף כזה, שאנחנו לא יודעים אם יש בו מערכת מסודרת או קריטריונים של קליטה או מאפיינים שאנחנו יכולים לדבר עליהם כשוויוניים. אנחנו מכירים את זה מתאים נוספים (תא כתבי החוץ ותא כתבי המשטרה). האינטרסים שמובילים אותם הם לא של מידע ציבורי וזכות הציבור לדעת אלא אינטרסים של התארגנות טכנית ושמירת העדר תחרות. אני לא חושב שזה האינטרס שאנחנו מעוניינים לקדם כאינטרס ציבורי. העקרונות שצריכים

להוביל את השיח לדעתי הם - שהמידע צריך להיות כמה שיותר זמין ופתוח לכמה שיותר גורמים. בעידן של תקשורת ישירה עם צרכן המידע הסופי, השאיפה היא שהמידע יהיה נגיש לכולם והצרכן בסוף יעשה איתו מה שהוא רוצה.

תהילה אלטשולר: לא מדובר על מידע שוטף שאפשר לקבל במסגרת חופש המידע אלא על המידע הנוסף.

אלעד מן: הכתבים הבכירים לא צריכים את ההסדר הזה, יש להם את הדרכים לקבל את המידע.

איילה פרוקצ'יה: אני מציעה שתציג את התזה שלך. תתייחס לשאלה של קיום שתי קבוצות, האם כן או לא על רקע הפרקטיקה הנוהגת בעניין הזה.

אלעד מן: לגבי המידע השוטף, הוא צריך להיות כמה שיותר פתוח וכמה שיותר רחב וכמה שיותר נגיש. כשיש תדרוך יזום של דובר צה"ל אז בדרך כלל יש קבוצה שהיא בשיח יותר תדיר עם הגורמים הצבאיים. הקבוצה הזאת קובעת את עצמה מעצם העיסוק השוטף בצה"ל. על חלק נכבד מהכתבים אין לנו מחלוקת שהם צריכים להיות בקבוצה הזו.

איילה פרוקצ'יה: אם כך, אתה בעצם מסכים שיכולה להיות קבוצה נבחרת של אנשים שהם כתבים צבאיים מובהקים עם מומחיות מובהקת שעוסקים שנים בתחום הזה, שאיתם יכול הדובר לקיים קשר מסוג אחר עם השקעה של ערך מוסף מיוחד שכולל ימי עיון, סיורים, תדרוכים וכו'? אם כן, צריך להגדיר מי כלול בקבוצה הזו ומי לא.

אלעד מן: אם ניקח למשל את קריטריון הניסיון. למשל כתב של גלי צה"ל צחי דבוש, אני לא בטוח שהוא היה עובר את מבחן הניסיון.

משה שלונסקי: גם הכלי הוא מבחן.

אלעד מן: צריך לקבוע קריטריונים, אבל התמהיל ביניהם צריך לפתוח פתח רחב, כך שבקבוצה ייכלל כל מי שרוב הציבור, במבחן הראיה הראשוני, אינו חולק שמגיע לו.

איילה פרוקצ'יה: הקריטריונים צריכים להיות סבירים ומידתיים. יכולים להיות קריטריונים פרסונאליים ויכולים להיות פרסונאליים ומוסדיים. נניח כתב צבאי מובהק באמצעי תקשורת ממוסד מוביל.

אלעד מן: אם יש כתב כזה, וברגע שאנחנו מזהים את כלי התקשורת כרציני אז כלי התקשורת יחליט את מי לשלוח.

איילה פרוקצ'יה: האם הוא יוכל לשלוח גם כתב תחבורה?

אלעד מן: נכון, זה עניין שלו.
איילה פרוקצ'יה: האם אין אינטרס ציבורי לגיטימי שכתב שמסקר את הצבא יהיה בעל ניסיון?

אלעד מן: זה טיעון שובה לב, אבל מה שונה התחבורה מהצבא ששם קובע אמצעי התקשורת?

איילה פרוקצ'יה: יכול להיות שהוועדה הזו תהיה הסמן הימני וגם בתחומים נוספים ילכו בעקבות המלצות הוועדה.

אלעד מן: לא יכול להיות שמסוקר יחליט מי מסקר אותו. צריך להפריד בין שתי המערכות. אי אפשר להיות פטרנליסטים ולהכתיב לאמצעי התקשורת את אופי הסיקור וטיב הסיקור. הבעיה הבסיסית היא התערבות בשיקולים מערכתיים. לא יכול להיות שתהיה כפייה חיצונית על כלי התקשורת את מי לשלוח ואיך לסקר. נניח שבחדשות 10 אור הלר חולה והוא רוצה לשלוח את חן ליברמן, אנחנו נמנע ממנו?

איילה פרוקצ'יה: יש אינטרס ציבורי שההשקעה המיוחדת של דובר צה"ל בתחום הזה תהיה יעילה ואפקטיבית. להשקיע את הערך המוסף הזה באנשים שאין להם עדיין מושג ממשי בנושא צבאי הוא לא מידתי ולא סביר.

אלעד מן: גם לאלון בן דוד היה את היום הראשון שהוא היה בלי ניסיון. לא שולחים סתם מישהו.

איילה פרוקצ'יה: נדמה לי שהתזה שלך מנוגדת לתפיסה הבסיסית שהבעת במסמך שהגשת. יש עיתונות שהיא לא ממוסדת של אנשים מצוינים בתחום הכתיבה הצבאית, וכשאתה שם את כל המשקל על העורך של אמצעי התקשורת אז אתה מחמיץ אותם.

אלעד מן: אני אומר שברגע שמדברים על כלי תקשורת ממוסד, אז לתת לו את הסמכות להחליט.

איילה פרוקצ'יה: האם מעבר לקריטריון המוסדי, צריכים להיות גם קריטריונים פרסונאליים שיגבילו את שיקול הדעת של העורך לקריטריונים סבירים? מה צריכים להיות הקריטריונים הפרסונאליים? שנות ניסיון? סיקור מובהק בענייני צבא?

אלעד מן: הייתי בונה מבחנים חלופיים של תדירות. שנות ניסיון זה בעייתי.

איילה פרוקצ'יה: גם בכללים של לשכת העיתונות הממשלתית (להלן – לע"מ) אחד התנאים לתעודת לע"מ הוא ניסיון של שנה והתחייבות של כלי תקשורת להעסקה לעוד שנה.

אלעד מן: מכיוון שאני מטפל בחידוש תעודות העיתונאי של העין השביעית, אז אני יודע שמעבר למבחן הצפיות המינימאלי באתר, הם לא דרשו עמידה בתנאים נוספים. בכל מקרה, אני חושב שאי אפשר להפריד את הכשירות מהמהות. כי הכשירות באה לשרת את המהות ולא לעמוד בפני עצמה. המבחנים אמורים לשרת את האינטרס הציבורי שנותן משקל לחופש העיתונאי שהוא

השיקול המוביל ולא רק לשיקול היעילות והמקצועיות, כי התחרות בין כלי התקשורת אמורה לתת לזה פתרון. במבחנים שמתעסקים בקבוצה הרחבה הייתי ממקסם מבחנים חלופיים. למשל, ניסיון או תדירות. כלומר, לתת שלושה או ארבע שערי כניסה.

איילה פרוקצ׳יה: אנחנו לא נגיע לקבוצה מאוד גדולה?

אלעד מן: מהשיח שלי עם אני דובר צה״ל אני מבין שאין כאן מבול של פניות.

איילה פרוקצ׳יה: מדברים על זה שהקבוצה המיוחדת צריכה לכלול 30-25 כתבים.

עופר הראל: תדרוך בטחוני צריך להיות פתוח לכולם?

אלעד מן: היכולת לבצע תדרוך טלפוני להרבה מאוד אנשים קלה יותר מתדרוך פיזי. בנוסף, כמות האירועים שהם אירועי ליבה שמצריכים קבוצות שונות היא לא מאוד גדולה. לסיום אני רוצה לומר שהקשר שבין שער הכניסה למהות העבודה הוא קשר בלתי ניתן לניתוק. בנוסף, צריך לאפשר שערי כניסה רבים וכמה שיותר חריגים, ואז נראה שהמקרים החריגים מתמעטים.

ניצן חן

פרוטוקול ישיבה מס׳ 4:

איילה פרוקצ׳יה: אני מודה לך שהגעת לוועדה להציג את עמדתך.

ניצן חן : אני מכיר את הנושא, מלווה את העתירות ומלווה את הדילמה של דובר צה״ל.

איילה פרוקצ׳יה : אז אתה יודע את הרקע להקמת הוועדה ואת תפקידה?

ניצן חן : כן. יש הרבה מאוד תאי כתבים. כתבים מדיניים, כתבי דתות וכו׳. ההסדרה של תאי הכתבים היא פורצת דרך. בעוד חודש אנחנו נגיש ממצאים שהמסקנה היא שצריכים להיות עיוורים לפלטפורמה. לא משנה אם אתה מחזיק ערוץ טלגרם, ״ידיעות אחרונות״ וכו׳. כלומר, אתה יכול להיות צייצן, בלוגר ואם אתה עומד במספר קריטריונים תזכה לתעודת לע״מ. בזמנו ביקשו שניתן סיוע לכתבים הצבאיים בקביעת קריטריונים. קבעו פגישה על אותה תשתית שקיימת בלע״מ, ושהתנאי הבסיסי לחברות בתא הכתבים יהיה שהמבקש מחזיק תעודת לע״מ, ומאחורי זה יש תורה שלמה. תנאי שני הוא שתא הכתבים הוא התאגדות וולונטרית ומי שעומד בראשו מבין שהוא עומד בכללי מינהל תקין של שוויון וכו׳. בהינתן שההתאגדות היא וולונטרית אז כל מי שחבר בתא בוחר את ההנהלה. זה התנאי השני – כלומר התאגדות על בסיס וולונטרי אבל מחויבים לכללי מינהל תקין.

איילה פרוקצ׳יה : הפרקטיקה הקיימת מעמידה את ההשתייכות לתא הכתבים הצבאיים כקריטריון בלעדי לקבלת שירות מועדף מדובר צה״ל. הדבר הזה לא עומד במבחן הביקורת ולכן הוקמה הוועדה הזאת שתפקידה להמליץ על ההסדר הראוי. השאלה הראשונה היא האם בכלל אפשר וצריך לקיים קבוצה נבחרת, או שדובר צה״ל חייב לתת לכולם שירות שוויוני? אם אי אפשר לתת טיפול שוויוני לכולם, וצריך שתהיה קבוצה נבחרת עם ניסיון ומקצועיות, שעוסקת בנושא כעיסוק אקסקלוסיבי, אז מה צריכים להיות הקריטריונים לחברות בקבוצה?

ניצן חן : כיון שמדובר במשאב מוגבל ואי אפשר להביא לקבוצה את כל מי שרוצה לקבל תדרוך בטחוני, ואי אפשר לחשוף כל אחד לדברים מסווגים, אז צריך קבוצה נבחרת. לאורך שנים היו תא כתבים צבאיים ישראלים ותא כתבים צבאיים זרים. אנחנו ישבנו עם תא הכתבים והצענו את עשרת הדברות [ניצן מגיש מסמך]
עופר הראל : האם תפוצה ארצית זה תנאי הכרחי?

ניצן חן : כן.
עופר הראל : מה לגבי רדיו דרום?

איילה פרוקצ׳יה: יש בעיה עם שיוך קריטריונים לתא כתבים צבאיים. דובר צה״ל לא יכול להכתיב לתא הכתבים איזה קריטריונים הם יפעילו, ולכן אנחנו צריכים להמליץ לדובר צה״ל על קריטריונים שהוא יפעיל. ואני מבינה ממך שאתה בעד זה שתהיה קבוצה נבחרת, אז מה צריכים להיות קווי האבחנה בין הקבוצה הנבחרת ליתר הכתבים הצבאיים שלא נכללים בה?

ניצן חן: אני יכול להעיד על עצמי. בכללי לע״מ יש מדרג. אם רשימת תפוצה לא עולה במשאבים והיא לא משאב מוגבל, אז כל אחד יכול לקבל.

איילה פרוקצ׳יה: נקודת המוצא היא שצריך להפיץ את המידע הבלתי מסווג לציבור רחב בלתי מוגבל, אבל עדיין יש שאלה לגבי השירות הנוסף המיוחד שניתן לקבוצה נבחרת.

תהילה אלטשולר: הרעיון שתא הכתבים הצבאיים יפעל כגוף בלתי פורמאלי הוא רעיון מצוין, אבל זה לא עבד מכל מיני שיקולים שלהם. לכן טיימס אוף איזראל הלכו לבג״ץ ובג״ץ אמר שצריך לקבוע קריטריונים.

ניצן חן: לע״מ כמי שמנסה לחבר בין גופי הדוברות לעיתונות, מציעה כלים מדידים למה הוא כלי תקשורת ולמי נדרשת גישה למסיבת עיתונאים. הדרישות כתובות במסמך שלפניכם. כך, התנאים להכרה בכלי התקשורת הם שעיקר עיסוקו בתחום החדשות. אנחנו מציעים שכלי התקשורת יפנה לקהל יעד ישראלי, ארצי ויומי ואז זה מצמצם את מספר הבקשות ממאות לעשרות.

תהילה אלטשולר: עדיין יש לנו בעיה עם המקומיים.

איילה פרוקצ׳יה: מה לגבי ניסיון וותק?

ניצן חן: אחרי שעמדו בשלושת התנאים המצטברים, יש שלושה קריטריונים נוספים חלופיים: 1. ניסיון המבקש – לא הרי עמוס הראל ככתב חדש.

איילה פרוקצ׳יה: אז למה חלופיים?

ניצן חן: אלה קריטריונים למערכות של אמצעי התקשורת ואנחנו לא רוצים לקבוע למערכות את מי לשלוח.
איילה פרוקצ׳יה: אני חושבת שהשקעת המשאבים הציבורית הכרוכה בטיפול המיוחד שדובר צה״ל נותן עשויה לחייב את העורכים לשלוח אנשים רציניים.

ניצן חן: אין מקום שהרשות המינהלית תקבע קריטריונים של איכות המסקר. לכן, הקריטריונים הנוספים הם בתחום שיקול דעת מדוד, מובנה וכתוב.

משה שלונסקי: שיקול דעת של מי?

ניצן חן: במקרה הזה של דובר צה"ל או של הוועדה.

איילה פרוקצ'יה: איך אתה מיישב את זה עם כללי לע"מ הדורשים ניסיון עיתונאי של לפחות שנה והתחייבות של כלי התקשורת להעסקת הכתב לשנה נוספת?

ניצן חן: קריטריון הניסיון הוא הכרחי, החלופה היא של ניסיון בנושא משיק. בנוסף, יש סעיף סל של חריגים שנותנים שיקול דעת.

תהילה אלטשולר: אני לא בטוחה שכדאי לקבוע תנאי מהותי ואז לתת סעיף החרגה. בנוסף, לגבי ניסיון זה חוסם צעירים.

ניצן חן: לא חייבים ניסיון בסיקור הצבא, יכול להיות גם ניסיון בסיקור בתחומים אחרים.

תהילה אלטשולר: מה הצבא שונה מהתחום הפוליטי, שם לא צריך ניסיון?

ניצן חן: לצערי תחום התקשורת נגוע בשטחיות והעדר אתיקה. לדעתי, גם כתב כלכלי וגם כתב מדיני צריכים ניסיון, אבל שם אין לקונה, ושם זה הוסדר ברמה הוולונטרית. בכל מקרה חייבים להיות כללים שהם תנאי סף. בנוסף, הם חייבים לחתום על תצהיר של מחוייבות לכללי האתיקה.

תהילה אלטשולר: היה פה רון ירון והציע שהעורך יקבע.

ניצן חן: צריך שיהיו תנאים בסיסים, ורון ירון יכול לבוא לגורם המחליט ולבקש החרגה. אבל זו החרגה ולא הכלל. ב"צוק איתן" למשל ראינו כמה המיומנות של הכתבים הצבאיים הייתה קריטית. כתב שצבר קילומטרז' צבאי יכול לתת פרשנות איכותית.

תהילה אלטשולר: טיעון הנגד הוא שהכתבים הללו מסתדרים טוב מידי עם דו"צ, והם לא ביקורתיים.
ניצן חן: זו אגדה. מלחמת לבנון השנייה נתנה לכולם בומבה בראש. אין כבר כתבים מטעם. הכתבים הצבאיים מגיעים בשלים והם צריכים מיומנות וצריכים מומחיות.

איילה פרוקצ'יה: המערכת הצבאית לא יכולה להקדיש תשומות אמיתיות לעיתונאים לא מיומנים. היו כאן אנשים שסיפרו על מפגשים עם הרמטכ"ל, שבסופם של דבר הרמטכ"ל לא רצה לקיים יותר תדרוכים כי הרמה הייתה כל-כך נמוכה.

ניצן חן: צריך לתת גמישות למנכ"ל ולעורך הראשי בכלי התקשורת לקבוע את זהות הנציג. אנחנו רוצים לחיות במדינה שכתב צבאי מקבל את המידע הכי אמין והוא עושה את הפרשנות בעצמו כי הוא מקצועי. התנאים שאני הצגתי הם מצטברים.

איילה פרוקצ׳יה: יש לכם בכללי לע״מ ועדת ערר. אם דובר צה״ל מחליט על קריטריונים אז הכל הולך למבחן משפטי וציבורי. האם לדעתך נכון לדעת לכלול מנגנון של השגה גם בעניין ההשתייכות לקבוצה נבחרת של הכתבים הצבאיים?

ניצן חן: לדעתי חובה. כל גורם מינהלי שחורץ גורלות חייב שיהיה לו גורם שאליו אפשר לערער או להשיג על ההחלטה.

איילה פרוקצ׳יה: יש קריטריון של תושבות ואזרחות בכללי לע״מ, מה קורה עם כתבים זרים? הם לא מקבלים תעודות?

ניצן חן: הם מקבלים, אבל התעודה שלהם שונה כי היא מאפשרת להם גם להיכנס לרצועת עזה.

איילה פרוקצ׳יה: מה לגבי כתבים זרים בתא הכתבים הצבאיים?

ניצן חן: הם צריכים לקבל את אותו שירות, אבל זכותו של דובר צה״ל לפצל בין הכתבים הזרים למקומיים.

עופר הראל: מה לגבי כתבים ערבים ישראליים. למשל, אתר פאנט?

ניצן חן: אם הם עומדים בקריטריונים אז הם יכולים להיכנס.

איילה פרוקצ׳יה: מה לגבי בלוגרים? הם מקבלים תעודת לע״מ?

ניצן חן: בלוגרים רשאים לקבל תעודת לע״מ. נכון להיום יש בין 3 ל-5 בלוגרים בישראל שמחזיקים בתעודת לע״מ.

איילה פרוקצ׳יה: מתוך כמה בלוגים?

ניצן חן: יש עד כ-40 בלוגים חדשותיים שמתעסקים באקטואליה.

איילה פרוקצ׳יה: מבין הבלוגרים שיש להם תעודה, מה לגבי הכללתם בקבוצה הנבחרת?

ניצן חן: דמיינו לעצמכם שכתב צבאי בכיר באמצעי תקשורת ממוסד יפתח בלוג צבאי, האם לא נתייחס אליו?
תהילה אלטשולר: זה היפותטי, כי אין מודל עסקי לדבר הזה.

ניצן חן: הכללים של תעודת לע״מ הם ללא קשר לפלטפורמה ותיאורטית אני נותן לכולם.

איילה פרוקצ׳יה: אבל אתה נותן רק לחמישה.

ניצן חן: כי הכללים הם מאוד קשיחים. למשל, בעל הבלוג חייב לעמוד בקריטריון של מערכת חדשותית. לכן, אני מציע קריטריון של עיקר עיסוקו בתחום הצבאי בטחוני וללא קשר לפלטפורמה שבה הוא משדר.

איילה פרוקצ'יה: כדי לקבל תעודת לע"מ צריך לעבור בדיקה ביטחונית. האם הבדיקה מספיקה גם לצורך הקבוצה נבחרת של הכתבים הצבאיים?

ניצן חן: אם המתכונת נשארת כמו שהיא היום של מועדון של 25-30 כתבים, אז אין הצדקה להגדלת הסיווג הביטחוני. תמיד אפשר להוסיף עוד החמרות ולדרוש סיווג בטחוני נוסף, זו החלטה של דובר צה"ל.

איילה פרוקצ'יה: למה הקריטריונים שאתה מציג לא התקבלו? למה התנגדו?

ניצן חן :כי יש קריטריון של קהל יעד בישראל, וג'רוזלם פוסט התנגד שיוציאו אותו. בנוסף, התאגיד התנגד כי יש לו הרבה נציגים, והקריטריונים הגבילו את מספר הנציגים. אני מציע לבחון את הקריטריונים שלנו ולתת לוועדה אפשרות לקבוע חריגים מסוימים בשיקול דעת, כי לא תוכלו לרצות את כולם.

מוטי רוזנבלום

פרוטוקול ישיבה מס' 4:

אילה פרוקצ'יה: העניין שהוועדה עוסקת בו הוא השאלה מה צריכה להיות מערכת היחסים בין דו"ץ לבין תא הכתבים הצבאיים. השאלה היא איך מועצת העיתונות רואה את זה.

מוטי רוזנבלום: ברשותכם, אני יכול לדבר מטעם שני גופים. גוף אחד זה אני אישית, והגוף השני זה מועצת העיתונות והשופטת דורנר. ברשותכם, אומר קודם כל את ההמלצות או העמדה של מועצת העיתונות כפי שהשופטת ביקשה ממני. ישנו דו"ח הוועדה לבחינת כללי אתיקה לעיתונות בימי לחימה. הדו"ח מ-2008. כביכול זה רק 10 שנים, אבל הרבה דברים התרחשו מאז, במיוחד ה"פייק ניוז" וכל הנושאים האלה ששינו את הרשתות, יש בלוגרים למכביר. אחד העקרונות המנחים וכך הוועדה קבעה אז, בימים של שקט ביטחוני צריך אחריות עיתונאית תקשורתית, על אחת כמה וכמה כשאין שקט ביטחוני. במצב חירום ביטחוני חייבת התקשורת באחריות עיתונאית כפולה ומכופלת, שיתוף פעולה מלא עם הצנזורה. ב1982, סיקרתי את לבנון. מה שקרה לדעתי לפחות בעשור האחרון זה שכולם עיתוניאים, כולם כותבים, אני כבר לא מדבר על כל נושא ה"פייק ניוז". הוועדה לקביעת כללי האתיקה המליצה אז כמה דברים. הוועדה הצביעה על שורה של רעות חולות שנבעו משידורי הגל הפתוח – מסירת מידע לא בדוק, וכולי. מאז ההמלצות האלה לפני 10 שנים – נדרשה שמירה על הנחיות הצנזורה. הימנעות מהרעות האלה – גם היום יש לנו רעות חולות. הרעות החולות של היום זה שכולם עיתונאים.

משה שלונסקי: האם למועצת העיתונות יש המלצות לגבי הכתבים הצבאיים?

מוטי רוזנבלום: אחת ההמלצות הכי נכונות בעיני הייתה המלצה על הכשרת הכתבים הצבאיים כולם, תוך שיתוף פעולה עם מועצת העיתונות, ומערכות התקשורת וצה"ל.

משה שלונסקי: המערכת העיתונאית תבחר עיתונאי והמערכת הצבאית תכשיר אותו?

מוטי רוזנבלום: לא רק המערכת הצבאית – שילוב של כולם. בהכשרה של כתבים צבאיים חדשים ואולי גם ריענון לוותיקים יותר. צריך ליצור את המערכת שיכולה לפקח בצורה כזאת או אחרת על הכתבים הצבאיים. בעיני הנושא הזה של טיפול יותר נכון של דובר צה"ל; ההודעות הלאקוניות של דובר צה"ל לא תורמות לעניין הזה.

אילה פרוקצ'יה: אתה מדבר על זה שצריך להתמקד בהגברת המומחיות, ובהכשרה מקצועית?

מוטי רוזנבלום: נכון – אני יודע מניסיון שלי שברגע שיש קשר הדוק בין המערכת, בין רה"מ והשרים לעיתונאים יש גם מחויבות יותר גדולה. אם נלך להיסטוריה של ועדת העורכים, אותו דבר יכול להיות לדעתי גם בנושא הכתבים הצבאיים. אם יהיו יותר יחסים בין מערכת דובר צה"ל לבין הכתבים הצבאיים, לא עם הרביעייה או החמישייה של הילדים הטובים בכיתה. הנושא בעיני זה נושא ההכשרה של הכתבים הצבאיים, זה לא צריך להיות חד פעמי, אלא בכל תקופה לקיים או קורס או סמינריון.

תהילה שורץ אלטשולר: אתה מתכוון להכשרה מקצועית או הכשרה אתית?

מוטי רוזנבלום: אותה מעסיקה במיוחד ההכשרה האתית, אבל בזמן מלחמה אין הבדל גדול בין אתיקה למקצועיות.

עופר הראל: צריך לזכור שהדו"ח הזה הוא נכון ל-2008.

מוטי רוזנבלום: אני אומר שברגע שיהיו יחסים יותר הדוקים בין מערכת דובר צה"ל לבין מערכת הכתבים הצבאיים יכול מאוד להיות שההתייחסות להודעות דובר צה"ל תהיה שונה, וגם הקהל יתחיל להבין שמוטב לו לשמוע יותר מכתבים שיודעים שהמידע שלהם בא ממקור מהימן.

תהילה שורץ אלטשולר: מקור מהימן עם אינטרסים.

מוטי רוזנבלום: נכון, אבל בזמן מלחמה אני לא רוצה להתחיל לחקור למה, אבל כשאני שומע את ההודעה הלאקונית של דו"ץ אני מיד אתחיל להרים טלפונים לשכן שלי שהוא אל"מ ביחידה כזו או אחרת.

אילה פרוקצ'יה: אולי נבחין בין זמני מלחמה לזמני שלום? ניקח את זמני השלום, והשאלה היא היסטורית מה שקרה במשך הרבה מאוד שנים, שהקבוצה הנבחרת מבחינתו של דובר צה"ל הייתה אותה קבוצה שהשתייכה לתא הכתבים. התנאים להשתייכות לתא כלל לא היו נתונים לדובר צה"ל. אלה שבתוך התא מקבלים יחס מועדף, ואלה שלא נמצאים בחוץ. השאלה היא איך להגיע בזמני שלום להסדר שייעשה צדק ושכל בדבר. האם צריכים להיות קריטריונים פרסונליים או מערכתיים, האם אתה כותב בעברית או שאתה כותב באנגלית. איך לבנות מערכת שתעמוד במבחן ציבורי ומשפטי. ברגע שנגיע לזה ניתן יהיה לראות מה צריך לשנות בתקופת מלחמה.

מוטי רוזנבלום: לעניות דעתי, ואף פעם לא הייתי כתב צבאי, אבל הייתי הרבה שנים בארגוני העיתונאים, תא כתבים צבאיים היה תא שהיה באמת אליטיסטי. לא קיבל כל אחד. לא כל אחד יכול מחר להיות כתב צבאי.

משה שלונסקי: למה כתב כלכלי כן וכתב צבאי לא?

מוטי רוזנבלום: כתב צבאי עוסק בנושאים של מומחיות.

משה שלונסקי: יותר מומחים מכתב שלמד MA בכלכלה?

מוטי רוזנבלום: אם לוקחים כתבים צעירים חדשים שמגיעים, אני, במלחמת שלום הגליל הייתי כתב צבאי שמעולם לא הסתובב באזור הזה.

אילה פרוקצ'יה: אתה אומר שצריכה להיות דרישה לתקופת הכשרה, של כמה זמן להערכתך?

מוטי רוזנבלום: קשה לי לדעת. יכול להיות שצריך לקבוע תקופת הכשרה מסוימת, תקופת ניסיון במילוי תפקיד.

אילה פרוקצ'יה: זה סביר לחייב בתנאי התמקדות בנושא הצבאי באופן אקסקלוסיבי או שהכתב עשוי להיות מעורב גם בנושאים אחרים?

מוטי רוזנבלום: יש נושאים, בעיני לפחות, כמו ענייני צבא, שצריך להיות כתב צבאי. אי אפשר להיות גם כתב לענייני בידור וכדרך אגב לעסוק בעניינים צבאיים.

אילה פרוקצ'יה: מה לגבי השתייכות לאמצעי תקשורת מסוים, או שזה לא משנה באיזה כלי תקשורת עובד הכתב? האם ההשתייכות המוסדית צריכה להיות גורם?

מוטי רוזנבלום: זו השאלה כבר של מיהו עיתונאי.

אילה פרוקצ'יה: גם בלוגר הוא עיתונאי?

מוטי רוזנבלום: זה לא נקבע עד היום בשום מקום.

מוטי רוזנבלום: הדברים הבאים שאני עומד לומר הם דעה אישית שלי.

אילה פרוקצ'יה: יש לנו שני בלוגרים שכותבים כתיבה צבאית בבלוג שלהם. הם מומחים לנושא, עובדים כבו שנים, למה לא מגיע להם אותו יחס?

מוטי רוזנבלום: אני לא מכיר את האנשים, אבל חייב להיות איזה גוף שנותן את החותמת. לא כל אחד יכול לקום מחר ולהגיד אני החלטתי שאני מומחה בעניינים צבאיים. קשה לי לקבל את זה כי צריכה להיות אחריות בעניין הזה לגוף משלח.

עופר הראל: מה אתה עושה אם ערוץ 2 מודיע שהחל ממחר קרן מרציאנו היא כתבת צבאית?

מוטי רוזנבלום: לדעתי זה לא עניין של הכשרה אלא תקופת מינימום של התמצאות.

אילה פרוקצ'יה: אם אני מבינה נכון הגישה שלך היא שאת הרשתות החברתיות לא צריך לשתף, גם אם מדובר על רשת מקובלת בציבור הרחב?

מוטי רוזנבלום: אני מכיר רשתות באינטרנט שזה דבר נורא אבל הן מקובלות בציבור הרחב. דיברו על הבלוגרים הרבה גם בארגוני העיתונאים. יכול להיות שצריך למצוא דרך שבלוגר יגיש בקשה.

אילה פרוקצ'יה: האם לבלוגרים יש תעודת לע"מ?

תהילה שוורץ אלטשולר: בדרך כלל לא, אבל בנסיבות מסוימות, כן.

מוטי רוזנבלום: אם יש לו תעודת לע"מ אז הוא עבר סינון מסוים.

תהילה שוורץ אלטשולר: ג'רוזלם פוסט חברים במועצת העיתונות?

מוטי רוזנבלום: לא.

אילה פרוקצ'יה: מה עמדתך לגבי הכללת כתבים צבאיים בעיתונות באנגלית לקהל יעד ישראלי?

מוטי רוזנבלום: לא משנה השפה. ברגע שזה כלי תקשורת רציני ישראלי – גם בערבית.

אילה פרוקצ'יה: עיתונות זרה, עיתונאי שנמצא בארץ, יושב בארץ וכותב לניו יורק טיימס על ענייני צבא וביטחון, צריך להיכלל בקבוצה?

מוטי רוזנבלום: כל הנושא של עיתונות זרה צריך להיות ביחידה נפרדת. כך גם בלע"מ.

אילה פרוקצ'יה: כלומר, לא לכלול אותם באותה קבוצה. הם מצריכים טיפול מסוג אחר. זה יעד אחר, שפה אחרת.

מוטי רוזנבלום: זו דעתי.

מוטי רוזנבלום: יש כתבים בשפה הערבית שכותבים גם לכל מיני תחנות טלוויזיה ערביות.

עופר הראל: בבית הלבן יש את שליח ידיעות אחרונות? כנראה את העיתון הבריטי הכי גדול מזמינים אבל לא את מעריב.

מוטי רוזנבלום: הזכרתי שיש כתבים בשפה הערבית שעובדים גם בכלי תקשורת ערבי, הכוונה לא ערבים ישראלים.

אילה פרוקצ'יה: הדבר המרכזי שאני חושבת שאנחנו ננסה לפתח זה את ההצעה לגבי מסלולי ההכשרה המקצועית שציינת.

מוטי רוזנבלום: אנחנו מוכנים להיות שותפים לזה. כמובן שזה יהיה בשיתוף דובר צה"ל.

<u>קיטועים של רון ירון</u>

<u>פרוטוקול ישיבה 4:</u>

איילה פרוקצ'יה: אני מודה לך שנענית להזמנת הוועדה. הוועדה הוקמה על רקע מחלוקת מאוד עמוקה בין כתבים שמסקרים ענייני צבא שאינם חברים בתא הכתבים הצבאיים לבין דובר צה"ל. הטענה שלהם היא שדובר צה"ל מקיים קשר מקצועי שונה עם כתבים צבאיים הנמנים על תא הכתבים הצבאיים לעומת אלה שמחוץ לתא. על פי הטענה קיים אי שוויון בלתי לגיטימי בעניין הזה. קריטריונים לקבלה או דחיית בקשה להתקבל לתא הכתבים הצבאיים לא קיימים למעשה וכלל לא ברור מה הקריטריונים. על רקע זה הוגשו שתי עתירות לבג"ץ על-ידי גורמים שבקשתם נדחתה להצטרף לתא הכתבים הצבאיים ולקבל את הטיפול העודף שדובר צה"ל נותן לכתבים הצבאיים החברים בתא. על רקע העתירות, הוקמה הוועדה שתפקידה לבחון את השאלה האם אפשר ומותר לקיים קבוצות שונות של כתבים מבחינת היחס של דובר צה"ל או שעליו לתת שירות זהה לכל מי שפונה אליו. אם אפשר ליצור אבחנה בין קבוצות, אז מה צריכים להיות הקריטריונים הסבירים וההוגנים לצורך כך. עצם ההשתייכות לתא הכתבים הצבאיים כשלעצמה היא בעייתית כקריטריון לאבחנה. אתה בא מהעיתונות הכתובה הממוסדת, עיתונות מובילה ואתה בא ממעמד של עורך. חשוב לנו לשמוע איך אתה רואה את המערכת הזו כפי שהיא פועלת היום ואיך אתה משקיף על מערכת ראויה ומתוקנת בנושא הזה.

תהילה אלטשולר: כלומר השאלות הן האם צריך את התא? ואם כן, מי צריך להיות בתוכו?

תהילה אלטשולר: הכוונה היא האם צריך קבוצה סגורה של כתבים נבחרים שמקבלים יחס מועדף?

רון ירון: האם מה שאני אומר יפורסם בפומבי?

איילה פרוקצ'יה: זה עשוי להתפרסם. אם יש משהו שאתה רוצה לומר ולהבטיח שלא יתפרסם, אנא ציין זאת והדבר יירשם בפרוטוקול.

רון ירון: אני חושב שהתשובות לשאלות הללו הן מורכבות. העניין הוא מה האבחנה בין מה שרצוי לבין מה שמצוי. מבחינת האידיאל במדינה דמוקרטית וחופשית שיש בה הרבה אמצעי תקשורת, צריך לתת נגישות לכולם ולא להעדיף קבוצה כזו או אחרת. אבל, בעיני התוצאה של מצב כזה תהיה שבסוף כולם יפסידו. הסידור הנוכחי הוא הרע במיעוטו והוא הדרך הנכונה.

איילה פרוקצ'יה: כלומר, הצורך בקבוצה נבחרת?

רון ירון: כן, חשוב שתהיה קבוצה נבחרת - יש לזה יתרונות, ואת החסרונות אתם מכירים. אבל מצב שבו כל אחד יוכל להיות כתב צבאי ולא תהיה אבחנה בין כתבים צבאיים הוא מצב שבו

המערכת הצבאית, שהיא סגורה ממילא לתקשורת ולא אוהבת את החשיפה, תהיה הרבה יותר סלקטיבית באינפורמציה שהיא נותנת. אני חושב שטוב שיש גוף כזה שנקרא תא כתבים צבאיים. בכל העולם של העיתונות והתקשורת, אחת הרעות החולות היא חוסר מקצועיות ומקצוענות של כתבים. הבעיה הזו הלכה והחריפה בשנים האחרונות, הדור של משה שלונסקי היה דור אחר במובן החיובי שכל בן אדם ידע מה תפקידו ומה הוא עושה וראה בזה ייעוד. היום כל כתב רוצה לעבור מתפקיד לתפקיד כל שנתיים ואין התמקצעות. אחד הדברים היפים בעיני ב"ידיעות אחרונות" זה שתחום הכתבים הוא שמרן במובן החיובי. כלומר, כתבים מתקבעים בתחום במשך שנים. למשל, הכתבת לענייני חינוך עושה את זה כבר 15 שנה. מישהו אחר יכול להגיד שזה קיבעון, אבל אני אומר שזו דרישה לרמה מקצועית. זה יכול לתסכל כתבים כי כאשר הם מצטיינים הם רוצים קידום, ואני הייתי אומר להם שהם טובים במה שהם עושים ולכן אני רוצה שהם יישארו שם.

משה שלונסקי: מי צריך לקבוע מי בתא? דובר צה"ל או הכתבים?

רון ירון: אני לא רואה מצב שבמדינה דמוקרטית קצין צבא יקבע מי יסקר אותו.

תהילה אלטשולר: הכתבים לא הצליחו להגיע להבנות בינם לבין עצמם.

איילה פרוקצ'יה: אתה אומר שיש מקום לקבוצה נבחרת כי כתב צבאי זה מקצוע, ולא כל אחד יכול להיות כתב צבאי. השאלה הבאה היא איזה קריטריונים צריך לקבוע לצורך השתייכות לקבוצה הנבחרת כדי שזה יעמוד במבחן ביקורת שיפוטית וציבורית. אפשרות אחת שהקריטריונים יהיו פרסונאליים: מומחיות, שנות ניסיון, הצטיינות בתפקוד. יש אפשרות לכלול גם אלמנט מוסדי: לאיזה אמצעי תקשורת הכתב משתייך. אם קובעים קריטריון מוסדי, אז יש לשאול האם להכיר רק בעיתון מודפס או גם באינטרנט, וכן האם להכיר גם בבלוגרים שלא קשורים לתקשורת ממוסדת?

רון ירון: ברור שהכי נכון וקל זה להגיד שהמנגנון צריך להיות כמה שיותר פתוח וכמה שיותר חופשי. אבל אני ריאלי ופרקטי. אני גם מדבר מהפוזיציה של עורך לשעבר של כלי תקשורת גדול ומוביל ואני לא אובייקטיבי. אבל אני חושב שהקריטריון הראשון צריך להיות השתייכות לגוף תקשורת רציני. אני בהחלט חושב שיש שווים יותר ויש שווים פחות.

איילה פרוקצ'יה: לאיזה גוף?

רון ירון: צריכה להיות השתייכות לגוף מהתקשורת הקלאסית הממוסדת במדינת ישראל. בנוסף, צריך למצוא פרמטר שיאבחן בין גוף לגוף על בסיס שיקולים של תפוצה, השפעה, קהל. אחד התסכולים שלי כעורך ראשי הוא שיטת ההגרלות ו"טבלת הצדק" של דובר צה"ל. יש נושא מאוד חם של מבצעים גדולים, ויש עניין מי יכנס ראשון כשהצבא מכניס כתבים לשטחי אויב, ומי יקבל איזה מח"ט. בגלל שדובר צה"ל נזהר להיות צודק עם כולם, אז נוצרו מצבים אבסורדים שבפועל של

כתבים שנכנסים לעזה לא היה כתב של "ידיעות אחרונות" והיה כתב של "יתד נאמן". לדעתי, אמצעי תקשורת מובילים צריכים לקבל כוכבית.

איילה פרוקצ'יה: זה למעשה מוציא את הבלוגרים.

רון ירון: הניסיון שלי הוא שגם כתבים שהם לא בתא הכתבים הצבאיים קיבלו נגישות כמעט בלתי מוגבלת. אחת העצות שלי היא לעבוד באמצעות עורך. שבכל מערכת יתמנה עורך בכיר, הראשי או הסגן שלו, שתפקידו יהיה לעמוד בקשר עם דובר צה"ל, ולחלק את החומר. אני מסכים שיש בעיה שהכתבים הצבאיים חושבים שהם יכולים לחלק בעצמם את החומרים ולכן יש להם עדיפות, אבל בשנים האחרונות בגלל מעורבות יתר של עורכים, עורכים מחליטים איך לחלק את העבודה ולא הכתבים.

איילה פרוקצ'יה: האם הכוונה שצריך להיות איש קשר בכיר שיהיה מופקד על הקשר עם דובר צה"ל?

רון ירון: טוב יעשה דובר צה"ל אם יחליט שזה לא מעניין אותו מי מסקר את צה"ל. זה יקל על דובר צה"ל כי הוא יגיד שהוא מקבל את מה שעורך העיתון מחליט.

תהילה אלטשולר: אתה רואה את דובר צה"ל כצינור שקוף שמתווך את המידע, אבל דובר צה"ל רואה את עצמו כמשרד פרסום והוא רוצה להחליט מי מסקר אותו. אחת הטענות שאנחנו שומעים פה היא שאנשים שמקבלים מידע צבאי מסווג הופכים להיות מטרות של ארגוני טרור דרך המכשירים האלקטרוניים שלהם. דובר צה"ל רוצה שהאנשים הללו יעברו סיווג בטחוני ויאבטחו את המכשירים שלהם. מה דעתך על זה?

רון ירון: נשמע לי בעייתי מאוד, זה לא יעלה על הדעת. יש פתרונות יותר פשוטים ופחות דרקוניים. למשל, שלא יכניסו טלפון לשיחות רקע מסווגות.

איילה פרוקצ'יה: אני רוצה למצות את הראייה שלך בעניין הקריטריונים. מה לגבי קריטריונים פרסונאליים? למשל, ניסיון בסיקור הצבא, מבחן בדיקה ביטחונית וכדומה.

רון ירון: אני לא חושב שצריך. אני חושב שהקריטריון הוא להתבסס על המערכות. ברגע שכלי תקשורת ממוסד מעסיק אדם ככתב צבאי, אז צריך לסמוך עליו.

איילה פרוקצ'יה: אדם שלא נתן שירות צבאי בכלל יכן לדעתך להיכלל בקבוצה הנבחרת?

רון ירון: חשוב להבין שהאדם שאנחנו מדברים עליו מייצג את גוף התקשורת שמטעמו הוא נשלח, וצריך לסמוך על אמצעי התקשורת שהם לא מפקידים תחום רגיש בידי מישהו שלא ראוי לכך.

איילה פרוקצ'יה: כמה כתבים צבאיים יש ל"ידיעות אחרונות" בתא הכתבים?

רון ירון: בסביבות חמישה-שישה.

איילה פרוקצ׳יה: כולם שווי ערך מבחינת ניסיון, רמה והכשרה?

רון ירון: לא.

איילה פרוקצ׳יה: הגיוני שכולם יהיו חברים בקבוצה? אם לא הגיוני, אז צריך להגיע לקריטריון פרסונאלי כלשהו.

רון ירון: ברור שצריך מספר מקומות מוגבל, אבל צריך ש״ידיעות אחרונות״ יחליט מי בקבוצה ומי לא.

איילה פרוקצ׳יה: הופיעו בפני הוועדה דוברים שונים שסיפרו על פגישות כתבים אצל הרמטכ״ל ואצל קצינים בכירים, והכתבים היו ברמה נמוכה בגלל שלא ידעו דברים בסיסיים בתחום והעמיסו על הדיון, ובסופו של דבר הרמטכ״ל התנגד לקיים פגישות דומות בעתיד. האם לא נכון לדרוש רמה מינימאלית של ידע ומומחיות?

רון ירון: זה מחזק את מה שאני אומר, שאי אפשר לפעול באופן שוויוני לחלוטין ולהכניס את כולם לקבוצה. יחד עם זאת, לא יעלה על הדעת שדובר צה״ל יקבע קריטריונים מי יסקר אותו. מי שצריך לקבוע זה העורך הראשי. אם עורך שולח מישהו לא ראוי, אז לדובר צה״ל יש את האמצעים לדבר עם העורך הראשי ולהעיר לו. אני לא חושב שזאת בעיה. מהנסיון שלי יש הרבה כתבים מאוד מנוסים והם עדיין יכולים לשאול שאלות הזויות וכתבים צעירים ישאלו שאלות חכמות.

תהילה אלטשולר: האם אתה מוכן כעורך ראשי לחלק את העבודה?

רון ירון: אני בעד, אבל שהכמות תהיה ריאלית. אי אפשר לבוא לגוף כמו ״ידיעות אחרונות״ עם 5-6 כתבים צבאיים ולתת לו רק מקום אחד בקבוצה, אבל אני מקבל שלא יהיו שישה מאמצעי תקשורת זה. זה כאב ראש נוראי לעורך, אבל בגלל זה משלמים לו.

איילה פרוקצ׳יה: שאלה אחרונה, האם לדעתך צריך לאבחן מבחינת ההסדרים שנציע בין תקופות שלום לתקופות מלחמה או שאפשר לקבוע הסדר אחיד?

רון ירון: אני חושב שלא כדאי להיכנס לזה; לצערנו אין ממש תקופת שלום.

שי ניר

פרוטוקול ישיבה מס׳ 4:

איילה פרוקצ׳יה: תודה שנענית להזמנת הוועדה. מהמסמך שהגשת אני מבינה שאתה יודע לשם מה התכנסה הוועדה. אנא הצג את התפקיד שלך ואת כלי התקשורת שבו אתה עובד, ואיך אתה רואה את ההסדר הקיים בין דובר צה״ל לכתבים הצבאיים ואיך אתה רואה את ההסדר הראוי, כדי שתהיה לנו נקודת מבט של כתב צבאי מתחום העיתונות האינטרנטית ולא מתחום העיתונות המודפסת.

עופר הראל: חשוב להגיד שזה לא כלי תקשורת מרכזי ממוסד.

שי ניר: אני הכתב המדיני-בטחוני של האתר ״דבר ראשון״. המוציא לאור הוא חברת ״דבר בע״מ״ והבעלים של העיתון זו ההסתדרות.

תהילה: כלומר זה עיתון שהמימון שלו הוא לא מבעל הון אלא מגוף ציבורי?

שי ניר: ההסתדרות היא הבעלים, יש לנו 30-20 חברי מערכת בעיתון. עלינו לאוויר ביוני 2016 וחידשנו את הנושא של עיתון ״דבר״ שהיה עיתון של ציבור העובדים בישראל. היום יש לנו מאות אלפי חשיפות ביום, רשימת דיוור של 50 אלף אנשים. זו חשיפה מאוד גדולה ביחס לפעילות של שנתיים וחצי. קהל היעד שלנו הוא עובדים ועובדות, חברי הסתדרות והציבור הכללי. אנחנו ציונים וחברתיים.

איילה פרוקצ׳יה: תסביר מה היחס מבחינתך בין הכתיבה המדינית לצבאית?

שי ניר: אני עושה עבודה של שלושה אנשים במקביל. אבל, אני כותב על נושאים צבאיים באופן שוטף ומסקר כל אירוע צבאי משמעותי. גם כשאין אירועים צבאיים אני מסקר. למשל כשצה״ל סוגר את מסלול מקא״ם אנחנו נכתוב על זה. הנושא הביטחוני מאוד מעסיק אותי.

איילה פרוקצ׳יה: האם ביקשת בזמנו להיכנס לתא הכתבים הצבאיים?

שי ניר: כשהתחלתי את העבודה בעיתון לא היה לנו תעודת לע״מ, ועבדנו מול מדור קד״ם. אחרי שקיבלתי תעודת לע״מ קודמתי למדור אינטרדיו. תוך כדי עבודה אני מבין שיש קבוצה שמקבלת מידע עודף או מקבלת מידע לפני שאני מקבל אותו. ביררתי עם גורמי אינטרדיו וביקשתי מהם לקבל מענה ממדור כתבים צבאיים.

איילה פרוקצ׳יה: פנית לתא?

שי ניר: אני והעורך פנינו לתא וסורבנו.

איילה פרוקצ׳יה: נתנו נימוקים?

שי ניר: הם אמרו שזה לא עומד בתקנון שלהם ויש שם מפתח של כלי התקשורת שרשאים לקבל נציגות ותא הכתבים הצבאיים לא מכיר ב״דבר ראשון״ ככלי תקשורת, ושזה לא רק בעיה שלנו אלא גם של כלי תקשורת נוספים. אני לא מקבל הודעות תחת אמברגו, לא מקבל תדרוכים, לא מקבל סיורים.

איילה פרוקצ׳יה: איך אתה חושב שצריך לבנות את הקריטריונים שיסדירו את הנושא?

שי ניר: אני חושב שיש רגולטור מדינתי וזה לע״מ.

איילה פרוקצ׳יה: המטרה של לע״מ היא אחרת. זה יכול להיות קריטריון אחד. איך אתה חושב שצריך לבנות את הקבוצה הנבחרת?

שי ניר: אם מדינת ישראל מכירה ב״דבר ראשון״ ככלי תקשורת לגיטימי, אז אני מבקש שגם דובר צה״ל יכיר ב״דבר ראשון״ שיש לו כתב לענייני צבא.

איילה פרוקצ׳יה: כמה זמן אתה מסקר את הצבא?

שי ניר: שנה וחצי

איילה פרוקצ׳יה: אם מישהו התחיל לכתוב לפני שבוע על ענייני צבא, האם אתה חושב שצריך להשוות בינך לבינו רק בשל העובדה שהוא מחזיק בתעודת לע״מ? או שמא צריך לקבוע קריטריונים?

שי ניר: בעניין הקריטריונים, כשאנחנו עוסקים במידע בטחוני ושיש לו רגישות, צה״ל ומערכת הביטחון יודעים לעשות את הסיווגים. ברור לי שסיווג בטחוני הוא קריטריון. דובר צה״ל הוא עוד כלי לחימה, ושחרור מידע נעשה גם לצורכי בטחון ולא רק לצורך חופש המידע וזכות הציבור לדעת. אני מבין שלראיין את הרמטכ״ל ושיחת רקע עם גורם בכיר צריך היכרות ואמון עם הבן אדם.

איילה פרוקצ׳יה: מה לגבי ניסיון? האם זה דרוש לצורך ההכרה בקבוצה הנבחרת?

שי ניר: תלוי מה התוכן. הודעות שוטפות כולם צריכים לקבל. אם מדובר בדברים רגישים אז שיהיה לפי ניסיון וותק. אפשר לעשות גם מסלול הכשרה לכתבים צבאיים חדשים וזה יכול להיות עוד מסננת. אנחנו חיים בעידן של תקשורת, כל רגע נתון נפתחים אתרים חדשים וזה הולך ומתגבר. שיטות העבודה של דובר צה״ל צריכות להתעדכן. אני חבר בכמה קבוצות וואטספ שעוסקות בנושא בטחון ויש שם אנשים שנושא הבטחון והמודיעין זה התחביב שלהם והם גם מתחזקים אתרים. יש כאלה שמחזיקים בלוגים.

תהילה אלטשולר: יש בלוגר ישראלי שמתחזק בלוג שאתה מאוד סומך עליו?

שי ניר: גל פרל פינקל. הוא אוסף נתונים שמפורסמים בכל מיני אתרים והוא נותן את הפרשנות שלו ואת הערכת המצב שלו.

איילה פרוקצ'יה: האם אתה בעד זה שגם הבלוגרים ייכללו בקבוצה הנבחרת אם הם עומדים בקריטריונים בסיסיים?

שי ניר: הם צריכים פלטפורמה הולמת. היום יש מצב אבסורדי שאני מקבל מבלוגרים את הידיעה שקורה משהו עוד לפני שדובר צה"ל צייץ משהו.

ברוך שי, אילאיל שחר

אילה פרוקצ'יה: אני מודה לכם שנעניתם להזמנת הוועדה, חשוב מאוד שקולכם ישמע בפני הוועדה. מבחינה היסטורית עד היום הקשר בין דובר צה"ל לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא נעשה כך שמצד אחד הייתה קבוצה מאוד רחבה ובלתי מוגדרת שהייתה מקבלת אינפורמציה שוטפת על בסיס יומי ללא צורך בהגדרת מעמד, סטאטוס וכולי. לצד הקבוצה הרחבה, הייתה קבוצה נבחרת שהייתה מזוהה עם כתבים צבאיים שמשתייכים לתא הכתבים הצבאיים. הקבוצה הנבחרת הזו הייתה מקבלת יחס ושירות מיוחד בכל מיני מישורים: ימי עיון, סיורים, פגישות עם בכירי צה"ל וכדומה. בעקבות שתי עתירות לבג"ץ עלתה השאלה האם יצירת קבוצה נבחרת כזו היא חוקית והאם זה נכון מבחינה ציבורית. העתירות תלויות ועומדות והוועדה הוקמה כדי לבחון את הנושא של מערכת הקשרים שבין דובר צה"ל לבין כתבים המסקרים ענייני צבא. התבקשנו לבחון האם המערכת הקיימת היא לגיטימית, ואם לא אז איך נכון לבנות אותה כדי שהיא תעלה בקנה אחד עם מבחנים משפטיים ומבחנים ציבוריים. נקודת המוצא היא שהפעלת סמכות מנהלית צריכה להיות שוויונית, זאת נקודת המוצא. יחד עם זאת, זה לא אומר שאם יש תכלית ראויה, אי אפשר גם ליצור סייגים לשוויוניות הזו, וליצור איזשהו מנגנון של קבוצה נבחרת אם זה עונה למטרות של דובר צה"ל, אם מדובר בתכלית ראויה ויש קריטריונים מידתיים וסבירים, ורק במצב כזה הסייג לשוויוניות יכול לעמוד. המצב הקיים היום, לפיו הקבוצה הנבחרת מתבססת על חברות בתא הכתבים הצבאיים לא יכול להמשך, כי ההשתייכות לתא היא לא על בסיס של קריטריונים אלא נשענת על טעמים היסטוריים ויחסי כוחות ואין קריטריונים שיכולים להצדיק את החריג הזה לשוויונית מבחינת דובר צה"ל. לכן, אני שואלת אתכם האם צריך קבוצה נבחרת או שמא נאמר לדובר צה"ל שהוא צריך לתת שירות שוויוני לכולם, אם בכל זאת צריך קבוצה נבחרת כדי לקדם את המטרות של דובר צה"ל, אז השאלה היא איך לבנות אותה? על איזה בסיס של קריטריונים? ואיך כלי התקשורת צריכים להשתלב בקריטריונים? אם המסקנה שיש מקום לקבוצה נבחרת, אז אפשר לבנות שורה של קריטריונים פרסונאליים, שלא כל כתב צבאי באשר הוא יכול להשתייך כי הקבוצה צריכה להיות יחסית קטנה, בין 20 ל-25 איש. אם עוברים את המכסה אז הקבוצה הזו היא לא יעילה והיא לא תתקיים באופן מעשי, כי לצורך הסיורים והתדרוכים עם הבכירים צריך קבוצה קטנה. תוך כדי עבודה, חשבנו על קריטריונים פרסונאליים

– למשל, שעיקר העיסוק של הכתב הצבאי הוא כתיבה צבאית ולא כתיבה בנושאים אחרים; סיווג בטחוני; ותק - יש לנו ויכוח מסוים לגבי דרישות ותק, השאלה אם יש מקום לדרוש וותק בעיתונאות צבאית או בעיתונאות בכל; דרישות של סודיות וכדומה. בנוסף, שאלנו האם לקבוע תנאי שאותו כתב צבאי, שיימנה על הקבוצה, יהיה כתב צבאי בכלי תקשורת מסוג מסויים, מבחינת סדר גודל, אופי כלי התקשורת, ומה צריכה להיות המעורבות של כלי התקשורת בבחירת הנציג מטעמו? האם הקריטריונים הפרסונאליים יכריעו באופן בלעדי או שלכלי התקשורת יש מרחב תמרון להכריע? ואם כן, האם צריך לתת מרחב תמרון גדול או מצומצם?

אריאל שמידברג: [redacted]

תהילה שוורץ אלטשולר: מה יהיה המדד?

אריאל שמידברג: [redacted]

אילה פרוקצ'יה: אין קושי לעשות את האבחנה הזו?

אריאל שמידברג: [redacted]

אילה פרוקצ'יה: אם היינו קובעים כלל שכל כלי תקשורת מוביל ישלח נציג אחד מטעמו, ואם יש לו כתב צבאי שנסיונו עולה על 7 שנים אז הוא יהיה הנציג, ואם אין לו אז הוא ישלח כתב צבאי עם ניסיון של לפחות שנתיים בכתיבה עיתונאית, האם זה היה מקובל עליכם?

אילאיל שחר: זה מנוגד לאינטרס של דובר צה"ל לשלוח רק נציג אחד מכלי תקשורת. בנוסף, יותר נכון לשלוח דווקא את הצעיר שצריך ללמוד ולא דווקא את הבכיר. הבכירים פחות צריכים את המופעים הללו.

אילה פרוקצ'יה: מכיון שהמטרה של דובר צה"ל היא לקדם את הרמה המקצועית של הסיקור העיתונאי. חשוב לדובר צה"ל להיות בקשר עם הכתבים הצבאיים המובהקים. כי אם הכתב הצבאי המובהק לא יהיה בקשר עם דובר צה"ל, אז הקשר איתו יתנתק. לגבי הכתבים הפחות מנוסים יש רעיון לבנות מערכת של הדרכה שדובר צה"ל ייזום ויישם, וזה נותן תשובה לטענה שצריך לפתח ולקדם, אבל לא על חשבון הותיקים ששם נמצאת הכתיבה הצבאית המובהקת.

אריאל שמידברג: [redacted]

אילה פרוקצ'יה: הבעיה היא ש-2 נציגים מכל כלי תקשורת מביא לכך שתהיה קבוצה גדולה מדי.

אריאל שמידברג: [redacted]

אילה פרוקצ'יה: מתוך מה שאני שמעתי מכל מיני גורמים שהופיעו, הגבול בין כתיבה לפרשנות הוא מאוד מטושטש. כתבים רואים את עצמם גם כפרשנים ויש קושי להבחין ביניהם.

מורן כ"ץ: [redacted]

משה שלונסקי: אני חושב שאנחנו לא צריכים להחליט מי פרשן ומי כתב. זה עניין של המערכת. אני חושב שצריך 10-12 אנשים שהם הוותיקים ואליהם לצרף את החדשים. אבל אנחנו לא רוצים להגיע למצב של 40 כתבים. אני לא חושב שהבעיה היא עם כלי התקשורת המובילים, אלא עם אתרי אינטרנט, עיתונות חרדית ועיתונות ערבית. אנחנו צריכים למנוע את המתח בין דובר צה"ל לכתבים ואת החיכוך ביניהם.

אילה פרוקצ'יה: אם אתה קובע קריטריון של וותק, אז אתה בכל מקרה מכניס את הפרשנים. כשיש לך אדם שכותב כתיבה צבאית הרבה מאוד שנים הוא כבר פרשן.

עופר הראל: לישראל היום יש את לילך שובל שכותבת 7 שנים והיא נחשבת צעירה, אבל היא כותבת הרבה מאוד שנים.

אריאל שמידברג: [redacted]

משה שלונסקי: זה לא יעבוד.

שי ברוך: באופן כללי אני חושב שהמפתח לא צריך להיות הפצה או רייטינג, אלא גודל המערכת החדשותית. מערכת שיש בה 100 אנשים שמחזיקים בתעודת לע"מ, יקבלו נציג 1, 400 יקבלו 4 וכן הלאה.

אילה פרוקצ'יה: למה זה צריך להיות קריטריון? זה ענייני?

שי ברוך: ככל שהמערכת העיתונאית גדולה, אז זה מעיד על היקף העיסוק והסיקור שלה.

אילה פרוקצ'יה: אבל זה לא מבטיח שהם מסקרים את הצבא בהיקף נרחב.

שי ברוך: באתרים מסויימים מערכות החדשות כוללת 10 כתבים ובאחרים יש 100 כתבים שעוסקים בסיקור חדשותי יום יומי. אני לא חושב שצריך להיכנס להגדרה של תפוצה. לפי ההגדרה הזו, להארץ לא יהיה נציג. לדעתי, ככל שיש למערכת יותר עיתונאים, כתבים ועורכים, זה אומר שמדובר במערכת יותר מבוססת, והיא צריכה יותר כתבים.

אילה פרוקצ'יה: תבחין בין הקריטריון של כניסה של כלי תקשורת לקבוצה הנבחרת לבין השאלה של כמה נציגים יש לו. למה זה משנה?

שי ברוך: כי כלי תקשורת שיש בו 100 עיתונאים מייצר היקף חדשותי מסויים ועם פחות עיתונאים מייצר היקף אחר.

משה שלונסקי: אני חושב שזה נכון.

תהילה אלטשולר: זה נותן פתרון לקריטריון של האם כלי התקשורת ארצי או לא.

אילה פרוקצ'יה: אתה למעשה אומר שמספר הנציגים שכלי תקשורת שולח נגזר מהיקף העיתונאים המועסקים במערכת?

אילאיל שחר: אם כלי תקשורת לא יכנס לתא הכתבים הצבאיים כי לא יהיה לו מספר מינימאלי של כתבים מחזיקי תעודת לע"מ, אז עוד מועסקים בכלי התקשורת יגישו בקשה לתעודת לע"מ, זה לא נותן פתרון.

תהילה אלטשולר: לתאגיד היום יש 4 נציגים בתא, שי תוכל להסביר אם זה מוצדק?

משה שלונסקי: אנחנו לא צריכים לדבר על התאגיד כמקשה אחת, אלא להפריד אותם למדיות שונות.

שי ברוך: נכון שיש לנו 4 נציגים והישות המשפטית של התאגיד היא אחת, כמו שהיישות של ynet וידיעות אחרונות היא אחת. אבל אנחנו צריכים 4 נציגים: המדיה בערבית משדרת לכל המגזר הערבי לפי חוק, ואף אחד מהכתבים האחרים לא יכול להחליף את הנציג הזה כי רק הוא דובר ערבית, ואין ביננו שיתוף. נשארנו עם 3 נציגים שהם רשת ב, ערוץ 1 והדיגיטל. גם כשאתה מסתכל על רשת ב' ההשוואה היחידה אליה היא גלי צה"ל, ושתיהן באותו סדר גודל. כאן 11 ההשוואה שלו היא לערוץ 2 ולערוץ 10. בטלויזיה לכל מערכת יש 2 נציגים, פרשן וכתב. אנחנו רוצים לשמר את העניין הזה. 2 כתבים לטלויזיה, כתב אחד לרדיו וכתב אחד לערבית. אמנם אני אחראי על כולם, אבל לכל פלטפורמה יש מנהל אחראי. חוץ מזה יש לנו גם את עולם הדיגיטל שמשה שטיינמיץ מסקר את צה"ל בדיגיטל. זה המבנה שלנו. אנחנו חושבים שצריך לשמר את המבנה הזה, בטח ביחס למתחרים, וככה צריך להסתכל עלינו. מסתכלים עלינו כגוף אחד, וזו הסתכלות לא נכונה. לגבי הערבית, אנחנו גוף התקשורת היחיד שמייצר חדשות בצורה ארצית.

מורן כ"ץ: [redacted]

יוסי ביידץ: מה לגבי טענת הכתבים הוותיקים והפרשנים שכשהקבוצה גדולה אז רמת השיח בחדר משתנה. וחלק מהם הפסיקו להגיע. הדבר השני, אם לא עושים את האבחנה מגיעים לכמות מאוד גדולה של אנשים שלא תאפשר לקיים שיח, אלא רק מונולוג של המתדרך, ואז אין טעם לקבוצה.

מורן כ"ץ: [redacted]

שי ברוך: אני חושב שתפוצה זה קריטריון בעייתי והרבה פעמים זה לא מדיד.

מורן כ"ץ: [redacted]

משה שלונסקי: מה לגבי הגישה של כתב אחד לכל כלי תקשורת?

אילה פרוקצ'יה: כאשר הכוונה היא לכתב הצבאי הבכיר, אם יש כמה. ואם יש רק אחד, אז בתנאי שיש לו לפחות ניסיון של שנתיים.

מורן כ"ץ: [redacted]

אילה פרוקצ'יה: אבל אם דובר צה"ל רוצה לשבת עם הבכירים, אז מתן שיקול דעת לעורכים לא משיג את המטרה הזו.

מורן כ"ץ: [redacted]

אילאיל שחר: יש לי רעיון לפתור את זה. בתא הכתבים המדיניים כן קיבלנו פרשן וכתב מכל כלי תקשורת, ולכל תדריך הגיע רק אחד לפי החלטת כלי התקשורת.

אילה פרוקצ'יה: צריך להבטיח שזו תהיה קבוצה נבחרת, כי שמענו הרבה מאוד טענות שפערי המידע והמומחיות היו תהומיים ובכירי צה"ל התלוננו ואמרו שהם לא מוכנים לקיים מפגשים בגלל פערי המידע.

תהילה אלטשולר: איך זה בתא הכתבים המדיניים? האם גם שם יש פערי מידע?

אילאיל שחר: יש פערי מידע. בהתחלה היינו פלורליסטיים והסכמנו להכניס כל מיני כתבים ולצבוע את התא בצבעים אחרים ואז נוצרו פערי מידע והתדרוכים הפכו להמוניים ולא יעילים, ולכן התחלנו לסנן. לנו היה קריטריון שעיקר עיסוקו הוא סיקור התחום המדיני.

אילה פרוקצ'יה: מה מספר הכתבים בתא הכתבים המדיניים?

אילאיל שחר: סביב ה-20. ברגע שנכנסו הפרשנים ולכלי תקשורת היו 2 נציגים המספר גדל, אבל בכל תדרוך היה רק נציג אחד.

יוסי ביידץ: מי המקביל שלכם לדובר צה"ל?

אילאיל שחר: לשכת רוה"מ, אבל הקשר והאינטנסיביות הם שונים. התא שלנו הוא הרבה יותר מסודר, ויש אכיפה.

שי ברוך: אני רוצה להעיר שיש הבדל בין תא הכתבים המדינים לצבאיים. כי כתב שאיננו מדיני הוא בדרך כלל כתב פוליטי ויש זיקה בין התחום המדיני לפוליטי, ולכן לא צריך למנות כתב מדיני נוסף, כי הפוליטי יכול להשלים אותו. התחום הצבאי מצריך פרופסיה ולכן צריך 2 שעוסקים בזה.

תהילה אלטשולר: אנחנו יכולים לקבוע תנאי סף לחברות בקבוצה שעיקר עיסוקו הוא בתחום הצבאי, וכך אנחנו מצמצמים את מספר החברים. הבעיה הכי גדולה שלנו היא העיתונים החרדיים הקטנים.

שי ברוך: אין להם מערכת חדשות, והם לא יומיים.

תהילה אלטשולר: יש להם עורך, יש להם כתבים.

שי ברוך: אי אפשר להשוות את בועז ביסמוט לעורך בעיתון חרדי, מבחינת היקף העיתונאים והיקף הסיקור העיתונאי.

תהילה אלטשולר: אתה יכול לתת לנו הערכה כמה אנשים יושבי במערכת חדשות בינונית?

שי ברוך: בעלי תעודת לע"מ?

אילה פרוקצ'יה: כן.

שי ברוך: ההבחנה בין מחזיקי תעודת לע"מ לכאלה שלא מחזיקים בתעודה היא חשובה, כי במערכות טלויזיה יש טכנאים וצלמים והשאלה אם סופרים אותם. מערכות חדשות של ynet וואלה יש 40-60.

תהילה אלטשולר: לגבי המקומות הקטנים, כמה שם יש?

אריאל שמידברג: [redacted]

עופר הראל: המקום החם בגיהנום יש רק אחת והיא פרילנסרית.

אריאל שמידברג: [redacted]

תהילה אלטשולר: אבל אז אין לו מערכת. בכל מקרה, אפשר להשאיר שסתומים ושיקול דעת.

שי ברוך: אני חושב שכן צריך לייצר שתי קבוצות כמו בתחום פלילי ובכל קבוצה יהיה נציג אחד. צריך גם להבחין בין "יום ליום" שיש לו 3 כתבים במערכת של "ידיעות אחרונות".

אילה פרוקצ'יה: הנציג של "יום ליום" לא יכנס לקבוצה הנבחרת?

עופר הראל: הוא יקבל מענה בקבוצה של הכתבים החרדים.

אילה פרוקצ'יה: מה גודל מערכת ההחדשות ב"המודיע"?

שי ברוך: אני לא יודע, אבל זה פחות מ-10. אני מדבר על שכירים בלי פרילנסרים.

אילה פרוקצ'יה: אני חושבת שהגודל של המערכת הוא מדיד ונותן מענה לעומת היקף התפוצה.

אילאיל שחר: לפי זה גם "I24" נכנסים.

אילה פרוקצ'יה: יש גם קריטריון של מי קהל היעד, והם לא נכנסים כי קהל היעד שלהם הוא קהל בינלאומי.

משה שלונסקי: צריך להבחין בין מערכת שמייצרת חדשות לבין מערכת שאוספת חדשות ומפיצה אותם.

מורן כ"ץ: [redacted]

אילה פרוקצ'יה: נכון, בעבר הקריטריון היחיד היה השתייכות לתא הכתבים הצבאיים, וזה לא יכול להמשיך להיות הקריטריון. תודה רבה לכם ששיתפתם אותנו בהערכות שלכם.

משה רונן

פרוטוקול ישיבה מס' 5:

משה רונן: עבדתי 40.5 שנה בידיעות אחרונות. התחלתי ככתב לענייני משפט, הייתי 10 שנים עורך חדשות בידיעות אחרונות, למדתי משפטים. הייתה תקופה שכתבתי ספרים עם ששי גז, כתבתי ספר שנקרא המשפט הפלילי יחד איתו. כתבתי ספרים נוספים על אתיקה עיתונאית, אך רוב הניסיון המקצועי שלי הוא בתחום העיתונות.

אילה פרוקצ'יה: מתי פרשת מארגון העיתונאים?

משה רונן: לפני כמה חודשים.

אילה פרוקצ'יה: מה הייתה המעורבות שלך בגיבוש תקנון האתיקה של מועצת העיתונות?

משה רונן: את התקנון הבסיסי, הראשוני, לא כתבתי כי זה לפני זמני, אבל הייתי מעורב בתיקונים, וכתבתי את תקנון אגודת העיתונאים בתל אביב.

אילה פרוקצ'יה: תסביר לנו, מהו ארגון העיתונאים ביחס ליתר הגופים שמאגדים כתבים?

משה רונן: בשנת 1936 בחדר קטן בשדרות רוטשילד קמה אגודת העיתונאים בתל אביב. האגודה הזאת לימים הקימה יחד עם אגודות העיתונאים בחיפה וירושלים את האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל, שהיה הגוף היציג לחתימת הסכמי עבודה.

אילה פרוקצ'יה: האם הגוף הזה התאגד כעמותה? פעל במסגרת משפטית כלשהי?

משה רונן: לא. האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל בחר במנכ"ל לא אהוד, שהצליח להסתכסך עם כולם, כולל מועצת העיתונות. מועצת העיתונות הוקמה ב-1963 על סמך דגם בריטי מ-10 שנים קודם לכן, שבבריטניה כבר קרס ולא קיים. מועצת העיתונות מורכבת משלושה גורמים – נציגי העיתונאים, מו"לים ועורכים, ונציגי ציבור שנבחרים על-ידי שני הגופים האחרים. מועצת העיתונות היא עמותה, החל מלפני כמה שנים. אגודות העיתונאים פשטו את הרגל בשנים האחרונות, ולפני חמש שנים הקימו עיתונאים צעירים את ארגון העיתונאים. אני הייתי נשיא בית הדין לערעורים של אגודת העיתונאים, והם פרשו מהאגודה.

תהילה שוורץ אלטשולר: מה שנשאר מאגודת העיתונאים זה בניין – בית סוקולוב, והחניון הצמוד. הדבר השני הוא כנס אילת לעיתונות. הם לא מייצגים היום עיתונאים. אגודת העיתונאים בירושלים שהייתה גוף שרוב חבריו היו אנשי רשות השידור, מרגע שזו נסגרה, גם הם כבר לא רלוונטיים. ארגון העיתונאים שמסונף להסתדרות הפך להיות הגוף שמייצג הכי הרבה עיתונאים בישראל. הם מייצגים את כל עיתונאי ynet, התאגיד, וכדומה. הוא חלק מההסתדרות – איגוד מקצועי בהסתדרות.

אילה פרוקצ'יה: האם ישנן קבוצות עיתונאים ספציפיות שלא נכנסו לארגון הזה?

משה רונן: רוב הפנסיונרים נשארו באגודה משיקולי חניה (בגלל החניון).

תהילה שוורץ אלטשולר: העיתונאים העובדים שייכים לארגון העיתונאים.

משה רונן: נכון לשבוע זה, אנחנו מנהלים משא ומתן שהאגודה בירושלים תתאחד עם ארגון העיתונאים. האגודה בחיפה פחות או יותר מתה, ורוצה להצטרף לארגון גם היא. זה גוף וולונטרי, לא רשמי, לא של המדינה.

אילה פרוקצ'יה: מה היחס בין הארגון הזה לבין תא הכתבים הצבאיים?

משה רונן: תאי כתבים קיימים באגודת העיתונאים מזה שנים רבות. למשל, הקמתי את תא כתבי המשפט. אח"כ הוקם תא כתבי החדשות. הוא עבד בשיתוף פעולה טוב מאוד עם דובר צה"ל. במסגרת האגודה בתל אביב היה קיים תא הכתבים הצבאיים. בזמנו כתבנו תקנון תאים מקצועיים שאומר שצריך להיות חבר אגודה, וצריך לעסוק בתחום מסוים.

אילה פרוקצ'יה: האם נכון כי זה אינו התא שאנו מדברים עליו היום, כי הוא לא מזוהה עם תל אביב?

משה רונן: זה נכון; פורמלית הוא פעל במסגרת האגודה בתל אביב.

אילה פרוקצ'יה: אם כך זו היסטוריה, כי האגודה התל אביבית כבר לא קיימת.

משה רונן: היא פועלת – מקיימת את בית סוקולוב, ואת הכנס.

אילה פרוקצ'יה: אז תא הכתבים בעצם פועל מכוח עצמו, הוא כבר לא קשור לאגודה?

משה רונן: במסגרת עבודתי בארגון פניתי לתא הכתבים הצבאיים והצעתי להם להיות חלק מהארגון. דיברתי עם אלכס פישמן, והוא אמר לי שהוא כבר לא רלוונטי, והפנה אותי לכתב הצבאי קובי פינקלר וניר דבורי. דיברתי גם עם יוסי יהושוע. הם אמרו שהם לא צריכים אותנו, והם לא הצטרפו לארגון.

אילה פרוקצ'יה: הבנו את היחס בין שני הגופים האלה, ועכשיו נגיע לעניין שלנו, לבעייתיות בקשר לתא הכתבים הצבאיים. הוועדה הוקמה על רקע הבג"צים של Times of Israel. השאלה היא זאת: דו"ץ נותן שירות מיוחד לכתבים צבאיים הכלולים בתא. יש כתבים שמסקרים עניינים צבאיים מחוץ לתא. חלקם לפחות, הגישו בקשות להצטרף לתא הכתבים הצבאיים ולא נענו, ואז נטען שדובר צה"ל מפעיל את סמכותו בצורה מפלה בין חברי התא למי שנמצא מחוצה לו, וזו הפעלת סמכות בדרך בלתי שוויונית והיא מנוגדת לדין. השאלה הראשונה היא האם באמת חייב להיות שוויון מלא? האם כל מי שפונה לדובר צה"ל צריך לקבל את אותו יחס ואותו שירות שמקבל כתב צבאי מובהק? מכיוון שיש לערך השוויון גם סייגים שעשויים להיות סייגים לגיטימיים, השאלה האם בכל זאת אפשר להכיר בקבוצה נבחרת של כתבים צבאיים שתקבל יחס מועדף כאשר לכל היתר נותנים את השירות הבסיסי של הזרמת אינפורמציה שוטפת, ולקבוצה המובחרת נותנים ערך מוסף – סיורים, פגישות עם הרמטכ"ל, ימי עיון וכדומה. אם זה לגיטימי, השאלה היא איך קובעים מה צריך להיות היקף הקבוצה הנבחרת ומה צריכות להיות אמות המידה להימנות עליה באופן שניתן יהיה להגן עליהן משפטית וציבורית?

משה רונן: יש לי בעיה בכלל עם תא הכתבים הצבאיים, כי הוא תוצר של מורשת שנוצרה בשנת 1942 על-ידי בן גוריון שהקים את "ועדת התגובה" שהפכה אחר כך ל"וועדת העורכים". הוועדה

הייתה בנויה על כך שראש הממשלה היה מכנס את עורכי העיתונים היומיים העבריים, משתף אותם בסודות. זה הגיע עד כדי כך, שבא סוכן מוסד שישב בעיראק לשבוע בארץ, ובתוך השבוע הזה מצא בן גוריון לנכון להציג אותו בפני העורכים. מכיוון שבן גוריון נתן להם להיות שותפי סוד הוא גם יכול היה לומר להם מה לפרסם ומה לא. ועדת העורכים מתה, ומסיבת העיתונאים השנתית הפכה לכנס אילת לעיתונות. תא הכתבים הצבאיים הוא המשך של אותה מסורת. משתפים קבוצה נבחרת של עיתונאים בסודות, ונותנים להם איזשהו יתרון חברתי – אני יודע מה עשינו מעבר לגבול אבל לא יכול לספר. את התפקיד העיתונאי של שיתוף המידע, הם לא ממלאים. לצה״ל זה נוח, מכיוון שצה״ל קונה לעצמו בדרך זו קבוצה של מה שנקרא בציבור ״דוברי צה״ל״. תשאלו את האדם בציבור מיהו דובר צה״ל והוא ישיב - רוני דניאל, כי כך הוא נתפס בציבור. הכתבים נהנים מקרבה מסוימת לצבא, שותפות בסודות של הצבא, בתנאי שלא יעשו את תפקידם וידווחו על כך לעיתונות. מירי רגב הייתה סגנית דובר צה״ל, הפכה להיות צנזור וחזרה להיות דובר צה״ל. בתקופה מסויימת היה בג״ץ, דובר צה״ל החליט מה יתפרסם ומה לא יתפרסם ; בגלי צה״ל ידיעה בנושאי צבא מופיעה באופן אחר משהיא מופיעה בכלי תקשורת אחרים...

תהילה שורץ אלטשולר : קשה לי להאמין שזה באמת ככה.

עופר הראל : זה לא עובד ככה היום.

משה רונן : לפעמים מרגישים שידיעה מסוימת בגלי צה״ל מוצגת מזווית אחרת.

אילה פרוקצ׳יה : בכל זאת, אני רוצה להבין עד הסוף. אתה מדבר על אותו תחום שהוא תחום רגיש מבחינה ביטחונית, יש סודיות ותנאים לפרסום. אבל עד כמה שאני הבנתי מכל האנשים שהופיעו פה, יש תחום מאוד רחב, שבו דובר צה״ל נמצא בקשר עם הכתבים הצבאיים מהתא, שאינו עוסק בנושאים הסודיים והרגישים, אלא הוא נותן להם תשומות בנושאים המקצועיים, בהעמקת הידע על מערכות צבאיות, במפגשים עם בכירי צה״ל, כלומר הוא יותר ממוקד בהעלאת הרמה העיתונאית של הכתבים הצבאיים. יש את התחום של סודות הביטחון שעליו אתה מדבר, אבל יש תחום רחב אחר. ישנה גישה שאומרת שאי אפשר לשבת בפגישה עם הרמטכ״ל, כשמצד אחד יושב אדם כמו עמוס הראל, ומצד שני יש אדם שהתחיל לסקר צבא לפני שבוע והוא ברמה אחרת לחלוטין. השאלה אם יש בכלל מקום לקבוצה נבחרת שתקיים קשר מיוחד עם דובר צה״ל, ואם כן, איך צריך להסדירה?

משה רונן : מי בוחר את חברי תא הכתבים הצבאיים – תיאורטית, מי שבוחר הם העורכים של כלי התקשורת. מי צריך להיכנס לתא? לדעתי, מי שעורך בחר בו להיות כתב צבאי, והוא גם חבר איגוד מקצועי. התא נכון שיוקם על ידי הארגון, ואז כל הכתבים שעורכיהם בחרו בהם, והם גם חברי הארגון, הם בתא. צה״ל לא מחליט מי יסקר אותו.

אילה פרוקצ׳יה : נניח שבא דובר צה״ל, ואומר שיש לו יכולת מוגבלת להשקיע השקעה מיוחדת בקומץ אנשים, שלא עולה על עשרים איש, שהם חוד החנית של הכתיבה הצבאית בתקשורת הישראלית, ובהם הוא ירצה להשקיע את המשאבים המוגבלים שיש לו. לכן הוא רוצה להבטיח שלא יגיעו לקבוצה הזאת אנשים שהם לגמרי בתחילת דרכם, שיכול להיות שיתחילו בכתיבה צבאית ומחר יעברו לענייני אופנה או תחבורה או חינוך, ואז כלל לא בטוח שזה עיסוק רציני

מבחינתם. האם ניתן להגיד בצורה חד משמעית שהדבר יהיה נתון לשיקול דעת מוחלט של עורך עיתון, שיכול להיות שיש לו שיקולים נוספים שהם לא לגוף העניין הזה?

תהילה שוורץ אלטשולר: אבל לדו"ץ אין שיקולים?

אילה פרוקצ'יה: שיקולים זרים זו כמובן בעיה, אבל האם זה לא שיקול ענייני? מה לגבי האפשרות לקבוע ניסיון מינימלי, עיקר עיסוק בכתיבה צבאית, כל מיני סטנדרטים אובייקטיביים, שלא דובר צה"ל יקבע, אלא הכללים יקבעו?

משה רונן: יש לי שני נימוקים נגד זה. ראשית, למדתי מהניסיון, כבר מעל 40 שנה בתחום הזה. מתי היו עימותים בין דו"ץ לבין עיתונאים שרצו להיות חברים בתא הכתבים. בזמנו היה שלום כהן שהיה ס' עורך "העולם הזה", עם עבר צבאי. המערכת לא רצתה את השבועון המסוים. שלום כהן עתר לבג"ץ ב1962.

אילה פרוקצ'יה: קראתי אותו לאחרונה, ואמרתי לעצמי - איזו כברת דרך עשינו. פסק הדין מאוד מיושן.

משה רונן: איתן רבין היה מקליט קצינים בצבא, דו"ץ החליט שהוא לא רוצה אותו בתור כתב צבאי.

תהילה שוורץ אלטשולר: למה לא לומר שעורך העיתון ייקבע לפי הקריטריונים?

משה רונן: המחלוקת תהיה לגבי קריטריון הניסיון, כלומר להגיד למישהו שהוא חייב להיות שנתיים כתב צבאי לפני. את מדברת הרבה על נושא המובהקות. אם נחליט שלתא הכתבים הצבאיים יכול להיכנס רק האדם שזה עיקר עיסוקו, מי שיקבע זה העורך. אני לא רוצה שהממשלה תקבע מי יבקר אותה.

אילה פרוקצ'יה: דווקא הקריטריון האובייקטיבי מנותק מכל תוכן של ביקורת, אלא הוא קריטריון פרסונלי של כישורים, מובהקות, ניסיון, רצינות במקצוע, זה יהיה הדבר היחיד. אף אחד לא יוכל למנוע מאדם לסקר לפי סוג הביקורת שהוא מקיים על השלטון.

משה רונן: הבעיה היא שאי אפשר. ישבתי בוועדה שמינו שר המשפטים ושר המשטרה בזמנו בנושא חיסיון עיתונאי והשאלה הייתה מיהו עיתונאי. השאלה הזו הרבה יותר קשה, כשאני גם לא יודע מה זה עיתון.

אילה פרוקצ'יה: אולי תנסה לסכם את עמדתך כדי שתהיה ברורה, גם בפרוטוקול. איך אתה חושב שצריך להסדיר את הנושא?

משה רונן: הבעיה שנראית לי היום היא שאין לנו הגדרה של כלי תקשורת.

אילה פרוקצ'יה: עיתונות ממוסדת אני חושבת שאין ספק שצריכה להיות כלולה. מערכות העיתונים העיקריות, עיתונים מודפסים, קהל יעד ישראלי. לגבי עיתון אינטרנטי ובלוג, האם צריכים להיות כלולים?

משה רונן: אני לא יודע להבדיל ביניהם.

תהילה שוורץ אלטשולר: מערכת חדשות ותפוצה אלה שני התבחינים להגדרה.

משה רונן: מייק אלדר, בעל ניסיון צבאי עשיר, כתב כמה ספרים. נניח שיש לו בלוג. מבחינת ניסיון הוא עוסק בביטחון שנים רבות.

אילה פרוקצ'יה: אם היה לו בלוג של כתיבה צבאית רציפה, רצינית, עם קהל יעד רציני, אני לא רואה דרך להצדיק הבחנה בינו לבין עיתונות ממוסדת.

משה רונן: לפעמים יש בלוג שלא נפוץ, ועדיין יש לו השפעה רחבה. אני הייתי מתייחס לשאלה האם מדובר בכתב במסגרת ארגון עיתונאים. היה בג"ץ של המשטרה, בו טענו שהמשטרה צריכה לאפשר לעיתונאים לחצות קווי משטרה. עיתונאי שנמנה על כלי תקשורת מוכר, וצריכה להיות לזה הגדרה, והוא חבר בארגון עיתונאים מוכר. כאן אתה מגביל את הכמות, כי אתה לא חבר בארגון עיתונאים אם אתה עיתונאי מאתמול.

אילה פרוקצ'יה: ואם הוא לא רוצה להיות חבר בארגון עיתונאים? למה לא?

משה רונן: צריכה להיות קבוצה שיש בה הרבה מאוד חברים, שמתוכה תבחר הנהלה, ועד, של אנשים להם יש קריטריונים של ותק, או אנשים שנבחרו על ידי כלל הקבוצה. נניח שיש 20 איש, מתוכם כל מי שיש לו ותק של מעל X שנים, והיתר שנבחרו, והקבוצה הזו תהיה מעורבת בפולים מצומצמים. אני מציע שתי רמות, אחת רחבה ואחת צרה. אני מבין את שיקוליו של דו"ץ שאם יש מפגש עם סיירת מטכ"ל לפני יציאה לקרב, לא ניתן להביא 70 איש, אבל גם לא ניתן להפלות על סמך שיקולים שהממלכה החליטה עליהם. כעיתונאי אני לא מקבל את זה שהשלטון יקבע מי כן ומי לא, כי כל הקריטריונים יהיו מניפולטיביים.

אילה פרוקצ'יה: אם הם לוקחים דו"ח של ועדה בלתי תלויה לחלוטין, שהציעה קריטריונים בלתי תלויים, ודובר צה"ל מאמץ את הקריטריונים, אז מה יכול להיטען נגד זה? אם הקריטריון הופעל בצורה לא נכונה ניתן לפנות לבג"ץ. אולי כדאי להקים גם ועדת השגה על החלטה של דובר צה"ל?

משה רונן: אני לא יוצא מתוך הנחה שקריטריונים בנויים על שיקולים זרים, אלא היישום.

אילה פרוקצ'יה: כל המערכת המנהלית בנויה על כללים ויישומם.

משה רונן: יקימו עוד ועדה ועוד ועדת ערר. לכן נכון שזה יהיה שקוף והעיתונאים עצמם יבחרו את הקבוצה הנבחרת.

אילה פרוקצ'יה: אבל יש קושי במובן זה שדו"ץ לא יכול להכתיב התארגנות מהסוג הזה. אין לו שום שליטה על איך העיתונאים מתארגנים.

משה רונן: ועדה עצמאית יכולה לפנות לארגוני העיתונאים ולהציע שיוקם פורום כזה.

פרנק מלול ותמי הראל

פרוטוקול ישיבה מס׳ 5:

אילה פרוקצ׳יה: אשמח אם תסבירו לנו על מהות הערוץ שלכם.

פרנק מלול: תודה על זמנכם ועל האפשרות שניתנה לנו להסביר על הערוץ. שמי פרנק מלול, בעברי דיפלומט צרפתי. התחלתי בעניינים אסטרטגיים בצרפת, עסקתי בדוברות של השר, עברתי למשרד הפנים, והייתי יועץ של ראש הממשלה בצרפת. אדון פטריק דרהי אמר לי שצריך לעשות משהו עבור מדינתי. עבדתי בצרפת, אבל הוא דיבר על ישראל. הוא כעס על כך שכשהוא היה בתל אביב, היו טילים ואזעקות, אבל בחדשות הזרות אף אחד לא דיבר על זה. הוא החליט ליצור רשת בינלאומית. אמר לי שמכיוון שבניתי את פרנס24, בוא נבנה משהו דומה ונראה לעולם תפיסה שונה על ישראל והמזה״ת. זה היה באוקטובר 2012. התפטרתי מהממשלה הצרפתית. הגעתי לכאן עם חזון, והוא להראות את המגוון של ישראל. חשבתי והרגשתי, והבנתי למה אנשים שונאים את ישראל והסיבה היא חוסר ידע. בנינו רשת מאפס. רוב התקשורת מראה ששלום אינו אפשרי, אבל אני רוצה להראות שדו קיום זה אפשרי. אני משדר במקביל בצרפתית, אנגלית וערבית בשלושה ערוצים. יש לנו קהל בינ״ל וישראלי.

אילה פרוקצ׳יה: זה טלוויזיה, רדיו?

פרנק מלול: זה טלוויזיה. התחלנו עם 150 עיתונאים, רובם ישראלים, היום אנחנו 400 בתל אביב, יש לנו 60 בארה״ב ו20 באירופה. יש לנו סטודיו גם בפריז ובניו יורק.

אילה פרוקצ׳יה: מתי התחלתם לשדר?

פרנק מלול: יולי 2013.

תהילה שוורץ אלטשולר: מה המודל העסקי שלכם?

פרנק מלול: פרסומות ומנויים דיגיטליים.

אילה פרוקצ׳יה: האם אתם משדרים גם בעברית?

פרנק מלול: עדיין לא.

תהילה שוורץ אלטשולר : הם הגישו בקשה לערוץ בעברית.

תמי הראל : כרגע נדרש שינוי חקיקה על מנת שניתן יהיה לשדר בעברית. אנחנו מנסים לחתור לשם.

תהילה שוורץ אלטשולר : זה יכול להיות יותר פשוט ממה שחושבים.

אילה פרוקצ'יה : מה הנושאים שאתם מתמודדים איתם?

פרנק מלול : חדשות בינ"ל מהמזרח התיכון, וגם מגזין. אבל בעיקר חדשות.

אילה פרוקצ'יה : מה הוביל אותך לוועדה הזו?

פרנק מלול : תמי היא העיתונאית והיא תדבר, אבל לי יש שני מסרים. בארה"ב אנחנו יותר טובים מה-BBC, באירופה אנחנו טובים יותר מערוצים אחרים. אם אני רוצה להתחרות איתם ולהראות להם את המציאות הישראלית אני צריך חומרים. בעיניי הערוץ הזה הוא כלי של מדינת ישראל. אני עצמאי ולכן זה מחזק אותי, אבל בשביל זה אני צריך חומרים ומידע. הדבר השני זה שאנחנו כרגע הערוץ של העולים החדשים. יש הרבה עולים דוברי צרפתית ואנגלית בישראל שצופים בנו. השירות שלנו עונה על הצרכים שלהם.

תמי הראל : אני המשנה לסמנכ"ל התוכן, ומנהלת הערוץ בצרפתית. כמו שפרנק הסביר, אלו 3 ערוצים מקבילים. בכל בוקר יש ישיבת תוכן, יושבים שם שלושת מנהלי הערוצים ומחליטים מה האג'נדה של היום. אנחנו ערוץ חדשות בינ"ל והמוקד שלנו הוא מה שקורה בישראל ובמזה"ת. בעצם אנחנו יכולים לראות בצורה מאוד ברורה שכשמתרחשים בארץ אירועים חדשותיים אלה הפסגות שלנו בצפייה.

אילה פרוקצ'יה : השלוחה בישראל נחשבת המרכז של החברה הזו?

תמי הראל : המרכז הוא בארץ, כשיש סניפים בצרפת, בארה"ב.

אילה פרוקצ'יה : אני מבינה שהקהל הישראלי הוא מינימלי ביחס לקהל היעד הבינ"ל?

תמי הראל: עד לפני מספר חודשים כלל לא שידרנו בישראל. רק לפני כמה חודשים יכולנו לראשונה לעלות בHOT. אנחנו במגעים עם גופים נוספים כדי להיות משודרים בכל פלטפורמה ישראלית. עד לפני כמה חודשים יכלו לראות אותנו באמצעות הרשת. בעולם – אנחנו גם בכבלים וגם בלווין. הקהלים העיקריים שלנו הם באירופה בארצות דוברות צרפתית, ארה"ב ומדינות דוברות ערבית, שם יש לנו צופים רבים מאוד לא בפלטפורמה של טלוויזיה אבל דרך האינטרנט.

אילה פרוקצ'יה: אולי תעברי להסביר לנו מה טיב הקשר שלכם עם דובר צה"ל ומה בקשתכם?

תמי הראל: מהרגע שעלינו לאוויר כמו בכל ערוץ טלוויזיה יש לנו כתבים בכל התחומים. אתם בוודאי מבינים שהצופים שלנו מתעניינים בעיקר בתחום הצבאי, כי הם מבינים שאנחנו נותנים קול אחר מהקולות שנשמעים בעולם באופן כללי. שלושת הכתבים שלנו מגיעים לכל מקום שצריך עם צלם. אצלנו יוצאים לשטח שלושה כתבים, אחד בכל שפה. יש לנו 3 כתבים צבאיים, אחד לכל ערוץ, ואנחנו מן הסתם מסקרים את כל האירועים הביטחוניים שמתרחשים בישראל. אנחנו מוגדרים כערוץ חדשות בינ"ל, ולכן אצל דו"ץ אנחנו בקטגוריית תב"ל (תקשורת בין לאומית). הגישה שנותנים לנו בענף תב"ל לא דומה לזו שניתנת לאנשים המצויים בתא הכתבים הצבאיים. הכתבים שלנו הם ישראלים, שלושתם שירתו בצבא, אין בעיה לעבור סיווג ביטחוני.

אילה פרוקצ'יה: הם עוסקים בכתיבה גם במישורים אחרים?

תמי הראל: לא, הם עוסקים בנושאי צבא וביטחון בלבד.

אילה פרוקצ'יה: מה חסר לכם בקשר עם דו"ץ במסגרת תב"ל?

תמי הראל: חסרה לנו קבלת האינפורמציה, הגישה, מה שמקבלים חברינו הישראלים. זה מצחיק כי אנחנו ישראלים בעצמנו.

תהילה שוורץ אלטשולר: נגיד שלכלי תקשורת בחו"ל יש פרילאנסר בישראל, את חושבת שהוא צריך להיות כמוך?

תמי הראל: לא. מצד אחד אנחנו מוגדרים כערוץ בינ"ל, אבל מצד שני אופי הסיקור שלנו הוא ישראלי. אנחנו כפופים לצנזורה. אופן הסיקור ישראלי.

עופר הראל: את סוג של מקבילה לג׳רוזלם פוסט.

תמי הראל: נכון מאוד.

אילה פרוקצ׳יה: ההבדל הוא שלג׳רוזלם פוסט יש קהל יעד ישראלי משמעותי, ולכם לא.

תמי הראל: אבל אנחנו לא מנסים לשכנע את המשוכנעים.

תהילה שוורץ אלטשולר: אז למה שדו״ץ בתוך תב״ל לא ייתן לכם את המידע?

תמי הראל: היינו בפגישה עם קציו מדו״ץ, נתנו לו דוגמאות לכתבות שרצינו לסקר ולא ניתן לנו אישור – ביקשנו להתלוות להפלגות חיל הים מול חופי עזה ולבנון. ביקשנו להתלוות לתרגיל שריון, ביקשנו להתלוות לצלפים, אנחנו מנסים לתת את האווירה מהשטח. ברגע שאין לנו גישה זה פוגע בנו ומונע מאיתנו לעשות את העבודה שלנו. זו עיקר הבעיה. אני מבינה שאנחנו שלושה ערוצים, אבל יכול להיות שיהיה אפשר להכניס לפחות כתב אחד. אני חייבת להגיד שיש לנו מילת מפתח שאנחנו מאמינים בה והיא סינרגיה. אנחנו מאוד רזים. גם אם יש לנו כתב אחד שמשיג אישור לעשות דבר כזה בשפה מסוימת, הערוצים בערבית ובאנגלית יעשו אדפטציה לאותה כתבה.

אילה פרוקצ׳יה: יש לכם תעודות לע״מ?

תמי הראל: כן, כמובן.

עופר הראל: בעצם את אומרת – אנחנו כלי תקשורת ישראלי אבל עם הפנים החוצה.

תהילה שוורץ אלטשולר: אם תקבלו אישור לעשות חדשות בעברית זה ישנה את כל הסיפור. אבל כל עוד אתם לא מקבלים זו באמת שאלה. ההבחנה שלנו עד היום הייתה מאוד ברורה, מי עם הפנים פנימה ומי עם הפנים החוצה, כשמקרה הגבול שלנו היה Times of Israel. זה יוצר את השאלה מה ההבדל ביניכם לניו יורק טיימס או הוושינגטון פוסט?

עופר הראל: הם מערכת ישראלית.

תמי הראל: אנחנו באים בעיניים ישראליות.

אילה פרוקצ׳יה: לכן גם עניין העברית הוא לא מהותי מבחינתכם.

תמי הראל: לקהל הישראלי יש מספיק אמצעי תקשורת משלו. מי שצופה בנו זה העולים החדשים, אנשים שלא מדברים עברית.

אילה פרוקצ׳יה: יכול להיות שיהיה קושי מסוים בהכנסת כלי תקשורת שהם לא ספציפית ישראלים, מחשש שתהיה הצפה. אבל אולי צריך לתגבר את האינפוט שאתם מקבלים במסגרת תב״ל, ולנסות לקרב עד כמה שאפשר את המדיניות של תב״ל למדיניות של הכתבים הצבאיים.

תמי הראל: הפניתי בדיוק את אותה שאלה לדובר צה״ל – התשובה היא על פניה הגיונית: המשאבים שלנו מוגבלים. אם אני צריך להחליט למי לתת ראיון עם מפקד כוח מסוים, אני אעדיף לתת את הראיון לערוץ 2 ששם יש חשיפה הרבה יותר גדולה לישראלים.

אילה פרוקצ׳יה: אבל זו הסתכלות צרה, יש כאן חשיבות לתקשורת הפונה לקהל לא ישראלי.

תהילה שוורץ אלטשולר: אנחנו לא צריכים לעשות לדו״ץ את העבודה שלו במובן הזה.

תמי הראל: העניין הוא שכרגע אנחנו לא מקבלים את מה שאנחנו מבקשים.

תהילה שוורץ אלטשולר: את מאתגרת מבחינתי את ההתייחסות לכלי תקשורת ישראלי, פתאום אני לא בטוחה בזה. תחום השיפוט שלכם ישראלי?

תמי הראל: לא, אבל יתבעו אותנו גם וגם. לצנזורה אנחנו כפופים ב%100.

אילה פרוקצ׳יה: מאוד חשוב לתת למנגנון התקשורתי הזה את כל האינפוט האפשרי ולפתח אותו.

תמי הראל: דו״ץ לא דומה למשטרה בעניין זה. במשטרה, אנחנו מקבלים גישה מלאה. שם אין להם את ההבדל הזה. הם מכירים אותנו על בסיס אישי.

תהילה שוורץ אלטשולר: אבל שם אתם גם כן עובדים מול תב״ל.

תמי הראל: הוא מכיר אותנו אישית. מול הצבא אנחנו מרגישים פספוס למרות האינטרס המשותף.

פרנק מלול: צריך להבין שאם אנחנו רוצים להצליח במשימה שלנו, אנחנו צריכים להתחרות, וכדי להתחרות אנחנו צריכים בלעדיות ואמינות.

תמי הראל: נשמח לשינוי, אנחנו קיימים כבר חמש שנים ואנחנו יכולים ונשמח לעשות הרבה יותר.

אילה פרוקצ׳יה: האם יש גופי תקשורת נוספים דומים לכם?

תמי הראל: לא.

ג'ו פדרמן

פרוטוקול ישיבה מס' 6 :

איילה פרוקצ'יה: אני מודה לך שנענית להזמנת הוועדה. מטרת הוועדה היא לבחון את מערכת היחסים בין דובר צה"ל לבין הכתבים הצבאיים, על רקע הליכים משפטיים של כתבים צבאים מ-Times of Israel שרצו להיכנס לתא הכתבים הצבאיים וסורבו, על הרקע הזה ישנם הליכים משפטיים ובמסגרתם הוקמה הוועדה. הוועדה עוסקת בעיקר בכתבים צבאיים ישראליים ואנחנו רצינו להרחיב את ההסתכלות שלנו גם לכיוון הכתבים הבינלאומיים, כדי שתהיה לנו תמונה יותר שלמה של כל המערכת של הכתבים הצבאיים, וחשוב לנו לשמוע ממך, איך אתה רואה את מערכת היחסים בין הכתבים הזרים לבין דובר צה"ל, והאם אתה חושב שנכון לשמור על ההפרדה בין הכתבים הזרים לבין הכתבים הצבאיים ישראליים, ומה צריך לשנות בה, אם בכלל?

ג'ו פדרמן: יש לי הרבה מחשבות על העניין הזה. אני יו"ר אגודת העיתונאים הזרים ואני מייצג את כל התקשורת הזר בעניין הזה. במקביל, אני מנהל את סוכנות הידיעות AP בישראל ובשטחים. זה נושא שאני מכיר היטב. המסקנה שלי אחרי 15 שנים היא שהמעמד של הכתבים הזרים הוא סוג ב'. זה בא לידי ביטוי בכך שהכתב של Times of Israel לא מקבל מעמד של כתב צבאי. בעבר במרבית הפעמים כשיש איזשהו אירוע בטחוני רגיש, אז מעבירים מידע קודם לישראלים ורק אחר כך לזרים. אני דיברתי עם דובר צה"ל בעניין הזה לפני חודש בערך, ומאז יש שיפור. למשל ההודעה על המנהרות בצפון, הם נתנו את המידע לכתבים הישראלים ולכתבים הזרים באותו זמן. יש שיפור בזה, והם מבינים שזה משהו חשוב. אני מקווה שהם ימשיכו בזה. נקודה שנייה היא שהיו כל כך הרבה קיצוצים בתקשורת הזרה שאין כלי תקשורת שיש להם כתב צבאי זר במשרה מלאה. בצוות שלי יש רק 2 כתבים ואני לא יכול לתת למישהו להתעסק פול טיים עם הצבא. מי שכן יכול לעשות את זה, צריך לתת לו את המעמד, כמו ג'רוזלם פוסט ו- Times of Israel. אני תומך בזה מכמה סיבות: 1. אני מאמין בשקיפות מקסימאלית – יש אינטרס ציבורי בזה. במקרה של הצבא להודעות שלהם יש השלכות גלובליות וזה רלוונטי גם לכתבים הזרים, ולא צריך לדבר רק עם הכתבים הישראליים. זה חשוב שתהיה נגישות לנושאים הצבאיים. לפעמים זה יותר רלוונטי לתקשורת זרה מאשר לתקשורת המקומית. 2. אנחנו מקבלים את המידע בסופו של דבר, אם אני רואה שרוני דניאל מודיע משהו אני יודע מאיפה זה ואני פונה לצבא ומבקש לקבל את המידע. העובדות יוצאות בסוף בכל זאת. לכן, עדיף שהמידע הזה יתקבל במישרין מהצבא ולא דרך רוני דניאל. אני לא רואה שום אינטרס למנוע ולא לתת לאנשים האלו את המעמד הזה.

משה שלונסקי: אתה רוצה להיות חבר בתא הכתבים הצבאיים או לקבל יחס שווה כמעט לכתבים צבאיים בפורמט של כתבים זרים? כי מדבריך אני מבין שהרצון שלך הוא לקבל את המידע בזמן.

ג'ו פדרמן: אני רוצה גם לקבל את המידע באותו זמן, אבל גם לקבל הזדמנות להשתתף בתדרוכים שנערכים לכתבים הצבאיים. אמנם אין לי את המשאבים להיות בכל התדרוכים, אבל אני רוצה שתהיה לי את האפשרות.
משה שלונסקי: אם יעשו משהו ייחודי לזרים, זה יהיה בסדר?

ג'ו פדרמן: כן, אבל תמיד עדיף להיות עם הישראלים בחדר.

איילה פרוקצ'יה: האם לאלמנט של הסיווג הבטחוני יש השלכה להבחנה בין כתבים זרים לישראלים?

ג'ו פדרמן: רוב העובדים בתקשורת הזרה בישראל הם אנשים ישראלים ששירתו בצבא. זה לא שישלחו מישהו מעזה.

איילה פרוקצ'יה: אתם מקבלים את המידע מהענף התקשורת הבינלאומית בדובר צה"ל, ואילו הישראלים מקבלים את המידע ממדור הכתבים הצבאיים. האם צריך לאחד אותם או להשאיר אבחנה ביניהם?

ג'ו פדרמן: לא אכפת לי איך הם עושים את זה, ובלבד שנקבל את המידע במקביל. יש יתרון שענף תקשורת בינלאומית מעביר את המידע כי יש שם דוברי אנגלית ודוברי צרפתית?

איילה פרוקצ'יה: זאת אומרת שאתה לא מתנגד להפרדה האדמיניסטרטיבית?

ג'ו פדרמן: נכון. חשוב שנקבל את האינפורמציה. איך הם מחלקים אותה זו החלטה שלהם, בעיקר מבחינת העיתוי.

איילה פרוקצ'יה: מבחינת טיב האינפורמציה, אני מבינה שאין בעיה.

ג'ו פדרמן: כן.

<u>עמוס הראל</u>

<u>פרוטוקול ישיבה מס׳ 6:</u>

איילה פרוקצ׳יה: תודה שנענית להזמנת הוועדה. אתן רקע קצר על הקמת הוועדה ואמקד את השאלות שהיינו רוצים את התייחסותך לגביהן. הרקע הוא עתירות לבג״ץ של כתבים בכלי תקשורת שאיננו נמנה על אותם אמצעי תקשורת ששותפים לתא הכתבים הצבאיים, כשהטענה היא לאפליה בסוג השירותים שדובר צה״ל נותן לכתבים שנמנים על תא הכתבים לעומת כתבים צבאיים שמסקרים ענייני צבא שנמצאים מחוץ לתא, ושהתצורה הזו של הפעלת סמכות מנהלית של דובר צה״ל אינה חוקית כי היא פוגעת בערך השוויון ושצריך לתת שירות שוויוני לכלל העיתונאים שמסקרים ענייני צבא. על רקע זה הוקמה הוועדה כדי לבחון את מערכת היחסים שבין דובר צה״ל לבין העיתונאים שמסקרים ענייני צבא ולבוא עם המלצות כדי להבנות מסגרת ראויה שגם תעמוד במבחנים משפטיים וגם במבחנים ציבוריים לניהול כל המערכת הזו. השאלה הראשונה, היא האם צריך שוויון מלא בין כל העיתונאים שמסקרים ענייני צבא או שנכון בכל זאת להשאיר קבוצה נבחרת כדי שדובר צה״ל יוכל לתת לה איזשהו ערך מוסף של תשומות. אם כן, מה צריכים להיות הקריטריונים להשתייכות לקבוצה הזו. האם קריטריונים פרסונאליים בלבד כמו סיווג בטחוני, וותק מינימאלי, עיסוק עיקרי בכתיבה צבאית וכולי? או האם נכון לבסס את זה על קריטריונים מוסדיים, כלומר לבחון מה הם כלי התקשורת שכתביהם יכללו בקבוצה הנבחרת? או שמא אולי קריטריונים משולבים?

עמוס הראל: זו לא הימים ששלונסקי זוכר ככתב בתא הכתבים. התא עבר המון שינויים. אני עשרים שנה כתב צבאי. יש בתא מספר גדול יחסית של כלי תקשורת ויש בו כתבים עם פערי ידע מאוד גדולים ביניהם. היום יש גם תחרות מאוד גדולה בין כלי התקשורת שנאלצים לשדר 24 שעות ביממה שבעה ימים בשבוע. התקשורת שבאופן כללי היא בגישה יותר עצמאית ולעומתית לגבי הממסד, בתחום של הכתבות הצבאית לא נמצאת שם. אם נסתכל על מה שקורה מחוץ לתא, יש הרבה ביקורת על הפרקטיקה של עיתונות של הממסד. כל פעם שיש אמברגו עם הודעת דובר צה״ל, יהיה מי שיפר את האמברגו בטוויטר. בתדרוך הראשון של מנליס הוא התייחס לאמירה של סמוטריץ׳, בהתחלה ציטטו אותו כגורם צבאי בכיר אבל מהר מאוד עשו לו ״הרמת מסך״ וגילו שזה הוא, למרות שהוא לא התכוון שזה יהיה לפרסום. פעם דברים היו נסגרים בהבנות ג׳נטלמניות והיום הדברים דולפים וההסכמים לא מחזיקים. המצב החדש מלווה בהרבה קשיים. ראיתי את הדיאלוג עם הנהלת התא בשנתיים האחרונות למצוא פתרון. היום הרמטכ״ל מדבר עם 25-30 איש עם פערי ידע גדולים גם של ניסיון צבאי וגם של היכרות.

משה שלונסקי: כולם מגיעים?

עמוס הראל: חלקם כן. דובר צה״ל עשה טעות שהוא לא צירף את Times of Israel, הם לא שונים מג׳רוזלם פוסט. לא נראה לי מופרך להכניס עוד כלי תקשורת.

יוסי ביידץ: יש פרקטיקה של לזמן קבוצה מצומצמת מתוך התא?

עמוס הראל: בימי בוגי, רות ירון ניסתה לכנס את בוגי עם פרשנים. הדבר הזה גרם לתרעומת ולהתנכלות של כתבים לרמטכ"ל. בתאים אחרים זה עובד, בתא הכ"צים זה לא כל כך עובד.

יוסי ביידץ: מי יקבע מי יכנס לקבוצה הנבחרת?

עמוס הראל: קריטריונים של ניסיון, מספר קוראים, תפקיד.

איילה פרוקצ'יה: מה צריך להיות ההיקף של הקבוצה הנבחרת?

עמוס הראל: ההיקף צריך להיות בסביבות 20-30 איש. במבצעים עושים "פול" שנכנסים חלק ונותנים את המידע ליתר הכתבים שלא נכנסו.

משה שלונסקי: תקבעו אתם מי חבר בקבוצה.

עמוס הראל: זה לא יעבוד. בשוק תקשורתי של היום, כל אחד שומר על האינטרסים שלו ולא של אחרים. רמת התחרות והאיבה מאוד גדולה.

איילה פרוקצ'יה: ההנחה שלך היא שצריכה להיות קבוצה קטנה?

עמוס הראל: אם אפשר היה לחזור למצב של 5-6 פרשנים שהם קבוצת אמון מבחינת בטחון מידע, אם אפשר היה ליצר את זה, זה היה טוב, אבל זה לא אפשרי.

יוסי ביידץ: יש שאלה מי יקבע את הקבוצה הזו, אם הצבא יקבע זה יעורר קושי.

איילה פרוקצ'יה: אני רוצה לחזור לאופי הקריטריונים. מה לגבי סיווג בטחוני?

עמוס הראל: לפני 20 שנה עשו, היום אני לא יודע אם עושים.

איילה פרוקצ'יה: צריך סיווג?

עמוס הראל: אם יש כוכביות אדומות ליד מישהו אז שיבדקו אותו, אבל לא צריך את כולם.
עופר הראל: יבא פאנט הערבי ויבקש להיכנס, מה יעשו איתו?

איילה פרוקצ'יה: מה לגבי וותק?

עמוס הראל: וותק לא שווה ידע. אני חושב שיש צורך במידה של התמצאות מינימאלית. אבל מה נעשה עם כתב חדש ללא וותק? לא נכניס אותו בשנתיים הראשונות?

איילה פרוקצ׳יה: תעודת לע״מ מחייבת שנת ניסיון ועוד שנת התחייבות של כלי התקשורת להעסיק את הכתב.

עמוס הראל: זה נראה לי הגיוני. גילי כהן הגיעה מ״במחנה״, היא הייתה כתבת (המסקרת את אזור) שפלה אצלנו לשנתיים והפכה לכתבת צבאית מצוינת. הסטנדרטים של לע״מ נשמעים לי מצוינים.

איילה פרוקצ׳יה: יש הצעה לקיים מערכות של הכשרה של דובר צה״ל ולשכת העיתונות הממשלתית עד שהם יכנסו לקבוצה הנבחרת, מה דעתך?

עמוס הראל: על פניו נשמע לי טוב. היום המצב של פערי הידע גורם להורדת רמת התדרוכים. גם האווירה שהיא אגרסיבית ותחרותית יוצרת אי נוחות למתדרכים, בגלל שזה הופך להצגה.

איילה פרוקצי׳ה: מה לגבי קריטריון של עיקר עיסוק בכתיבה צבאית?

עמוס הראל: בוודאי.

איילה פרוקצ׳יה: במישור המוסדי, האם השאלה לאיזה כלי תקשורת את שייך היא רלוונטית?

עמוס הראל: לדעתי כן, אבל האם אפשר לתפור את החליפה המשפטית שתגן על זה?

איילה פרוקצ׳יה: כלי תקשורת ממוסד, עם היקף תפוצה, גם מודפס וגם אינטרנטי.

עמוס הראל: לע״מ ניסו להסדיר את זה ולא הצליחו.

איילה פרוקצ׳יה: מה לגבי כלי תקשורת ישראלי שמכוון כולו או בעיקרו לקהל יעד בינלאומי?
עמוס הראל: בעיני זו הבחנה מאוד ברורה. גם המסר וגם השקיפות שהצבא צריך להציג מול כלי תקשורת שמשדרים לאזרחים בישראל הוא שונה ממי שמשדר לעולם. גופים כאלה לא צריכים להיות בפנים.

איילה פרוקצ׳יה: מה לגבי I24news ?מרכז עיסוקו בישראל והוא שונה מכלי תקשורת זרים, והם פונים גם לעולים בארץ?

עמוס הראל: זו נישה זעירה.

איילה פרוקצ׳יה: מה לגבי בלוגר שעוסק בכתיבה צבאית רצינית? האם לכלול אותו בקבוצה או לא?

עמוס הראל: אין מודל כלכלי שיכול להחזיק בלוגרים רציניים. אם זה אתר שיש לו יו"ר דירקטוריון, מערכת חדשותית וכולי אז כן.

איילה פרוקצ'יה: כלומר להתנות את זה בגוף עסקי ומערכת חדשות?

עמוס הראל: אפשר לתת לו מידע גם אם הוא לא חלק מהקבוצה הנבחרת.

עופר הראל: אולי נייצר ועדת חריגים לבלוגרים רציניים?

איילה פרוקצ'יה: אם נקח את הקריטריונים הפרסונאליים וכלי התקשורת המובילים, איך נחבר בין שני המישורים כדי לייצר קבוצה נבחרת? אפשר רק קריטריון פרסונאלי, אפשר רק קריטריון מוסדי - כלי תקשורת – כלומר שהם יחליטו את מי הם שולחים. ויש אפשרות לשלב את שני המישורים ביחד – קביעת תנאי מינימום וכשאתה ממלא המינימום, כלי התקשורת יחליט את מי הוא שולח.

עמוס הראל: אפשר לנסות, אני לא בטוח שזה יצליח. אני הייתי מתחיל עם קריטריונים של איזה כלי תקשורת נכללים לפי תפוצה וכו'.אם קובעים תנאי פתיחה אובייקטיביים שלא נועדו למנוע כניסה של כתבים פרסונאליים, אז אפשר לקבוע קריטריונים כאלה.

איילה פרוקצ'יה: מה שאנחנו מדברים הוא לתקופות של שגרה. האם בתקופות מלחמה צריך איזשהו הסדר מיוחד?

עמוס הראל: מה שצריך להבין הוא שהאינטנסיביות הופכת הרבה יותר גדולה בזמן מלחמה. הדובר עולה על "קו חכם" והוא מתדרך שלוש פעמים ביממה. הוא מעביר הרבה חומרי רקע, הרגישות הופכת יותר גדולה וכך גם הסיכון של דליפת מידע. לכן צריך להפריד בין הקבוצה הנבחרת לבין היתר. זאת כדי להבטיח עמידה באיזה שהם כללים מוסכמים, וזה מאוד חיוני. זה לא בנוי על תעודות יושר אלא על סטנדרט עיתונאי.

איילה פרוקצ'יה: אפשר לומר שבתקופת מלחמה אפשר לקחת קבוצה קטנה של 5-6 מהמובהקים ולעבוד איתם בצורה שונה מאשר עם כל היתר?

עמוס הראל: את זה הצבא לא עושה.

איילה פרוקצ'יה: אז אתה בעצם אומר שצריך להשאיר את העניין הזה לפעילות לא ממוסדת?

עמוס הראל: כן.

עופר הראל: אתה רואה מצב שבו בתדרוך עם הרמטכ"ל יושבים 40 איש?

עמוס הראל: לא. צריך לפתוח את הקבוצה הנבחרת ולצרף רק עוד קצת.

יוסי ביידץ: איפה אתה משרטט את הקו?

איילה פרוקצ׳יה: אתה מכיר קצת הסדרים דומים בעולם?

עמוס הראל: לא מספיק. יש כתבי פנטגון. אני חושב שבאופן כללי זה בנוי באופן דומה לשלנו, אבל האינטנסיביות היא שונה.

איילה פרוקצ׳יה: עד כמה בפנטגון פורסים את זה רחב?

עמוס הראל: הם הרבה יותר מסודרים ויותר שוויוניים.

משה שלונסקי: אבל הם לא נותנים כלום. פה יותר סגורים ומקבלים יותר חומרים באופן אינטנסיבי יותר.

עופר הראל: בארה״ב ובבריטניה עדיין יש יותר כבוד לעיתונאים.

יוסי ביידץ: האם לצבא צריכה להיות אמירה מספרית לגבי כמה אנשים יהיו בקבוצה?
עמוס הראל: לדעתי צריכים להיות שניים מכל כלי תקשורת הגדולים. כתב ופרשן. יש נפח סיקור תקשורתי גדול שמצדיק הקצאה של שניים לכלי תקשורת.

ברברה אופל רום

פרוטוקול ישיבה מס' 6:

איילה פרוקצ'יה: אני מודה לך שנענת להבנת הוועדה. הוועדה בוחנת את מערכת היחסים בין דובר צה"ל לבין הכתבים הצבאיים הישראלים. איך את רואה את מערכת היחסים בין דובר צה"ל לבין הכתבים הזרים? אמנם עיקר העבודה של הוועדה נוגעת לתא הכתבים הצבאיים הישראלים ולקשר שלו עם דובר צה"ל, אבל אנחנו רוצים להרחיב את הראייה שלנו גם לכתבים הזרים, ולראות איך הם משתלבים במערכת. מה לדעתך צריך לשנות, אם בכלל, ואיפה את רואה את הבעיות העיקריות?

ברברה אופל-רום: יש בעייתיות ואני יכולה לפרט. אני מקווה שהוועדה תסדיר את העבודה גם מול דוברות משרד הבטחון ודוברות השר ולא רק מול דובר צה"ל.

איילה פרוקצ'יה: המנדט של הוועדה נוגע לדובר צה"ל ולא למשרד הבטחון, אבל אנחנו שמענו גם את דוברת המשרד וגם את דובר השר לשעבר, ואנחנו לוקחים גם את הראייה שלהם בחשבון.

ברברה אופל-רום: מי שלא נמצא בתוך התא לא מקבל מידע והתא מתנהל כמו מאפייה. הם מקבלים את המידע בכפית זהב. הם מוזמנים בתדירות לקצינים בכירים באופן סדור, להרמת כוסיות, להחלפות פיקוד. הם זומנו בעבר ללוות את הרמטכ"ל וסגן הרמטכ"ל בנסיעות לחו"ל. אם לא נמצאים בתא הכתבים הצבאיים אז לא נמצאים באותם אירועים. הדבר הכי אבסורדי והכי מרגיז שנהג לאורך שנים היה העניין של הפצת הודעות. הכתבים הצבאיים הישראליים היו מקבלים הודעה לעיתונות הרבה לפני הכתבים זרים גם אם לא מדובר במשהו רגיש. לשמחתי, זה השתנה בדובר צה"ל. מבחינת דוברת משרד הבטחון ודוברות השר זה לא השתנה, אבל לפחות בדובר צה"ל אני חושבת שמקבלים את ההודעות בזמן אמת יחד עם הכתבים הצבאיים הישראליים וזה הישג אדיר. יש הרבה עיתונאים זרים שהמשימה שלהם היא אך ורק לעסוק בבטחון. בלשכת העיתונות תוכלו לראות מאות חברים באופן קבוע. אבל מבחינת הכתבים הקבועים יש 15 כתבים שהם אך ורק מסקרים וכותבים על ענייני בטחון. אמנם רוב הכתבים הזרים ממוקדים בהשלכות של הכיבוש. אבל עדיין יש כתבים שמתעסקים רק בבטחון, בשת"פ אסטרטגי, באמל"ח וכו'. זה היה מעליב שרק אחרי כמה שעות או יום מקבלים את המידע לעומת מה שמקבלים הכתבים הצבאיים. זה כבר לא קיים היום ואני נותנת את הקרדיט לרונן מנליס.

איילה פרוקצ'יה: חוץ מהעניין של העיתוי, האם לדעתך צריך לעשות עוד משהו כדי להביא לשוויון בין הכתבים הישראלים לכתבי החוץ?

ברברה אופל-רום: אני הייתי מדגישה את הכתבים הזרים שעוסקים בבטחון כעיסוק עיקרי. זה מאפשר לאבחן בין כתבים זרים שלא עוסקים באופן רציני בענייני צבא. אני יכולה לספק לכם רשימה של הכתבים. הדרישה של הכתבים הוא ליותר נגישות, להזמין אותם להחלפת פיקוד,

להרמת כוסית שיבואו ויכירו את הקצונה החדשה. במהלך השנים, רק אם האלוף עצמו או אשתו, שאני איתם בקשר, היו מזמינים אותי באופן אישי הייתי יכולה להגיע לטקסים של חילופי פיקוד. למשל, את אמיר אבולעפיה הכרתי אותו כשהוא עוד היה רב סרן, ויצרתי איתו קשר בונה אמון. בלי האמון ובלי הגישה ובלי ההיכרות האישית לא ניתן לסקר את הצבא. אם כתבים זרים היו מכירים את הפנים האנושיות של הצבא, הם היו מסקרים את הצבא אחרת.

משה שלונסקי: את מציעה להקים תא כתבים זרים?

ברברה אופל-רום: אני רוצה יותר הזדמנויות למפגשים פנים אלא פנים. יש לי קולגות בפנטגון שמבקשים מהכתבים להתלוות לגורמים בכירים בנסיעות לחו״ל, וזה דבר בעל עוצמה. הכתב נכנס לתודעה ולראש של הגורם שהוא מסקר. אני יודעת שבעיתונות טהורה יש כאלה שלא רוצים שנפתח רגשות ושייכות למסוקר. אבל אני יודעת שכשמסקרים בישראל מלחמות שמתקיימות כל כמה שנים, צריך לתת גישה לקבוצה הקטנה של הכתבים הצבאיים הזרים שמסקרים את הצבא.

משה שלונסקי: האם צריך תא כתבים זרים לענייני צבא?

ברברה אופל-רום: בזמנו דיברתי עם אבי בניהו והצעתי לשים כמה כתבים זרים שעוסקים בתא באופן מלא כמשקיפים בתא. אני אפילו הסכמתי שכשעושים שיחת ועידה תוך כדי לחימה, רק להקשיב לשיחה ולא לדבר. ויתרתי על הזכות לדבר, רק כדי להיות שם. אבל זה לא יצא לפועל. אני לא מבינה למה ערוץ 7 בפנים ו״דיפנס ניוז״ לא בפנים. אני לא מבינה למה כתבים מקצועיים שמסקרים את הצבא לא יכולים להיות בפנים.

איילה פרוקצ׳יה: מה דעתך על אפשרות שאגודת העיתונאים הזרים תבחר נציג אחד או שניים מבין הכתבים הצבאיים הזרים המובהקים והם יצורפו מידי פעם לתדרוכים ולכל מיני פעילויות עומק שעושה דובר צה״ל לכתבים הישראליים? האם את חושבת שזה היה נותן איזושהי תשובה לבעיות שאת מעלה? הכוונה היא להתנתק מתא הכתבים הצבאיים ולקיים קבוצה נבחרת של כתבים צבאיים שתקבל התייחסות מיוחדת מדובר צה״ל, והשאלה היא האם לצרף לצורך פעילויות מסוימות נציגים של הכתבים הזרים?

ברברה אופל-רום: אני כבר חשה בדברייך איזה אלמנט של יראה למאפייה של הכתבים הצבאיים הישראליים. זה אנכרוניסטי שהם קיימים, וזה מעליב שבמדינה כמו מדינת ישראל מפחדים מהם. זה קשה להבין איך עדיין הם נותנים לממסד את ההוראות. בוושינגטון יש מה שנקרא קבוצה של כתבי בטחון. זה כמו כתבים צבאיים. מדובר בכתבים שחיים נושמים ומסקרים את הפנטגון. ההתאגדות הזו היא פרטית לגמרי ואנחנו משלמים דמי חבר, וכל חודש התא עצמו מזמין גורמים רמי דרג. מתחילים ב-7 וחצי בבוקר בארוחת בוקר עם הגורמים, ובשעה תשע כולם מתפזרים לעבודתם. זה קורה אחת לחודש וזה נמשך שלושים שנה. אוי ואבוי אם התא הזה היה נכנע למרות של הכתבים הוותיקים והמפורסמים והם היו מעיזים להגיד לפנטגון מי יכנס ומי יוזמן לתדרוכים. כל אחד מוזמן.

איילה פרוקצ'יה: תפקיד הוועדה הוא להציע את שיטת העבודה של דובר צה"ל עם הכתבים הצבאיים בלי קשר לתא הכתבים הצבאיים. עלינו לבדוק מה צריכה להיות דרך הפעולה הסבירה והנכונה של הדובר בעניין זה. יכולה להיות דעה שאומרת שהוא צריך לתת את השירות לכולם באופן שוויוני, כלומר לכל מי שכותב על ענייני צבא, לא משנה מיהו אם זה עיקר העיסוק שלו. יש עמדה אחרת שאומרת שכדי שהפעולה שלו תהיה אפקטיבית, חוץ מהטיפול השוטף עם כלל הכתבים צריכה להיות איזושהי קבוצה נבחרת של כתבים צבאיים מובהקים שאיתם הוא יוכל לקיים מערכת עבודה מיוחדת וגם להשקיע בהם השקעה מיוחדת. אם כן, מה צריכים להיות הקריטריונים כדי להיכלל בקבוצה הנבחרת; והאם צריך לכלול נציגים של הכתבים הזרים?

ברברה אופל-רום: אני מתנגדת לכל רעיון סביב איזה גרעין מיוחד. הממסד חייב להתנהל לחוד. אולי איזה כתבים מיוחדים עם ניסיון רב צריכים לקבל יחס מיוחד, אבל יתר הכתבים לא צריכים לקבל את זה, ואין סיבה להעדיף את הכתב של ערוץ 7 לעומת כתב צבאי זר בעל ניסיון ארוך שנים. אני חושבת שהממסד צריך להיות מסוגל לעשות את העבודה שלו ללא גרעין נבחר.

איילה פרוקצ'יה: היום יש ענף בינלאומי בדובר צה"ל ומדור כתבים צבאיים. את חושבת שנכון להמשיך בהפרדה בין שני הענפים או שצריך לאחד אותם ביחד?

ברברה אופל-רום: זו שאלה קשה. האם Times of Israel לדוגמא, הם זרים או ישראלים? לגבי I24news יש סטיגמה בעולם שהם כלי תקשורת ישראלי, וקשה להם מאוד לקבל גורמים מהעולם הערבי מפני שבעיני הערבים הוא נחשב כלי תקשורת ציוני. אפילו השבוע יש לי קולגה בביירות ודובאי שהוא לא מוכן להתראיין ל-I24. אני חושבת שענף תקשורת בינלאומית עובד עם הרבה כתבים שהם לא נמצאים פה כל הזמן, הם ינחתו פה בתקופת לחימה ודובר צה"ל צריך לספק להם מידע. נכון שהם לא באותה עמדה של הכתבים הצבאיים ושל Times of Israel שעוסקים רק בצבא. גם אני לא הייתי רוצה להיות עם כל הכתבים הזרים שמגיעים אד הוק כדי לסקר את המלחמה. אנקדוטה אחת, לפני בערך 10 שנים אני שכרתי את השירותים של גלעד שר, עד כדי כך היה לי חשוב לפצח את העניין של הכתבים הצבאיים, וכשנפגשתי איתו וספרתי לו על העניין הוא אמר אז - מה הבעיה נעשה אותך כתבת צבאית. אלא התברר שכל המשחק מכור מראש. גלעד המליץ לי להצטרף לאגודת העיתונאים בתל-אביב ועשיתי זאת, ואחרי זה הייתי צריכה לקבל אישור מיוחד מבר-מוחא. בר –מוחא אף פעם לא אישר לי להיכנס לתלם של אלה שיסכימו לבחון אם אני ראויה או לא להצטרף לתא הכתבים הצבאיים. זה היה חסום מכל הכיוונים.

משה שלונסקי: האם זה רעיון טוב להקים קבוצה נבחרת לכתבים צבאים זרים?

ברברה אופל-רום: אם חייבים לשמור על הקונספט של הכתבים הצבאיים הישראלים, אז אני אגיד כן, אבל צריך לעשות איזשהו גשר.